

ALDONA PUIŠYTĖ

NEUŽMIRŠTUOLIŲ SKLIAUTAS

Eilėraščiai ir poemos

**Vaga VILNIUS,
1989 M.**

M. Šumausko spaustuvė, Vilnius

Kūrinys suskaitmenintas vykdant ES struktūrinių fondų remiamą projektą
„LIETUVIŲ LITERATŪROS KLASIKOS KŪRINIŲ PERKĖLIMAS
Į ELEKTRONINĘ ERDVĘ“, 2013

TURINYS

ŽALVARIO RAKTAS	10
Ritualinės giesmės	11
Žemei	12
Ugniai	13
Delčiai	14
Lietui	15
Aušrinei	16
Tėvynei	17
Ženkla akmeny	18
Senvagė	19
Ženkla akmeny	20
Žalvario raktas	21
Šarvai	22
Pilkapis	23
Miegokit ramiai	24
Perkūno namas	25
Toteminis akmuo	26
Žemyna	27
Sudegę slenksčiai	28
Atėjimas	29
Ilgesio lieptai	30
Vakaras. Lietus	31
Pavojaus varpas	32
Dvylika brolių	33
Kas šaukia...	34
Sudegę slenksčiai	35
Per devynis laukus...	36
Laukimas	37
Gal tik sapnas?	38
Neskubėkit nueiti...	39
KUR META PLUNKSNĄ VIEVERSYS	40
I	41
Lietuvos vardas	42
Iš elegijų Mikalojui Daukšai	43
Žodis broliams	44
Kelionė prie Mituvos upės	45

Iš rapsodijų Žemaitėi	46
Smilgų žydėjimas	47
Atsidūsėjimai	48
Sugrįžimas iš sostapilio	49
Iš elegijų Vaižgantui	50
Sakymai	51
Mykoliukas	52
Severija	53
Paantvardžių vizijos	54
Atvykimas prie antvardės	55
Ugnies korimas	56
Duonos kepimo diena	57
Velėtoja	58
Verpėja	59
Amžinoji gėlė	60
Saulėlydžio elegija	61
Raseiniai: karo metai	62
Didelis verksmas...	63
Senolė prie jūros...	64
Girdžiai	65
Jurgeliškės	66
Nusilenkimas Paantvardžių ramunei	67
II	68
Buvau. Esu. Ar būsiu?..	69
Surūdiją ir užlūžę...	70
Užkeikimas žy dint sniegui	71
Snaigės sonata	72
Lietaus sonata	73
Vėluojančioji	74
Taip rauda židinio ugnelė...	75
Kalbėk apie meilę...	76
Tebūnie šviesa	77
1. Ar dulkė švytinti...	78
2. Tą niūrią uždangą...	79
3. Vidunakčio apuokų...	80
4. Migdyk, naktie...	81
5. Kažkas palinko...	82
6. Žvaigždėto ūko...	83
7. Rytinių santėmių brėkšmoj...	84

Kryžkelėj stoviu...	85
Iš kur tokia stiprybė...	86
Kerai prarado galią...	87
Laivo vizija	88
Liepsną praeit...	89
Tylios giesmės...	90
III	91
Paveikslai	92
Peizažas su keleiviu	93
Sulamita	94
Loto žmona	95
Medėja	96
Barbora Radvilaitė	97
Aklieji	98
Žydra šviesa	99
Trys Gagrų akvarelės	100
1. Kriauklių pardavinėtoja	101
2. Ašara akmeninėj taurėj	102
3. Vakaras Rustavelio prospekte	103
Septynios fugos M. K. Čiurlionio atminimui/Iš sudegintų Sofijos laiškų	104
Tylinčios kosmoso tolumos veriasi...	105
Kas pašaukė...	106
Jo taurų profilį...	107
Tuščias peronas...	108
Sielos dvynys...	109
Artėjanti liepsna...	110
Užsklanda	111
Baltųjų rožių valanda	112
Sidabro lieptai	113
Ką sapnuoju nūnai?..	114
Ženklų atmintis	115
1. Jau blėsta gėlynai...	116
2. Gal mus užkeikia atmintis...	117
3. Keistas vakaro svety...	118
4. Vėl tas balsas...	119
5. Savy nešuos...	120
Malerio 8-oji simfonija	121

O broli broli...	122
Poetai	123
Gyvenime, dėkui...	124
PO AŽUOLU –ŠALTINIS	125
Po ažuolu – šaltinis	126
Neišdainuojamas vieninteli	127
Gyvasis vanduo	128
Saulėtekio vigilija	129
Priešybių kaita	130
Vakaro vigilija	131
Šaltinis po ažuolu	132
Klonių neužmirštuolė	133
Kelias į tėviškę	134
Senos sodybos	135
O laiko stirna...	136
Lietuviška kalba	137
Antai Baranauskas...	138
Žodžio žolynas	139
Žiemos žolynas	140
Rasakilos rasa	141
Neišdildomi ženklai	142
Dvi liaudiškos	143
1. Daina apie paukščių karalių	144
2. Jauniausios sesers daina	145
Likimų šifrai	146
Su meile eiti į žmones...	147
Žemės atmintis	148
Upės atmintis	149
Girių atmintis	150
Našlės	151
Vienišo vaiko rauda	152
Bekvapis žiedas	153
Puota	154
Skubantys	155
Senas veidrodis	156
Ieškantys	157
Ne, aš nieko čia nemokau...	158
Elegija Jonui Bilūnui	159

Trys elegijos Šatrijos Raganai	160
1. Užventis. Rožių žydėjimas	161
2. Židikai. Bitynas	162
3. Begalybės ilgesys	163
Elegija Maironiui	164
Elegija Jurgiui Baltrušaičiui	165
Elegija Liudvikui Rėzai	166
Elegija Konstantinui Sirvydui	167
Dvi elegijos Simonui Daukantui	169
1. Pratarymas	170
2. Paskutinis žodis Vaišvilai	172
Sesuo poezija	173
Sesuo poezija	174
Girių gėlė	175
Žaidžianti dvasia	176
Rimties valanda	177
O kam vardus minėt...	178
Tu, iliuzija...	179
Sol omnibus lucet	180
Kam — pykčio drumzlės...	181
Tolima tyli elegija	182
Parafrazė Malerio „Dainos žemei“	183
Yra kažkas...	184
Vaivorykštės arka	185
Šviesa—tamsa—šviesa	186
Lėmimas	187
Veidu į spindulį	188
Tols žvaigždynai...	189
Prarastos valandos	190
Kitaip gyventi...	191
Vienatvės ir tylos valanda	192
Vizija	193
Ties amžių gelmėmis	194
Skaidrioji valanda...	195
ĮVARDIJIMAI IR SĄSKAMBIAI	196
Choralai gyvenimui ir žodžiui	197
Visur ir niekur	205
Balsas — vizija — veidrodis	211

Įvardijimai ir sąskambiai	228
BŪTIES AKIVAIZDOJE	273
Būties akivaizdoje	274
Prabėgęs laikas — kur jisai?..	275
Kūryba	276
Tas grožis ne iš bruožų...	277
Likimo knyga	278
Ir vėl slapta mintis nubunda...	279
Žvaigždėtą naktį	280
Slapukė gamta	281
Tik tiek esu, kiek skaidrinu...	282
Gal?	283
Ką gyvenimas įrašė...	284
Neužmirštuolių dangus	285
Sapnai, sapnai...	286
1. Praeitie, vėl bundi...	287
2. Gimtine, tu su žavesiais...	288
3. Sapnavau, ką užmiršau...	289
Našlutė ir našlaitė	290
Senos kapinaitės Paantvardy	291
Pokario baladė	292
Tėviškės smūtkeliui	293
Raktą laikanti ranka	294
Tu, kūkali...	295
Vakaro valandą...	296
Trys elegijos Vaičičiui	297
1. Ir aš juk ilgėjaus...	298
2. Jums deimantus žarsto...	299
3. Tau nešti gaidą...	300
Iš elegijų Antanui Baranauskui	301
Penki prapuolę laiškai	302
Bičiulio laiškas Jurgiui Pabrėžai	306
Erškėčio šviesoje	307
Taro dviejų gelmenų	308
Mano artimas	309
Suriša tvirtai vien vargas...	310
Brangstanti sekundė	311
Priekaištas melų mūzai	312
Lucilijų mokęs...	313

Perspėjantis	314
Gizos sfinksas	315
Apkartę vandenys	316
Tremtiniai	317
Nulenkim galvas	318
Geidžiant nutildyt?..	319
Nuo ašarų šitaip šviesu	320
Sakai, praeis...	321
Klausti —ieškoti	322
Sic vita truditur	323
Auksą ir sidabrą	324
Ne gailėsčio pirštais...	325
Tylioji vienatie...	326
Kai verias erdvės mummyse...	327
Kopose	328
Kelionė	329
Tiksėjimas širdy...	330
Lemties ženklas	331
Eilėraštis gimsta iš skausmo?..	332
Rudenio aukuras	333
Nemaištauju...	334
Balto, vien tik balto...	335
Grėsmė ir giesmė	336
Žodžio siela	337
Vėl nežinios miglynai...	338
Upė ir ugnies žodynas	339
Tarp regimo ir praregėjimo...	340

Ši knyga – iš keturių poezijos rinkinių. Dalies ankstesnių eilėraščių atsisakyta, jų vietoje iš naujų sudarant skyrių „Būties akivaizdoje“. Kūryba man – dvasinis dialogas, siejantis artimas sielas laike ir erdvėje. Per ją kalbuosi su esančiais ir išėjusiais, nes jos laikas yra amžinas dabar, o erdvė – žvaigždėtoji begalybė virš pasaulio ir Lietuvos...

A. Puišytė

ŽALVARIO RAKTAS

Ritualinés giesmés

Žemei

Triskart apeisiu tuos laukus,
Kur bręsta žalios tavo mintys,
Tas ganyklas ir pievas,
Kur tavo upės
Pagirdo troškulį tylios bandos
Ir piemenų
Dulkėtą nuovargį nuplauna.
Ramus ir šiltas tavo veidas.
Dabar ir aš rami,
Kai vakaro vėsa
Į slėnį nusileidžia.
Ir mano slenkstis
Sveikina kiekvieną pakeleivį
Be klastos...
O žaliaveide Žiedakėle,
Tu išaugink tamsiojoj girioj
Ant pelenų ir kaulų urnos
Diemedį kerotą
Ir pavadink jį Gyvasties vardu:
Tegul šaknim – į tavo širdį,
Viršūne – į žvaigždynus...

Ugniai

Tik neapleisk tų vakaro namų,
Neatiduok to balto židinio
Ledinei tamsai...
Juk pirmojo žmogaus paklydęs balsas
Lietuje – žvarbus ir liūdnas...
Jei tu išeisi,
Kur iškepsiu ryto duoną
Ir ką paduosiu vakarienės stalui
Tiems, kurie ateina...
Nenoriu,
Ak, nenoriu,
Kad aukuro širdy
Raudotų pelenai ataušę...
Iš tolimų ugniakurų atėjus,
Liepsnok aušrotais atšvaitais
Ant mano lūpų
Ir neapleisk tų vakaro namų,
Geroji židinio dvasia...

Delčiai

Pro itu et reditu felici... ¹

Užrašas ant senovinio akmens

**Išraižėm pilnaties ovalą
Ant verpsčių, kraičio skrynių
Ir palaukės akmenų,
Tikėdami į sugrįžimą.
O krenta delčiomis
Į žydrą mėnesienų žolę
Sudilę pasagos,
Sudilę pėdos, pjautuvai ir peiliai...
Išėjo mano seserys ir broliai,
Paliko ugnį židiny,
Ant stalo – duoną,
Ir samanotą šulinį prie slenksčio...
Jau nepareis, jau nepareis
Tais pabarėliais, pagiriais! –
Į rasą veidu įsikniaubęs,
Suvirkauja akmuo...**

¹ Už laimingą kelionę ir sugrįžimą... (lot.).

Lietui

**Tu, kuris išvaikščioji kiekvieną žemės kertę,
Tu, kuris lemi žolės ir medžio būsimą gimimą
Ir laumių juostom suriši
Septynis brolius, miegančius aukštam kalne,
O pasakyk,
Iš kokio krašto ateini į mano gryčią,
O pasakyk,
Iš kokių upių atplauki čia vėjų luotais?..
O tolimų krantų valdove,
Palaistyk pirmą derlių mano,—
Tą violetinį kūkalių lauką,
Kur kviečio grūdus
Išrankiojo benamiai ryto paukščiai.
Dabar jų skrydis bus
Lakus ir aukštas...**

Aušrinei

**Tamsos ta galia jau sėda į žemę.
Ryškėja mįslingos pasaulio figūros.
Į liūdintį veidą žibuoklėm sužiuro
Baltų debesynų rytinė viešnia.**

**Ateik nuo kalnų, paslaptinga keleive,
Prinoko po langų laukimo aguonos.
Pro pelenus žiūri žarijos raudonos.
Ir šoka iš miego atvėsęs vanduo.**

**Užkurki ugnelę iš sausmedžio gryno.
Tesužiba liepsnos pro aitrujį dūmą.
Kol vaikšto ramybė nuo durų lig durų,
Nepaliestai šviesai atverki akis...**

Tėvynei

Runom tavo vardas akmeny.
Saulėm tavo veidas vandeny.
Tu sudegusių lemčių nakty –
Pelenų ir pilkapių marti.

Neužpustoma miškų žole
Želia tavo atmintis šalia...
Sūnūs – akmenėliais pakely.
Atraudot iš sapno negali.

Už kalnų, už girių devynių
Moja paukštis mėlynu sparnu.
Žydi medis vidury žiemos
Prie pirkelės – dūminės, žemos.

Amuletą duok man į rankas –
Sparno plunksną, diemedžio šakas.
Eisiu ten, kur žemės vidury
Šaltinėliai šviečia keturi.

Atsigersiu iš tyros versmės
Raudabalsės pramočių giesmės...

Ženkļai akmeny

Senvagė

Upe,
juk tavo atmintis —
žalsva vandens gėlmė,
kur supas tolimi veidai...
Juk tu dar juos prisimeni,
tylioji upe.
Žinau, tu jau sena,
ir tavo gėlmės jau nusekė.
Dabar vidudienis.
Tik tu nerūstauk.
Tu man papasakok,
kaip moterys skalaudavo tėkmėj
aitrius žolėtus plaukus.
Paskui
ateidavo lėti, išalkę vyrai
ir lauže kepdavo žuvis,
o skurdžią vakarienę
užgerdavo beržų sula.
Kai vakaras
lūšim atslinkdavo
iš ošiančios miškų tankmės,
tu supdavai žvaigždes,
o vyrai —
ant plačių, nuščiuvusių delnų —
miegūstas didžiaakes moteris...
Tu viską man papasakok,
senoji upe...

Ženkilai akmeny

Senas bokštas nugrimzta
Į mėlyną vakaro liūną.
Akmeny tavo vardą skaitau,
Paslaptinę ir liūdną.

Kreivos raidės juoduoja
Lyg pamirštos valtys ant kranto.
Pilkarūbiai šešėliai
Į paliktą tuštumą krenta.

Tai nejaugi – tik tiek?
Nelauktai kelyje apsilenkę.
Dilgėm auga tyla –
Prie nežinomo svetimo slenksčio.

Kažkieno apraudota,
Pro Ramybės vartus išlydėta,
Tolimoji sesuo, –
Volungėlė laukiniam erškėty...

Žalvario raktas

Neatrakinsiu priešpilio vartų.
Miega sargyba. Vėjai tik šlamščia.
Žvakės lajinės dagtį užspaudė
požemių lobius žarstančios rankos.
Žirgas negrižta. Rikis negrižta.
Rago nerasiu — midui išlenkti.
Laužas liepsnojo. Sudegė vartai —
Neatrakinsiu vartų šešėlio...

Šarvai

**Metalas — šaltas ir kurtus.
Tai ko širdis
taip graudžiai krūpčioja tyloj?..
Aš nežinau,
kieno šis keistas rūbas,
ir nežinau,
kuriam kalne užsnūdo karžygys,
Anapilį atradęs.
Tiktai regiu
tarp upių seną pilį,
ant kuorų gėstančius pavojaus laužus
ir liūdną aidą iš toli girdžiu:
„Pirmam karely žirgelis klupo,
Antram karely kardelis lūžo.
Antram karely kardelis lūžo,
Trečiam karely galvelę kirto“...**

Pilkapis

**Tik akmenys tylūs. Tik vėjas. Ir smiltys.
Vėdrynais išklydusios gelstančios viltys.
Prie žemės prigludę — po tolimo žygio —
Čia sentėvių dienos it paukštės užmigo.**

**Po eglės šešėliu, su žirgu prie šono,
Sapnuoja, sukniubę ties rytu raudonu...
Pamiršo juos vėjas. Ir žemė — pamiršo.
Tik eglę — kaip žaibą — išstūmė į viršų.**

**O slėnyje, prieblandų vilną suverpus,
Vėl saulė siūbuoja lyg amžinas varpas...
Virš puotų ir žygių, garbės trumpalaikės —
Tik vėjas, tik smiltys, tik bėgantis laikas.**

Miegokit ramiai

**Miegokit ramiai, galindai, sūduviai ir skalviai.
Jums žemės dabar po žeme išdalinta po lygiai.
Miegokit ramiai. Lietus žemės apdarą skalbia.—
Miegokit ramiai — derėti, parduoti, išlikę...**

**Virš jūsų tylos siaučia vėtros laikų lengvabūdės.
Ir gūžtą vėlyvą susisuka grįžtantys paukščiai.
Pavasa ių žalios gegutės — nešauks ir nebudins.
Tik tolimos delčios pro bokštų šešėlius atplauks
čia.**

**Miegokit ramiai. Lietus jums per širdis—boružėm.
Prinokusi gilė — į žemės laukimą nukrinta...
Miegokit ramiai... Žvaigždynai, pro tamsą sužiurę,
Virš jūsų sapnų žiburiuoja kaip amžių žibintai...**

Perkūno namas

Užpustė laiko smėlis mano kojas,
ir niekur negaliu išeit.
Tarp gatvių triukšmo pasiklydęs,
tylėt išmokau.
Tik atminties tamsiam dugne
tarp užmiršimo akmenų
linguoja senos valtys,
išvežusios pirklius ir kunigaikščius.
O kartais
tylią sausio naktį
pažadina mane iš miego
svarstyklių girgždesys...
Ką sveria amžiai,
ties būtį palinkę? —
Ar sąžinę,
ar garbę,
ar likimą...

Toteminis akmuo

**Nešauk.
Neprisišauksi.
Pabudę skardžiai
vien aidą sugražina.
Tik išryškės
liūčių išplautame veide
sudilę genčių pėdos,
ir nesuprantama kalba
prabils
užkeiktos runos...
Į karštą smilkinį
suduš
iš amžių glūdumos
atklydęs vėjo šuoras,
ir neramiai
šiušens
sausį žolės plaukai,
prie akmenio prigludę...**

Žemyna

Ažuolo vartai. Šventosios girios.
Šerkšnas ankstyvas eglės plaukuos.
Motinų dainos, liūdnos ir gilies,
Vėtrų kelionėj gegėm kukuos.

Žiūri žibintų akys raudonos.
Tolimas veidas—rymo šalia...
Žemėj išauga medžiai ir žmonės.
Žemėj išąla žingsnių tylą.

Debesys šveičia saulės monetą.
Kokiam likimui žemę parduos?..
Žeme, Žemyna — neišmainyta —
Žodi pagoniškos mano maldos.- -

Sudegę slenksčiai

Atėjimas

Čia atėjau
pro bokštų dūlančią ramybę,
kur laikas,
lyg išdegus dykuma,
dar akinantis ir bekraštis,
kur pirmas mano riksmas tebeaidi,
praplėšęs šaltą amžių gelmę...
Dar mano rašmenys
tebetrupa ant lauko akmenų
po kerpių delnu,
ir mano praviri namai
pilni keistų legendų ir dainų...
Paimsiu auksaspalvę ryto verpstę
ir verpsiu mėlynus dienų linus.
O už langų
kažkas raudos ir keiksis,
o už langų
kažką išduos ir teis...
Aš nerimo kardu kaip mėnuo padalinta:
kas plakasi gelsvam birželio vėjy –
ar paukščio šiltas sparnas,
ar nebūties juoda skara?..

Ilgesio lieptai

Trys upės –

Trys mėlynos upės į mano vaikystę.

Kuri iš jų trumpiausia?

Trys lieptai –

Trys ilgesio lieptai į laukiantį krantą.

Kuris iš jų tvirčiausias?

Trys žodžiai –

Trys magiški žodžiai išpjaustyti lieptuos.

Kuris iš jų tikrasis?

Trys laumės –

Trys gerosios laumės velėja ant lieptų.

Kuri manoji motė?..

Vakaras. Lietus

Nuščiuvę sodybos – it perlytos paukštės tarp šildančių
miško delnų.

Čia pramočių kraitinės skrynios vestuvių žvangučiais dar
škamba.

Čia upės žydroj atminty – atspindžiai vaiko bruožų
švelnių.

Čia tolimos dienos – žaislai apdulkėję, sukrauti į kampa.

Nušluostyk tas dulkes, paliesk: atsilieps tau aidu,
suskambės

Nei pievų raktažolė raktais dangaus rasotais prieš pjūtį.

Bet vėl susigūš nusigandę, nutils... Laiko žingsniais
skubiais

Pro šalį prabėga kažkas, tartum grėsmę nelauktą pajutęs...

Pavojaus varpas

Timeo Danaos et dona ferentes... ²

**Vargas paklususiems,
vargas visiems nusigandusiems,
vargas klasta patikėjusiems.
Vežkite varpą varinį —
vėjų viršūnėn, aukščiausion
varpinėn varpą įkelkit,
raudančią šerdį siūbuokit,
skelbkit pavojų,
sergėkit, budrūs, miesto vartus,
spyną gerai užrakinkit,
skaistvario raktą —
po kūlgrinda girioj paslėpkit...
Varge, jie varpo negirdi,
varge, jie sėda puotauti,
varge, jie patys jau griaua
serginčią sentėvių sieną...**

² **Bijau danajų net dovanas teikiančių (lot).**

Dvylika brolių

**Ledo lieptai siūbuoja ir trupa nuo žingsnių.
Šerkšnas užberia pėdas – abejingas ir skubančias.
Tai nejaugi toj vėtroj pėdsakų jūsų aš neatrinksiu.
Ir užmigusių sniego kalne – niekada neišbudinsiu.**

**Kokiais žodžiais užbūrė ta Žiežula-Šiaurė piktoji,
Kokiuos veidrodžiuos virpa tie bruožai išnykę? –
Šaukčiau vardą jaunėlio – vien tik laumės kvatoja.
Ir pražilusiam juodalksny juodvarnis klykia...**

**Speigo ratas ridena per skliautą saulelę raudoną.
Kyla kelias į kalną, pro ąžuolą, rymantį vėjuos.
Lino rankšluosty nešiu savo viltį nebylią ir duoną
Ten, kur dvylika upių žemės kruviną žlugtą velėja.**

Kas šaukia...

**Kas šaukia iš girių žalios glūdumos.
Kas šaukiantį balsą gelmėj nuskandina.
Kas ieško ramybės namuos — nenamuos.
Kam lapų danga — tarsi tėvo rudinė?**

**Kas laukia laiškų iš bevardės šalies,
Kur gatvių nėra, o namai — taip vienodi?
Kažkas karštą kraują už gentį išlies,
Išeidamas amžiams į pūgą, į gruodį...**

**O žemė surinko žingsnius ir balsus,
Į atmintį rašė, kas andai pražuvo,—
Tuos vėtrų kelionės bebalsius visus,
Tą amžių graudingą, tą raudantį būvį.**

Sudegę slenksčiai

Mamai

**Kur nueisi, kai saulė jau bus prie laidos,
Kur surasi namus, kur — tą slenkstį? —
Upės kelią pastos ir praeiti neduos.
Žolele, rasele — apsirengsi?..**

**Vardą kaip atsiimsi iš juodo akmens? —
Juk diena jau bevardžių nešaukia.
Vien tik būsimas laikas pro šalį šlamens.
Neįžvelgiamas, šaltas kaip kaukė.**

**Ant sudegusio slenksčio basakojė tyla
Verpia mėlyną ilgesio siūlą...
Mano rankoj didėja amžinoji skola —
Akmenėliais pilkais žemėn gula.**

Per devynis laukus...

Per devynis laukus, per devynias girias.
Akmenėliai pražydo palaukėj.
Gegužėlė užkimo. Neprišauks. Ir neras
Žemės godų lemtis žaliaplaukė.

Bus ugnelė – šalta. Vandeniš – sūrus.
Tartum žvyras – rasa ryt metėlė.
Smilgele parlinguočiau į tėvužio dvarus.
Paukšte... Kas pro miglą artėja? –

Loja šunes nakty. Girgžda vartai aukšti.
Kur jaunystę – pro sutemas – veža,
Kas už vartų aukštųjų mane pasitiks? –
Kito krašto šerkšnoti peizažai...

Laukimas

Kai vakaras būna,
Temsta seni šuliniai,
Prieblandoj sėdinčio veidas
Jau neįžiūrimas. Jis budi.
Ir vardą tik vieną kartoja
Virpančiom lūpom.

Virš rudenio pirkių
Pasauliai kiti atsimerkia.
Tai šviečia, tai gęsta
Tolimo veido šviesa.
Įauga mėlyna ilgesio tulpė
Į vienišą širdį.

Kai vakaras būna,
Pareikit visi prie tų durų,
Kur liūdnas ir vienas
Po amžinu meilės medžiu
Sėdi Laukimas...

Gal tik sapnas?

**Baltas verksmas — sniego girgždesys.
Kas išėjo pro vartus užvertus? —
Keistą garsą — vėtra užgesins...
Gal tik sapnas — tas nuskendęs varpas.**

**Gal — tik mano krūpsinti dalia
Iš nakties į sniego šviesą puola...
Gal tos pilys — nerastos — šalia,
Žvaigždės tos gal — žydros tik iš tolo?**

**O per žemę — pėdsakų ženklai.
O per dangų — baltas paukštis skrenda.
Amžių mote — ką mums palikai
Ant snieguoto atmintuvių kranto?..—**

Neskubėkit nueiti...

Jūs,
kurie pasitinkat mane saulėtekių slenksty
ar palydit į temstančią vakaro tylą,
neskubėkit nueiti,
nes mano mėnuliškas veidas
bus baisiai sutrikęs ir vienas,
nes upių vanduo
kartos vien tik blausų šešėlį,
o slėniai —
šauksmo paklydusį aidą...
Neskubėkit nueiti visi,
kurie mylit,
ir tie,
kurie slepiate žodžiuos pelynų kartumą.
Tebūna mano vėjuoti namai
paženklinti pasagos ženklų
ir jūsų Buvimo pilni...---

**KUR META PLUNKSNA
VIEVERSYS**

I

Lietuvos vardas

Šalie šaltekšnių, kadagių,
Tave — kaip motiną — regiu
Su giesme lūpose: tyli
Gaida jos, žodžiai — dideli.

Man skleidžiasi lelijos trys —
Trys skiemenys — jie sudarys
Gražiausią vardą tarp senų
Dangaus ir žemės vandenų...

Kur meta plunksną vieversys —
Žirgų žvengimas, žvangesys
Sidabro kamanų... Giliai
Juoduoja kraujo duburiai...

Šalie čiobrelių, ajerų,—
Raudom tarp vėtrų keturių
Garsi tu... Amžiams išlikai,
Kad grįžtų žylantys vaikai.—

Iš elegijų Mikalojui Daukšai

Žodis broliams

Kurgi, sakau, pasaulyje yra tauta, tokia prasta ir niekinga, kad neturėtų šių trijų savų ir tarsi įgimtų dalykų: tėvų žemės, papročių ir kalbos...

M. Daukša. Prakalba į malonųjį skaitytoją

Klausyk, mano tauta, lietuviško žodžio ir sergėk jo skambesį gryną... Kuo būtume šiandien gyvi po karo ir maro, po negandų šitiek, o varge, jei žemėj žemaičių vešėtų gaji aštrialapė gėlė — kalba svetimoji: kaip šauktume motiną, seserį, kokiais vardais pavadintume vandenį, ugnį, girias, kaip suptume vygę, dainas kaip dainuotume; kuo gi pridengtume mirusio širdį nuo gruodžio gėlos, raudas jei išduotume užmarščiai, tą skaistvario dulsvą švytėjimą, kurs mūsų gentį sujungia pro amžių ūkus. Ne lobių gausybė, ne žemių platumas sudaro liuosybę ir jėgą, ne skeptras valdovo sunkus, krauju apšlakstytas, ne rūmai, kur, prigimtą būdą pamiršę, lyg povai kokie apsikaišo visokiom spalvom, ar skiedros bei plūduras, šokantys marių paviršiu, vien bangai pakluse... Nebūkit, sakau, tarsi dūmai, išblaškomi vėtrų be ženklų. Štai švyti po pėda kažkas: tai molis gimtinės ir veriantis jo raudonumas,— čia, šitoj bendrystės buveinėj, ir mus juk užkas... Laikykite sandorą, nesgi kerštaujaš pikčiau už Judošių, kai vandenys plakas putoti ir ardo smėlėtus krantus; jie atneša sąnašų tvaiką, kur žuvys bekalbės užduso, gelmių nusigandę, kur šėlsmas chaoso kurtus... Jau mano kelionė saulėleidžio pusėn pasviro. Vai sopa man širdį prieš tamsą ir būna baisu — vienatvėj kai klausiu: ar balsas vien šaukiančio tyruos, ar gyvojo žodžio sakytojas šičia esu...

Kelionė prie Mituvos upės

**Bišpilį aplankiau. Tėvonijos kalnelį. Rūdija
slėnyje kaulai kryževio. Priešui žemelė — sunki...
Svetimo krašto ateivi, dabar, kai kardo tu neturi jau,
titulo anei skydo, kuriuo prisidengtumei gruody, sakyk:
kiek besvertų dabar smėlis birus,— kiek besvertų,
kraujo grobuonišką nuodą sugėręs; be lūpų bylok,
ką laikai tu dabar dūlančioj saujoj, bevardi,—
ką sapnuoji, užklotas užmarštimi savųjų ir svetimų?..**

**Pluša žmoneliai laukuos. Paskui pradalgę skuba.
Šitiek teriota ši žemė... Nepaklusus stiprybės dvasia
plazda visur lyg šviesa ar gyvybės pradmuo, sunkumuos
tvirtėja ir auga, slepiasi rugio grūde, vandens versmėse.
Tai jūs ko, broliai, vienas prieš kitą nei šunes sunirtę:
žemės per maža? Kiek gi jos sieksnių ant galo bereiks?—
Eglišakėm gal apkaišyti jau laukia pusiaunakčio bromai,
katram, nežinia, gal be budynių bus lemta išeit...**

**Bretkūno, sako nebėr... Karaliaučiuj — vėl maras.
Neduokdie, ir ing mus atsigręš — kas beišgelbės?..
Svietas nerimsta — įtūžusios siaučiančios marios —
tik mes nematome nieko pro ūkaną savo akių...
Nebėr ir ano — Abraomo iš Kulvos — eretiku vardinto,
kurs, tėvynainių neteisiai įskūstas, klonius gimtus
apleisti turėjo. Kuo nusikalto jisai, gyvenimo vargeta,
meldęs bičiulių prieš mirtį lietuviškas giesmes giedot?**

**Vakarėja. Temsta giria. Mituvos vandenys srūva ir srūva.
Šitaip amžiai skubėdami ošia virš mūsų galvų palenktų.
Sviedžia banga iš gelmės ašarų druską ar kraujo
sūrumą,—
degina lūpas jisai, teisybę byloti įsako rūstus...**

Iš rapsodijų Žemaitėi

Smilgų žydėjimas

Pažadino. Paženklino. Ir aš jau nebe ta.
Kamanė bitė, apleidus ankštą korį,
žiedadulkių saldybėn lėks apsvaigus.
Taip aš dabar. Lyg pirmąsyk akis atvėręs vaikas
dairaus aplinkui. Toks nenusakomas, toks keistas
švytėjimas rasa nusidabruotų smilgų
artėjant vakarui, prieš pilnatį...
Dar nesumigo
gyvybė kloniuos. Iš toli girdėti
balsai žmonių ir paukščių, jau žvaigždėti
štai skliautai veriasi, atsikartoja
slėniuos, tamsėjant upių vandenims. Nepermanomi,
nepaprasti atrodo prieblandoj daiktai. Kai ieškau,
kaskart gražiau vis atrandu, iškyla neregėti
pavidalai kaip žaibui persmelkus akis...
Lig gaidgystės
mintis rikiuosiu, krūpčiosiu: kas dygsta –
kvietytys ar dirsė? .. Svirs žemėtos
sodiečių rankos poilsin... Aplinkui
slapčiausios godos bursis, tyliai lingu
linguos juos miegui, guos gražiais paveikslais,
kur moterys į lelijas panašios, –
ramybę ir švelnumą neš jos
pavargusiems... kažkas suūbauja
tamsoj... Pelėda didžiaake, ko verki?..

Atsidūsėjimai

Apšaukė valkata. Piktinas giminės. Šaipos kaimynai.—
Būk tai batviniai apėję žole. Daržai — neravėti.
Nemoka, girdi, anei verpti nei austi. Sakytum be vietos
vėlė prakeiktoji, vis žiburį smilko per naktį.

Vai, kokia juokinga! Visokias ten popieras sklaido.
Nežiūri vaikų nė liubos. Šeimynai pietų neišverda.—
Su vyru nesutaria... Be reikalo lekia į miestą...
Jau rodos nebėr su šitokia boba betvarke.

Ir mus ten aploja, apjuodina, sako, tuos raštuos.
Doriausias žmogelis — išrodo it kokia kaliausė...
O kalba viena su savim nesuprantamus daiktus.
Paklausius
net suima juokas ir šurpas. Rypuoja tarytumei būtų
pablūdus.

O jau apsėjimas! O kūmos! Viena tai kupriuke.
Antroji — išblyškus lyg smertis ir vyro neturi.—
O šitoji džiaugiasi, kvaiša, ir sukas it košėj menturis,
viešnelių sulaukusi. Veda seklyčion. Kažką vis rokuoja.
Šventadieniais dairos, kur koks suėjimas, kermošius.
Lakstūnė begėdė! Namus ir šeimyną verčiau prižiūrėtų.
Sakau, tai atėjo gadynė. Tikrai ne prieš gera. Sodoma
Gomora! —
šiušena pakampiais kūmutės...
Ak seserys mano be dalės!

Sugrįžimas iš sostapilio

Rengiausi kaip varna į užmarį — Vilniun, o šičia
vėl viltys sugriuvo. Vėl smūgiai ant mano galvos.
Nepasitikėjimas. Užmetinėjimai. Piktos patyčios.
Išjuokta, atskalūne išvardinta, grįžau atgalios.—
Tai gal jau ir viskas? Taip svieto garbė pasibaigia.
Vien skersvėjai plėnis išpusto. Ir ženkle nebliks
ant baltojo lauko. Ir vėlei keliausiu kaip sraigė
su savo kuprota dalia?.. Dar suklyks
volungė už langų paskutinį gal sykį tą viltį,
kuri visą sopulio kelią lydėjo mane...
Ir grįšiu žemelėn — nuo vėtrų žvarbumo sušilti.
Ramybės jaukios pasiilgusi, saugiai tylėsiu.
O nei —
Tešaukia, kas šaukia. Teisybė, esu nuodėminga.
Valdonams nesilenkiu. Žodžiais nesugebu žaist.
Gyvenimą vieną turiu aš. Vienužį. Tesminga
peiliu jis. Težudo. Tiktai tenevirsta dažais,
pridengiančiais aklą ir kurčią pakalnių gėlyną,
kur noksta nuožmios neapykantos šiurpūs nuodai.
Ir grimzta į ją it į liulantį liūną — gilyn vis —
vaikai mano žemės. Pavydas, nesantaika, smulkūs vaidai
juos ėda nei rūdys... Kiek šituos verpetuos pradingo
kilniausių siekimų!..
Man gailestis širdį pagraužė, kodėl
menkai teat jaučiam viens kitą ir žodžio širdingo
taip šykštūs? Visiems juk dangaus ta ugnis virš galvų
vienodai liepsnoja. Tos pačios upelės pagirdo.
Šilojai kilo žingsnius ir užkloja... Žinau, teisplėš
man šviesą akių. Rankas surakins. Ir ant laužo —
lyg raganą kokią liepsnų teisingumui išduos. Nenutiksiu.
Nelyginant duona, kur valgau su ašarų ašakom, dosniai
atlaužus,—
taip viskuo su tais, kur supranta, dalinsiuos, kalbėsiu,
burnos neužversiu lig tolei, kol žemėm užpils...

Iš elegijų Vaižgantui

Sakymai

**Gentainiai ir broliai, kur skalsinat žemės aruodus,
ramiai susitaikę su šita buitimi šiurkščiaveide,
viens kitą pagirdę pelynais, tulžim ir vėlei atleidę
piktumą bevaisį, kam nešat į karčemą nuoskaudų aitrą?
Dienų vienodumas, darbų nesibaigiančios naštos,
teisybė, pakyri. Kantrumas ir galios išsenka...
Ateikit į Dievo namus. Gal, širdgėlos gūdį išsakeę,
atgausit ramybę pirmykštę ir nuopuolių saiką? —
Godokite moteris savo. Dvasia jų be laiko palūžta,
savų išdavystę patyrus. O širdys šiurkštėja ir skeldi.
Dalinkitės meile su tais, kur šalia, jiems atleiskit...
(Nešiojuos kaip kalnę
likimų sulaužytų dovį... O man kur ramumą surasti?)**

**Gelsvė ja laukai jau. Galvijai pareis iš ganyklų.
Mažiausio kaktoj — žvaigždė sužėrės vakarinė...
Akimirksnį vieną sustokit ties tuo, kas išliko
brangiausia ir šventa. Prieš naktį gerai apmąstykit
vakardienos darbus ir rytdienos sėją ankstyvą:
kas rauges pasėja, tas — derlių tolygų nupjauna...
Veizėkit, kaip mėnuo pro debesis plaukia aukštybėj.
Kalnynus ir klonius užklosto šviesa Jo šaltai sidabrinė.
Didybė visatos, žmogaus bruzdesys vienadienis,—
susipina visa į margą ir keistą pasaulio paveikslą.
Geidimų klaidžiausi brūzgynai. Ir amžinos viltys.
Pareikim
į savo pastoges viltingi. Išmanymui ir teisingumui
atkreipkime akį.**

Mykoliukas

Toks didis šio krašto giedrumas, o tu kaip gėlelė,
ne man pražydėjus šventaryčio valandą vaiskią.
Jau trisdešimt metų nei gubos rikiuojas į eilę,
o mano dienų vientulystę vien smuikas aprauda.

Ak, jeigu turėčiau grytelę ant aukštojo kalno.
Obuolmušius žirgus. Variu aptaisyta karieta.—
Vėlyvąją naktį rugsėjo išvogčiau tave ir išvežčiau
toli, vai toli, už tų girių, už liūdesio raistų...
Gamtos jaukume, gražiojo žmonių kaimynystėj,
aš būčiau visų laimingiausias atšlaimų artojas.
Mus laimintų saulė šventai, spinduliuojantis aukso
altorius,
iškilus virš šito gražaus vienkartinio buvimo.

Sapnuos gyveni su manim. Baisu man ir gera lyg būtų
staiga atsivėrus bedugnė ar mėlynas vakaro skliautas.
Tu lauki — nuščiuvus, drovi, baltai apsisiautus...
Bet nyksta regėjimai... Sielon vėl sėlina šaltis...

Severija

O vakaro vieno, o smuiko rauda atkakloji
žydraisiais varpeliais pražydo, giružė aidėjo.
Tos klausiančios akys. Ir balso švelnumas. Sudie jau.
Tarytum į gelmę giliausią pasvirus žiūrėčiau...
Erdvių iškilminga tyla. Galulaukių bundančios spalvos.
Nušvitusio veido graudus trumpalaikis artumas,—
tai pasaka ta, iš vaikystės, keistoji: gal tuje
brolelis dvynys?.. Abu mes po žiežulos burtais?..

O aš ta rugpjūčio sniegu nusnigtoji, baikštuolė,
viduržiemio girioj ieškojusi augalo mėlynažiedžio.
Bet žodis lemtingas be laiko iš lūpų nupuolė.
Ir akmenys dygūs ant kelio klastingai sužėlė...

Daina ir darbais aš gyniaus nuo ilgesio pinklių.
Žadėjau nerūstint likimo... Maniau — užsimiršiu.
O dega saulėtekis vėl violetinius viržiuos,—
lyg mano pargrįžę rytai ten liepsnotų...
Ir girių aidėjimas akmeniu atmintį gula:
ar šaukia, ar juokias kažkas, kai vėlyvas
pro tylinčius uosio vartus, pro alyvas —
praeina anas, toks vienišas baisia ir liūdnas...

Paantvardžių vizijos

Motinos atminimui

Atvykimas prie antvardės

Jau pasagos žaibuoja.
Jau darda kraitvežiai.
Rūtele tu žalioji,—
Šviesk virš kaktos gražiai.

O Antvardės gilioji
Tamsioji sietuva.
Joj ievuže boluoja
Su nuometu galva.

O vėjų išrinktasai.
O meile tu skriaudi!..—
Jau triūbos trenkia maršą.
Vainiką greit skandins

Į sietuvą, į giliają...
Ant amžių amžinų —
Prie upės tos, prie girių tų,
Po žalvarnio sparnu.

Ugnies korimas

Šventa suliepsnojo
Ugnis židiny.
Iš kur ateini
Ir į kur išeini,

Ugnie, apsigaubus
Skraiste pelenų?
Ir aš nežinau,—
Išeinu, pareinu?..

Ir aš — žarija
Valandų pelenuos,
Kol sielos ugnis
Savo liepsną dainuos,

Kol pulsiau į tamsą
Lyg žiežirba ta,
Nežinomų rankų
Čionai įžiebta..

Duonos kepimo diena

Septyniskart atseikėsiu
Rupių šiųmečių miltų,
Kad kaukai raugą sergėtų,
Kad badmečius užmirštų.

Septynios noksta saulės
Šaltoj liepsnoj erškėčių.
Po sausio delnu — saugios —
Tarp ajerų ir kiečių.

Prieš aušrą išdalinsiu
Šešioms lygiom — nelengva,
Kad grūdas dirvon linktų,
Kad sočią dieną lemtų.

Septintąjį, — mažiausią,
Paženklintąjį kryžium,—
Tam stalui, kurs neauš jau,
Tam sūnui, kurs negrįš jau...

Velėtoja

**Jau išvelėjau rūko pilkumą –
Sielvarto audeklą aštuonianytį.
Vėlei pro aitrų kadagio dūmą
Smilgų baltumas įkalnėj švyti.**

**Akmenis glaudžia sietuvos gilios.
Vėtrų šiurkštumą rankos pamiršo.
Vilktakio šauksmą krūpsinčioj girioj
Paslėpė mėlyni vakaro viržiai.**

**Žaibo žarijos prieblandon puolė –
Vėlei suspindo laužai užgesę...
Tai palydėkit, liepsnos, namolei
Rūko velėto ją, juodvarnių sesę.**

Verpėja

Pilnėjanti špūlė.
Rusenantis laiko kuodelis.
Jau vakaro duoną dalina
Atšipus delčia...
Gal tėviškėn metas? —
Pas motiną. Tėvą. Kur dera
Žiemužės atolai, kur šaukia
Tas balsas — iš čia.

O kelio toumas!—
Nuo kranto ano neprišauksi
Sūnaus anei brolio. Tik dalgiai
Blyksės iš toli...
Tik dvyliktas mėnuo
Atras tam krante, kur sėdėta,
Aušrinės ašotį... Grįžulo šaukštą...
Ir pėdas žolėj...--

Amžinoji gėlė

Ošia balsas viršūnėj,
Atpažįstamas, žemas,
Po žvaigždynų karūnom.
O iš smėlių — giliai —
Samanotoj ramybėj,
Nesugrįžtančių žemėj,
Tyliai perskelia akmenį
Amžinoji gėlė...

Ten, kur broliai į vieną
Krikštasuolę renkas,
Ten, kur spindi ant stalo
Mėnulio riekę —
Žydraveidė motulė,
Vien šviesa apsirengus,
Būsi grįžtančių žemėj,
Kai sugrįžti reikės...

Saulėlydžio elegija

Tėvo atminimui

Prieblandų vėjuos — žirgų plevėsuojančios karčiai.
Naktigonių laužu žėruoja šermukšnis palaukėj...
Apynio virkščios apvijo vėjuos linguojančią kartį,—
Ligi viršūnės aukštosios. Kurgi toliau jam vyniotis?

Tai neįau vėl prie žemės atgal, į šaknis tam kalnely,
Lenkt spurguotąją bėlančią galvą, kad anūkai pasiektų?
Žiūri kažkas iš tamsos pro samanotą juodalksnio šiekštą.
Šaukia kažkas iš brastos pro viksvų šnaresį baikštą.

Girgždančios durys atsiveria. Stovi šviesus ant akmenio.
Rankos — dar pilnos darbų. Širdis gerumu vainikuota...
Prieblandų vėjuos žirgai skrieja ir skrieja per atmintį.
Brenda iš rūko per pievą lieknas mergelės šešėlis.--

Raseiniai: karo metai

Gėlę žemaičių,
Žydrają vasarų gėlę
Rasotąją, kas nulaužė,
Sutrypė — kas?

Ėjo keistai apsitaisę,
Kalba negirdėta kalbėdami,
Užklupo prie Dubysos
Dainuojant mane.

Šokti įsakė — šokau,
Kol baisiai graudu pasidarė,
Išbarė, kad nemoku
Šypsotis gražiai.

Sutrypė pumpurą — viltį.
Užplakė dilgėmis. Juokės.
Raudojau, kol ištryško
Gyvoji šaltinio versmė.—

Laistysiu žydrają gėlę,
Laistysiu žydrają gėlę,
Laistysiu žydrają gėlę...

Didelis verksmas...

**Didelis verksmas, gedulas juodas
Smelkias pro smiltį.
Aidi beprotiškas žmogžudžio juokas
Šūviais į smilkinį.**

**Dangų užkloja liepsnos it kryžius,
Svyrantis, kreivas.
Kryžiais sudygsta žemėn sugrįžę
Sūnūs kareiviai...**

**Vėlinių vakarą liūdinti motina
Atstumia velkę.
Renkasi gryčion visi, kur neatmena
Niekas – ir verkia.**

**Kraują suardžiusi neužmirštuolė
Išskleidė žiedą.
Viskas nutolo. Tyliai iš tolių
Upė atgieda...**

Senolė prie jūros...

Senolė prie jūros, ji mezga ir mezga.
Raukšlėtos jos rankos ir veidas it paukščio.
Senole senole, kam apavą šiltą mezgi
iš jūros žolių, iš putos smėlėtos? —
Avės kas.
Sūnai vėtrų paukščiais dausosna pasklidę.
Ir broliai. Ir vyras. Senole senole...
Saulužė raudona į vandenį puolė.
Naktis jau artėja. Tie vėjai,
atšiaurūs ir rūstūs, akis užpustys tau.
Kaip megsi? Tenai tamsoje. Po smėliu.
Senole, geroji senole... Ji tyli.
Jos rankos ir veidas toj vėtroj suskilę.
Ji tyli, ji tyli, ji tyli...

Girdžiai

Vakaro auksu auksuotas gražiai
Mėlynas bokštas mėlynėj dangaus.
Varpas vienodai ramybę ten gaus
Kaimo senutėms. Sekminės. Girdžiai.

Marguoja skarelės. O Pamitovy
Baltai apsigaubusi rymo ieva —
Ir dairo į vandenį... Žemėj gyva
Gėla po randais, nes atmena ji

Prapuolusius savo vaikus: naktimis
Rauda, apglėbus jų kaulus... Jei kas
Žuvusių gailiają tylą atkas —
Šiurpą kalbės ir pasauliui primins.

Klega senutės šventoriuj. Gražiai
Mini jaunystę. Skarelės kampu
Ašarą braukia slapčia ties kapu
Neatpažįstamu... Sekminės. Girdžiai.

Jurgeliškės

Jurgi, medinis tavo žirgas,
medinis tavo kardas,
gruody suskeldėję lūpos.
Ta karalaitė,
kokia ji panaši į mano senolę,
motinos motiną.
Jurgi, ažuole sėdintis,
pilka sermėga vilkintis,
Jurgeliškių globėjau,
gal tu senolio dievadirbio,
Jurbarko jomarkų juokdario,
liūdnoji vėlė?
Ir mano tas liūdnumas,
ir mano vaikiškas išdidumas
ar ne iš tavęs,
senoli Jurgi,
ažuolo krėsle sėdintis,
mediniu kardu mosuojantis,
senolės vaduotojau? ..
Tik neapleisk Jurgeliškių,
paukšti senoli,
medi senoli,
upe senole...

Nusilenkimas Paantvardžių ramunei

Jurgiui Baltrušaičiui

Ramunėle, žibios rasos —
Žemės ašaros virš tos
Kraujo kryžkelės šventos.

Galvą nulenkiau prieš tamsą
Aukuro dugne — tenai
Neataušę pelenai
Skolą man primins pastoviai
Degančių dienų pastogėj.

Ramunėle tu balta,
Kol tylioje šaknų šventovėj
Kaulų stirtas amžiai krovė,
Tu virš dulkių sušvitai
Tarsi sąžinė — šventai.

II

Buvau. Esu. Ar būsiu?..

**Buvau. Esu. Ar būsiu? .. Ši diena
kaip ašara atri gerklėj įstrigus.
Aš iš gyvenimo tarytumei iš knygos
skaitau, į savo ženklus versdama.
Kas foliantų išmintis? — pro dulkę
nušvintantys gyvenimai kitų.—
Klajoklės kibirkštys. Ateina metas — gulkis
po susiiaizgiusių šaknų skliautu...
Gyvenime, meldžiu tik vieno:
neleisk apakt melu, neleisk
apkursti neteisybėj, mano dieną,
jei bus tuščiavidurė, tu — nuteisk.
Nuplak erškėčiais — nedejuosiu, duok tik
man atsigert skaidraus tiesos vandens,
suvokt padėk, kodėl esu, ar — būsiu:
tegul nors kartą man pasivaidens
slapta gelmė šitos metamorfozės,
kurioj aš motinos duktė ir motina pati; budėk
ties kraujo medžio žiedu — kūdikiu, palaimink,
nušviesk jo kelią, nežinomybėj glūdintį,
kitaip — smiltis guls akmeniu man ant širdies.**

Surūdiją ir užlūžę...

Surūdiją ir užlūžę
Kalavijų spinduliai...
Kas tą bendrą mūsų kalbę,
Neišdildomą atleis? —

Melagingą lūpų garsą,
Bailią tylą tamsoje...
Žemė tik viena. Ir amžiams
Sužieduotas tu su ja

Kraujo ryšiais. O virš visko
Sklandanti laisva dvasia —
Tartum ugnys tos, kur lekia
Virš galvų mums erdvėse.

Ir nėra čia slapto veiksmo.
Viską suriša tvirtai
Broliai du — lopšys ir karstas —
Tos pačios gelmės krantai.

Užkeikimas žydint sniegui

**Rami versmė. Gili gelmė. O meilės dievas
po žydinčiu sniegu alsuoja, budi.
Jo nenusakoma galia, jo burtai
paženklino šią žemę... Netikėk
tamsa ir nebūtim. Pimiršk beprasmi
ir tuščiažiedį abejonių nuodą.
Tu virš vienetvių baimės nuogas
ir nepažeidžiamas stovėk, stovėk!..
Yra tamsoj šviesa lyg perlamutro
suspindęs kiaukutas gilybėj marių,
kurs tarsi šviesulį savy uždaro
tauriausią perlą. Šitaip mūsų meilė.
Ir gelianti, ir gydanti, ji eina
tarp amžinatvės ir netekties...--**

Snaigės sonata

Sakys — šalta, sakys — rūstuolė vėlei.
O aš kaltai šypsosiuosi: tegu
nesužinos, kaip nerimu degu
toj žydraspalvėj sausio akvarelėj;
kaip laukimu, vieninteliu, keistuoju,
nušvinta mano krantas paslapčia,
kai ant akmens parpuolusi nakčia
miglotą žemės prieblanda alsuoju.
Ak žvaigždės žvaigždės, tolimos ir vaiskios,
tai ar ne jūsų atšvaitas esu,—
iš sidabrinių gruodžio debesų
dausų paklydėlė? .. O tyli toliai.
O Šienpjoviai, baltamarškiniai broliai,
dalgius išpusto: blyksi jų aštrumas.
Tai ką šienaus? — žolė su guodu grumias
ir troškuliu kamuojas nerami...
Keista širdie, dabar nujaust imi,
kokia tiesa į kovo pradžia veda,
kur švytinčiais kardais suskaldys ledo
šarvus sunkiuosius spindulio galia:
ten, apsigaubus mantija žalia,
nubusių po dainuojančia žole...

Lietaus sonata

**Žalioj tamsoj vijoklių suspindėjai
sidabro ūkanom, lietau, ir pilką
erdvių tylėjimą suaižei... Piktos
sniegynų deivės akys užsimerkė.
Ir šypsosi dabar, kas vakar verkė.
Kartojas reiškinių užburtas ratas:
kas grūdu dvelkė, žiedlapiais dabinas.
Lietau lietau, pro žydinčią aguoną,
pro dygią usnį žemės dulkėn puoli:
laše uždaras ją lyg daikto vėlą
į erdvą kelsi... Drėgną lapo vėšą
glaudžiu prie veido: ašaros ar rasos?
Verkiu iš džiaugsmo radus, o praradus
vėl naiviai guosiuos: gal ir aš, deja,
lyg ta vaivorykštė, sušvitus lietuje...**

Vėluojančioji

Per vėlai atėjau, per vėlai.—
Vysta vazoje rožės. Jau skirstos
Garbingiausi svečiai. Mano pirštuos
Virpa raidės septynios: kviesta.

Pakviesta pavėluotai, keista
Tarp linksmų ir puošnių savo brolių.
Kaip liūdnoji gaida,— įsibrovus
Karnavalo trankiam klegesys...

Tai tylėk, tai tylėk, kol gausi,
Kol triukšminga minia išsiskirstys.
Bet atlėks, bet atlėks tartum kirtis: —
Ko, Pelene, į rūmus žiopsai! —

Taip rauda židinio ugnelė...

**Taip rauda židinio ugnelė,
Išvyta naktį iš namų.—
Nejaugi nieko švelnumu
Išgelbėt šičia jau negalit?**

**O žodžiai grubūs. Lyg peiliu
Jų apgalvotas šaltas dūris.
Ugnelė dūmuos taip uždūsta.
Šaltų žarijų — neįpūst...**

**Sparnai apuoko nušlamens.
Nupuls tamsa pro saulės žvilgį.
Pakelėje rasa sužvilgus,—
Gal ašara ugnelės tos?..**

Kalbėk apie meilę...

**Kalbėk apie meilę, gyvenimą, mirtį — gražiai.
Vakarė pražysta lange, kai žiburį pirkioj gesina.
Taip tyliai nuaidi nakty, o graudi, klavesino
gaida. Bet, panirę į guolių apglėbiančią vata, į miegą,
sapnuotojai nieko nemato, nejaučia, negirdi.
O krūpčioja šaknys to gluosnio, kur andai nukirto.
Ir klykteli girioje paukštis į tamsą nebylią.
Kažkas atsišaukia? — O ne! Tik sudūžtantis aidas
į rasą pažyra. Ir vėlei tyla užsikloja...
Tiktai kažkieno siluetas per brastą nubrido tenai,
kur seklu jau,
kur vilkdalgiai, viksvos sužiuro iš dugno smėlėto.
Kalbėk apie meilę, gyvenimą, mirtį — gražiai.
Graži šita žemė, kol miega, sapnais vainikuota.
Bet žvelk! Juk į ledą jau virsta vanduo tas,
į akmenį — duona, kur vakar bičiuliui nešei...--**

Tebūnie šviesa

*Atsimerkiu...
Nēr jau mano tos viešnios
Iš juodosios nežinios.
Mano būste jau tamsu.
Kur buvau ir kas esu?..*

V. Mykolaitis-Putinas

1. Ar dulkė švytinti...

Ar dulkė švytinti, kada geltonam
šviesos stulpe ją spindulys užgauna,
ar neregėto
salynų sodo vieniša mimoza,
tik laikinai į šitą dirvą pasodinta.

Kas gi
čia atmatavo pabaigą ir pradžia,
kurių gelmių beprotės liepsnos
žymėjo mano atėjimą?.. Aštrūs
vulkanų akmenys, mįslingi dūlančių
Melchizedeko manuskriptų sakiniai:
tai mano
dabar erdvė ir atradimai... Temsta.
Kas rymo — didelis ir liūdnas —
tarp žemės ir dangaus grėsmingai?..
Uolos. Sukruvinti sparnai. Ir vėjas
iš anapus, šaltas... Kirsk...

2. Tą niūrią uždangą...

**Tą niūrią uždangą praplėskite, kol neužgeso
regėtų atspalvių gaisai. Jie dyla...
O varge, kur esu? Gal sukuriuoja
čia Stikso vandenys šalti po kardo
išaštrintais ašmenimis: praeit jais lemta...
O baltai
žydėjo valandos toli, tėvų gimtinėj,
kur senvagėse lūgnės, šalavijai... Augau
tarp girių senos giminės: po šaknim ten
vyrai tvirti ir jų moterys miega... Raudojau
raudų gedulingoj voroj prie išėjusių kelio.
Mylėjau rugpjūčio vidudienių rimtį ir staigų
įtūžusį žaibą, suskaldant į tvankumą nykią.—
Nūnai vien ramybės dvelkimas vienodas
sulygina visa, kas verkė many, giedojo ar šėlo...**

3. Vidunakčio apuokų...

**Vidunakčio apuokų laikas. Štai Anubis
nuo kalno leidžias, lotose jis neša
užsimiršimo gėrimą vylingą. Tai apverki
tuštybę savo. Tuštink taure. Ir keliauk
į kitą ruimą — karalystę Anų...
Žinau dabar: galaktikų spiralėse yra
užgesusių likimų ryškios pėdos,
kurių nutolstanti aidėjimą girdžiu
toj kryžkelėj... Viena išeisiu.
Ir nieko nepaimsiu į kelionę.
Aukštų krantų švytėjimas vienodas
per šešėliuotą upę palydės. O valtys
vis prasilenks — irkluotojai
čia nepavargstantys... Kame ir kaip
atspėsiu neatspėjama, įžvelgsiu neįžvelgiama?**

4. Migdyk, naktie...

Kęstučiui

Migdyk, naktie, veiduką graudų aureolėj
šviesioj plaukų, kurie lyg spinduliai
jį supa sambrėškyje. O spalvoti
sapnai vaikystės dar neprarastos
tegul nevysta... Mus atskyrus
erdvė, erškėčiai, salos akmenuotos
vis plečiasi ir auga. Ta išėlus
audrota sutemų banga jau nuskalavo
manųjų žingsnių šlamesį. Paliko
vien žodis, gestas, raidės kreivos
baltam lape – žydri vilčių ženklai...
Kuomet išauš ir krašto neregėto
žolynai spindintys užges nutolę,
ant kokio spindulio tu pasisupsi,
mažasis mano mėlynaki vaike? ..--

5. Kažkas palinko...

Edvardui

**Kažkas palinko ties manim: švelnumas
tų rankų artimiausių, balsas,
šaukiąs iš prieblandų nei Alkestidę
Admetas raudantis... Tikėdama
ugniažolės prisikėlimą, prisikelsiu.
Ir liauną mano siluetą —
vėl žemės vandenys linguos. Taip tykiai
balti šešėliai vaikšto, gieda
kažkas šventykloj tolimoj. Kaip gieda!
Ir plečiasi giedojimas į tamsą
senų vargonų gaudžiančiais choralais...
Bet žadina nuliūdęs balsas, guodžia
ir šaukia grįžti, laukia. Aš iš lėto
einu per gruodą, pro saulašarę suledėjusią...**

6. Žvaigždėto ūko...

**Žvaigždėto ūko sūkurius miglotus
vėl regi akys... Skylantys atomai
visatoj švytinčioj. Ir neskaičiuoti
paklydę šviesmečiai, kai mūsų žingsniai
taip nenumaldomai trumpėja... Aušta.
Garsų skardenimas prieš rytą
jau žadina darbams ten – Lietuvoj,
gimtinėje manoj, kur ažuolynai...
Kristijonai, broli,
su saulele atkopiančia pabudink ir mane,
pabardamas nei būrą, tai klausysiuos
kalbos čiurlenimo prasmingo ir tikėsiu –
darbuosna tu išvesti atėjai, prabildams:
Ramdykit bent ašaras irgi paliaukit klykavę...**

7. Rytinių santėmių brėkšmoj...

**Rytinių santėmių brėkšmoj varinėj
virš bundančio vandens, kur įsirašo
pavidalai praeinančių žmonių, kai dyla
naktinio kliedesio grėsmė, išeisiu
į kitą šviesą, nes ugnies nuogumą
palietusiam nėra užsimiršimo. Būsiu
užkeiktas varpas mėlynam dugne
po žodžių kriauklėmis, prabylantis...
Galbūt reikėjo taip – numesti
šį vienadienio džiaugsmo lengvą rūbą.
Ir obelis juk vėtroj pasiučiausioj
nupurto žiedlapius, kad vaisių išnokintų...
Kyla
skliautan ugninė ryto rožė, žiūri
kaip angelo akis į žemę, klausia:
ką pasirinksi? .. Mano rankos
lyg prieš pasaulio sutvėrimą tuščios...
Fiat lux...**

1971 m. Lvovo traumatologinė ligoninė

Kryžkelėj stoviu...

**Kryžkelėj stoviu apstulbusi. Kalaviju nupuolė
Žaibas — atkirto kelią. Kurgi pasuksiu dabar?
Šiapus žaidimai spalvoti. Anapus sizifai kuproti.
Pasirinkimas tik vienas: arba — a r b a.—**

**Krankteli varnas pralėkdamas: saugokis. Varrrgas!
Kalno viršūnėj prigęsta liepsnojus ugnis...
Bet prisiglaudžia prie kojų žemė, malonės pilnoji,
Kužda: tu eik. Nebijok. Skausmas kelionėj užgis.**

**Ieškantis randa. Tik aklas ir kurčias nemato, negirdi.
Kerta regėjimą spalvos. Žadina klausą garsai.—
Veda vingiuojantis kelias. Einantis klumpa ir kelias.
Kopk vėl iš lėto į kalną, jei pasirinkt išdrįsai.**

Iš kur tokia stiprybė...

*Jie kaišioja dvišakus,
melo pritvinkusius liežuvius...*

V. Nezvalas. Miesčionys sekmadienį

**Iš kur tokia stiprybė nelauktai?
Maniau — neprisikelsianti. Nubudo
Slypėję galios. Lūžo tie krantai,
Kur sielą kaustė. Pro beldimą gūdų**

**Belaikės nežinios girdžiu garsus
Tos harmoningai skambančios visatos.
Klastingos maišaties girgždėjimas baisus
Jau mano ausiai nieko nebesako.—**

**Tiktai klausau, kas aidi iš toli,
Kas kalba nei šaltinis paslaptinai...
Kvailų aistrų beprasmiu siautuly
Pasaulio veidas kaukėmis sustingo.**

**Nepriimu, nenoriu, nekenčiu —
Tų drumzlinų įtraukiančių verpetų!
Šnibždės pikti: kupra jai ant pečių,
O ne sparnai... Tegu. Vis vien tą patį
Kartosiu: nepriimu, nenoriu, nekenčiu!**

Kerai prarado galią...

**Kerai prarado galią. Nubudai.—
Skaudžioj šviesoj ryškėjantys veidai,
Įžūlūs, godūs, gudrūs ir pikti,
Už brūkšnio, už lemtingo palikti.**

**Subrus turgavietė. Grasins piktai
Sudūžtantys, sudūlantys daiktai.
Už spindulio laikykis, už tauraus...
Grumojimas nutolstančios audros**

**Dar blykčioja akla minių baisa...
O tu per atskalas — lunatikė basa.—**

Laivo vizija

Dumblinas dugnas.
Žuvys apkurte.
Vandens drungnas
Prisilietimas.

Kur tu iriesi,
Vėžio anūke? —
Kėpso griuvėsiai
Laivo bevardžio.

Kur tie puotavę,
Rankomis ploję? —
Triume prie stalo
Kardžuvė šaipos.

Neršiančios žuvys.
Dumblinas dugnas.
Slepiančios klastą
Ryklio šešėlis...

Liepsną praeit...

Liepsną praeit. Ir vélei užgimti iš naujo, nudegus
Lūpų švelnumą, pavirtus plėnių ramiąja šviesa...
Fenikse paukšti, širdie! Taip kyla pavasarį daigas
Iš pernykščių šaknų, žarija — iš vakarykštės ugnies.

Ir štai nebaisu jau niekas. Gal šakų vainikus nugenės
Vėtros tūžmingos. Kamieną kryžmi žaibai suskaldys.
Yra begalinė galia mumyse. Net klystančio klaidos
Klystžvakėm kartais nušviečia klaidžiausius kelius,

Praskrosdamos tamsą... Akivarų akys blyksės ir vilios.
Bet veda į kalną ugnis. Ne ta, laikinoji, kur gęsta.—
Liepsnojantis stulpas yra, žvaigždynais erdvėj pažiręs.
Tikėsiu — ir bus. Įžiebsiu — ir degs vidurnakčių girioj
Paparčio liepsnelė skaidrioji, ir šildysis broliai rankas.

Tylios giesmės...

Tylios giesmės, jūs paguodai,
kai nešu tai, kas paskirta.
Jei imu daugiau nei duodu,
būki man negailestinga,
sažine – rūsti teisėja:
prieš tave neištesėjus,—
atsiklaupsiu. Čia prieš nieką
nesilenksiu. Vien prieš kapą
motinos, kuri paliego
žemės varguose be laiko,
josios bruožams, kur prašapo
keturių vaikų veiduos...

O ruduo Van Gogo auksu
auksina miškus, ir liūdna
abejonė): ar praaugsiu
savo laikinumą? .. Lūžtvė
šitų metų – tarsi medžių
sąvartynai, siautus audrai,
kur į vieną mazgą mezgė
tai, kas džiūsta ir kas auga.
Gęsta matiolės žiedo
violetas, bet išlieka
vaisius jos antram gimimui.
Kaip gi mes? – gyvi, kol mini,
ar iš naujo molio žiedžia
kūnus Viešpaties dvasia...--

III

Paveikslai

Peizažas su keleiviu

Ne mano tie namai melsvėjančioj tolybėj.
Ne mano tie sapnai jaukioj tėvų buveinėj.
Išgirskite mane, išgirskite kaip aimaną:
aš ieškau šitoj žemėj žemės nerastos.
Regėjau ją kaip viziją lemtingą
su paukščio čiulbesiu nerimastingu:
žydroj kalnų viršūnėj ten sniegynai
tyriausi spinduliavo ir giedra alsavo
gėlėti slėniai... Bet staiga užgeso
regėjimas. Vien tuščias kelias
apjuosė tolumas, kur žvaigždės kelios
šaltai pražydo... Pakelėj prisėdau.
Kažkas valdingai tarė: kelkis
ir eik!.. Taip nerimu klastingu
užvaldė sielą vizija ir dingo —
jos ilgesį man gieda ši diena...

Sulamita

**Kalbi: baltoji slėnių lelija esu...
O moterys klegėjo — tamsiaveidė! —
Dausų balandžio liūdinčiu balsu
Tarytum arfa siela tyliai aidi.**

**Kaip vynas vynuogynuose saldus,
Svaiginantis šio krašto soduos,—
Taip tavo žodžiai lūpose — medus,
Jį renka bitės iš lankų rasotų...**

**Vai kokiuos tyruos iki šiol buvai,
Žydėjo akys — kokioj mėnesienoj,
Kurių pakrančių tolstantys laivai
Išsupo skaidrų perlą, kas pasėjo**

**Gėles baltąsias — tarp margų žiedų —
Su rasomis? .. Lyg Dovydo šventykloj:
Skambėjime tų arfos stygų aidi du
Dermingi tonai — sieloms susitikus.**

Loto žmona

**Iš degančio miesto — iš savo likimo? —
Pro dilgėmis geliančią nuojautų liepsną...
Tas šaukiantis balsas, nuo skausmo užkimęs,
Peiliu — man į širdį. Neįau atsiliepsiu?**

**O vėjas nuo kalno: nereikia, nereikia!
O bangos į krantą — skubėki, skubėki!..
Bet balsas netyla. Maldauja ir keikia,—
Lyg pasmerktas ugniai dejuotų ir skūstų.**

**O kaip man apkursti?.. Nurimo, pradingo.
Imu savo našta — liepsnojantį kryžių...
Bet kojos įauga... Sustoju. Graudingas
Vėl balsas pro vėtrą... Neįau atsigrišiu?**

Medėja

V. Marčińskaitei

**Sustok, Jasonai! Palauk. Suabejok nors mirksnį.
Ranką ištiesk. Dar pažvelk – gal išsigelbėsime?
Meile užkeiksiu. Juk tu neišdrįsi pamiršti.—
Kitą paliesi – nubus ir dejuos slaptos gelmės.**

**Mano šešėlis tarp jūsų – it žeidžiantis kardas.
Krūptelsi naktį staiga – aš iš tamsos žiūrėsiu.
Šerkšno vėsa padvelks tavo alsavimas karštas.
Žybtels naujam židiny senoji ugnis iš degėsių.**

**Lūpas kita palytės – pajus mano ašarų skonį.
Žvilgsnio dugne atgis bruožai, kadais nuskendę...
Vargas, prabilus jai! – tu išduotojo balso ieškosi.
Vargas visiems mums... Sudie. Skubėk dabar į šventę.**

Barbora Radvilaitė

R. Staliliūnaitei

**Liūdnas karaliau, ant juodojo žirgo kely,
Lieka vien ašara, žiedlapiai žodžių keli.
Amžinas aukštas apglėbia dangus Lietuvos.
Jos pasiilgau – prosenių žemės tylios.**

**Meilę mylėjau. Skleidės virš dumblo šventa.
Žeidė erškėčiais... Rūmų kerštinga svita –
Šaipės pakampiuos, šėlo pavydas kurtus...
Viskas nutolo. Sniege pernykšti, kur tu?**

**Liūdnas karaliau, pasakas tokias žavias
Kam tu sekei man? Sosto netroškau...
Nuvešk Varganą kūną į šventąjį Vilnių – atgal...
Jau paskutinė ši klonių kelionė ilga.**

**Kirto į širdį pykčio klastingi nuodai.
Ai, išsapnuotas, žydi papartis – juodai.
Rūbais legendų, istorija, tu – kruvina...
Švyti virš dulkių meilės graudi karūna.--**

Aklieji

**Jie skuba, neregiai, jų lazdos nirtulingai
į kurčią žemės ausį beldžia, aidi žingsniuos
it prakeiksmas: greičiau greičiau! Bepalviai
žolynai krūpčioja, bespalviai lietūs
nuplauna abejingus veidus, lėtos
ir vėsios upės glaustosi prie kojų, meldžia:
sustokite, vidunakčių valkai!.. O kelio vingy,
į šaltą amžių sutemą palinkus,
puikuojasi tuštybės dilgėlė: jos pikta
ir geliantį vainiką — kaip karūną —
beprasmiškai kurčion bedugnėn griūnant,
uždės puikybė ant paikų galvų...--**

Žydra šviesa

Viltie, tai tu mane šaukei, kai grįžo
žydra žvaigždė ir uždegė patamsius? —
Daiktai nušvito, kur atrodė tamsūs.
Jie spinduliavo vis kaskart šviesiau.
Ir vėl užgeso. Nors rankas tiesiau
į tylų tolių. Bet žvaigždė — nutolo.
Vėl padvelkė niūri tamsa...
Paskui kažkas ties ta gelme vėsia
man tarė:
„Tiktai tuomet daiktai byloja širdžiai,
kai juos apšviečia jos pačios šviesa...“

Trys Gagrų akvarelės

1. Kriauklių pardavinėtoja

Juodąją jūrą, juodą figūrą
Žvilgsnis lytėjo – jau nepamiršiu.
Rankoj ne kriauklės – ašarotuvės.
Juodas šaltinis veržias į viršų.

Ką ji galvoja, gedulingoji?
Aidi aplinkui kalbos ir juokas.
Rūko senukai. Galvas linguoja.
Plaikstosi vėjuos apdaras juodas.

Paukštis. Nepaukštis. Gal Juozapotos
Gyvas pavidalas pasivaideno?..
Senosios gentys – neužkapotos.
Kriauklę į jūrą vėjai ridena.--

2. Ašara akmeninėj taurėj

Mėlynos prarajos. Tylinčios uolos.
Apsamanoję takai.
Didelę ašarą — ežerą Ricą —
Žeme, taurėj laikai.

Priverkė amžiai. Misimijanų
Gentys užsnūdo kalnuos.
Apsivyniojo liaunos lianos
Liemenį palmės senos.

Skitų ir persų kaulai boluoja
Amžių bedugnėj... Ratu
Virš Anakopijos — mėnuo ir saulė.
Rymo griuvėsiai... Kurtu...

3. Vakaras Rustavelio prospekte

*Teišgano man nors sielą,
kūnui tiek kančių suteikus...*

Šota Rustavelis

Rustaveli, Rustaveli,
Tavo liūdną meilės vėlę,
Kūno dulkėj išganyta,
Pro cikadų graudžią trelę
Kiparisuose girdžiu.

O virš jūros, o virš jūros,
Kur žvaigždė žemyn sužiuro,
Veria spindulį plonytį
Į sidabro vaiskią nytį
Atskyduolė pilnatis...

Gal ir aš tiktai vienuolė
Amžių dulkėj, kur nupuola
Kūno laikinas drabužis? —
Vien tikėjimas: dar būsiu
Žodžio aidas, balsui tylant,
Virš pasaulio — balta, tyra,
Atgailos rasom nuplauta,—
Mano sielą tartum plaustas
Neš saulėleidžio giesmė...

Septynios fugos M. K. Čiurlionio atminimui / *Iš sudegintų Sofijos laiškų*

*Žinau, kad ateisi – sužibs man
saulių daugybė viename akimirksnyje...*

Sofija Kymantaitė

Tylinčios kosmoso tolumos veriasi...

Tylinčios kosmoso tolumos veriasi.

Aidi preliudas —

Myliu.

Spindinčios žydrosios žvaigždės artėja.

Atsikartoja —

Myliu.

Žiedlapių taurėse suplasta liepsnos.

Aidi allegro —

Myliu.

Tūkstančiais arfų suskamba girios.

Atsikartoja —

Myliu.

Vėtrų vargonais gaudžiančios bangos.

Aidi andante —

Myliu.

Neišmatuojamos blyksinčios gelmės.

Atsikartoja —

Myliu...

Kas pašaukė...

**Kas pašaukė, kas vedė per pasaulį klaidų,
Kokia galia paženklino, aš nežinau, aš nežinau.
Tik supratau – tai tu, kada nušvito veido
Blyškusis šviesulys, palinkęs ties manim, o balso
Harmonija tyli lytėjo klausą vis švelniau.**

**Ir kaip lig šiolei be gelmės tos spinduliuotos,
Be tavo žvilgsnio, be oazės, kaip, nesuprantu,
Išaušdavo diena man? .. Užsimerki. Saulės juodos
Vaidenasi... Aš krūpteliu. Šviesa vakarė krenta
Ant mūsų rankų, neatšaukiamai jau sunertų...**

**O kur pradžia? Nuo amžių šitaip gal kartu keliaujam
Gyvybės blyksniuos? Vėl pro klideshow chaotiškų gaisų
Nuaidi skliautuose simfonija žvaigždynų prakilnioji.
Keisti peizažai galaktikų tamsioj bedugnėj švinta...
Kartoji burtažodį ir malda: amo, ergo sum...**

Jo taurų profilį...

**Jo taurų profilį, saulėlydžių gaisuos –
Petrapily – nuliūdusi, šalia kol sualsuos,
Išsaugok, atmintie... Šerkšnotoji naktis
Iliuzinio artumo tegul neišsklaidys...
O nuojautos taip slegia. O bėgiais dunda traukiniai.
O varnos pralekia virš miesto, kranksėdamos kimiai.**

**Kalbėk regėjimų spalvom, laiškais... Po šiaurės pilnatim
Mus vainikuoja Zodiako vainiklapiai balti...
Toj kryžkelėj, kur mūsų lemtys sukryžiuotos,
tylių garsų name
Vienatine pavadinai. Pražydo siela...
Tai guos dabar mane
Vienatvės valandą prisiminimas tų akimirkų trumpų,
Kol skiria mus erdvė, o aš visa vien laukimu tampu...**

Tuščias peronas...

**Tuščias peronas. Lyja.
Perveria vėl sopulys,—
Kur tą švelnumo leliją,
Kur ją padėsiu? Aplis**

**Virpančias lūpas ir plaukus
Šaltas rugsėjo lietus.
Debesys plaukia ir plaukia.
Vėtrų ūkimas kurtus**

**Užpūtė šviesulio liepsną.
Kosminė spengia tyla.
Kas tamsoje atsilieps man?
Tyliai ataidi tyra
Fuga iš tolių toliausių,
Paliečia budinčią klausą...**

Sielos dvynys...

Sielos dvynys.

**O valandos krenta į šitą ledinę bekraštę
bedugnę tarp mūsų.**

Sielos dvynys.

**O išsiskyrimas – lyg po glamonės trumpos
nepataisomas smūgis.**

Sielos dvynys.

**O mano vilčių kambariuos nėra tavo balso,
vien raudančios fleitos.**

Sielos dvynys.

**O mano širdy nei dykvietė] rožėm laukinėm
vienatvės gėla prasiskleidus.**

Sielos dvynys.

**O būti lunatike, užvėrus lig skausmo vokus,
vėl artimus bruožus regėti.**

Sielos dvynys.

**O vaikiškai guostis – sujungs tą bedugnę
pusiaunakčio lieptai žvaigždėti...**

Artėjanti liepsna...

**Artėjanti liepsna praris.
Bet ir pro pelenus:
Vienatinis.**

**Artėjanti tyla apsems.
Pro tylą tylinčią:
Vienatinis.**

**Artėjanti naktis apgaubs.
Bet ir pro sutemas:
Vienatinis.**

**Artėjanti smiltis priglaus.
Pro skambesį varpų:
Vienatinis...**

Užsklanda

*Ir nebėra skriaudos,
ir nebepasiekia skriaudos...—
Vien yra visur gilus skausmas,
iš kurio dygsta šviesūs žolynai...*

Sofija Čiurlionienė

**Iš skausmo tamsos, iš chaoso
Iškylantys šviesūs žolynai —
Virš dumblo, virš dugno medūzų,
Virš vaiko laivelių sudužusių,
Vaivorykščių arkomis gaubianti
Žvaigždynų šviesa harmoninga:
Jinai sidabruoja, apsninga
Mums galvas, ir mintys šviesėja.**

**O fuga, o scherzo, finale,
O saulių sonata — nešėja
Spalvų, o būtie visagale —
Tarp dviejų beribių, o žalios
Pavasarių ugnys, o gelmės,
Kur visa, kas juoda, nugrimzta:
Dvasia taip formuojas, ją gelbsti
Vien meilės šviesa harmoninga. — —**

Baltųjų rožių valanda

**Jau niekados. Jau visados. Graži
Ta valanda, kai baltos rožės žydi.
Koks kerintis jų trumpalaikis žybsnis
Į rudenį keliaujančiam sode.**

**Jau niekados. Jau visados. Tviskės
Topazai skaidrūs pro skaisčiausią sniegą,
Kol mūsų rankose neliks ničnieko, —
Vien šitas begalinis spindesys.**

**Jau niekados. Jau visados. Balta
Bangos puta į smėlių amžinybę.
O rožės, sieloj sidabru sužibę,—
Tauriuoju liūdesiu, o niekados...**

Sidabro lieptai

Nupuls vienąsyk pilkaspalvis
Pelenės laikinas rūbas,
Ir aš atsibusiu – graži,
Išsipildymų burtui įvykus.

Ir eisiu sidabro lieptais,
Kur spindi tarp dviejų bedugnių.
Ir viską suprasiu, kas buvo,
Kad niekad daugiau neraudočiau.

O mano namai bus žvaigždynų
Erdvė spindulinga... Atversit
Gelstantį lapą – žiūrėsiu
Į skaitančias jūsų akis,–

Kad žody nušvistų, kas buvo
Nei sutemas persmelkęs žaibas.
Ir pultų į užmarštį dulkėm,
Kam – dulkės lemtis...---

Ką sapnuoju nūnai?..

**Ką sapnuoju nūnai? Šviesios naktys
Mano šiaurėj. Trumpėja diena...
Maža radus, o daugel netekus,—
Neužmigt man ramiai. Eidama**

**Žemės pakele — raktą mažyti,
Seną žalvario raktą nešuos.—
Kur žadėtieji lobiai man švyti,
Kas užkeikė?.. Tik vėjų balsuos**

**Aidint varpą girdžiu. Aš klausausi:
Iš kurios gi šalelės... Toli
Lyg sublyksi kažkas. Spindi blausiai
Sidabriniam žvaigždės spinduly —
Paukščio plunksna... Rasužė gaili...**

Ženklų atmintis

Kiekvienas mirksnis šaukia: atsimink!

R. M. Rilke

1. Jau blėsta gėlynai...

Jau blėsta gėlynai. Rudens lietuje
Nukristi jų žiedlapiams lemta, deja.
Ar kvapsnio dvelkimą — kas nors suturės?
Bet štai, ant senolių sidabro taurės
Kas blyksi tamsiam raižiny
atkakliai? —
Gal ją palytėjusių rankų ženklai...

Nubus atmintis, ji klajos lyg dvasia
Po dvarvietės parką, vėl sasmę mums
seks.
Raidyne rikiuosis raidė prie raidės,—
Kas ištarta andai, tarp žodžių spindės.
Iš veidrodžių dugno iškils nejučia
Nežinomos prosenės veido delčia...

Iš amžių tolybės tas keistas ryšys.—
Kas amžina — rinkis, taip siela šviesės.
Vien tai, kas išlieka, žiema kai ateis,
Sklaidysi nei knyga auksuotais kraštais.

2. Gal mus užkeikia atmintis...

**Gal mus užkeikia atmintis, jinai
Pavydžiai sergi visa, kas išblėsta?
Patamsiuos vėl nušvinta pelenai —
Liepsnos vijokliais. Kyla iš griuvėsių**

**Kolonos lieknos. Aidi virš laukų
Išėjusiojo piligrimo balsas...
Strėlė sušvilps ties lūžusiu lanku.
Negrižusio ranka į staktą belsis.**

**Visur mus lydi atminties galia —
Garsų, vaizdų slaptasis grįžtamumas.
Nekrūpsėk, jei išgirsi tyliame
Akorde nuslopintą raudą: taip jame
Rūsti būties teisybė bunda...**

3. Keistas vakaro svety...

**Keistas vakaro svety, pavėlinai.
Perpildytos taurės – sklidinai...
Pro vilties žibuoklę tamsiai mėlyną
Žvelgė akys taip liūdnai, liūdnai.**

**Vysta žiedas laukiančiojo rankoj.
Žiedlapiai jau krenta užmarštin.
Kas, o kas juos vėl į vieną renka,
Į neblėstantį vainiką?.. Juk atims**

**Jo spalvas kažkas anapus laiko...
Bunda žodžiai vėl tarp lūpų nejučia...
Kas, o kas mus virš bedugnės laiko –
Tarsi tulpes, byrant žiedlapiams nakčia?**

4. Vėl tas balsas...

**Vėl tas balsas iš anos tolybės,
Iš baltos bekraštės nežinios,
Mano klausą tartum stygą lyti...
Varge, ko jis ieško amžinuos**

**Žemės vingiuos. Ar yra, kas regi,
Skaito šitas liūdinčias raides?
Siela mano, saule aiškiarege,—
Kiek gaida ta tolimoji dar aidės?..**

**Kloniuos renkas vakaro šešėliai.
Kris, žvaigžde virš girių degdama,
Taip trumpai lyg aidas čia viešėjus
Į šaknų ramybę gilia šį dieną. —**

5. Savy nešuosį...

Savy nešuosį, ką turiu
Tarp žemės vėtrų keturių.
Užauga tyliai tyloje —
Ir skleidžias žodžio lelija.

Pasaulis mano atkaklus.
Jis banalybei nepaklus.
Jame prinoksta, kuo tikiu,
Su džiaugsmo ašara sykiu.

Ištverti mokaus, kai einu
Taku aštriausių akmenų.—
Dar gelia pėdas. Bet sugis.
Užges ir žeidžiantis dagys,

Kursai apjuosia kaktą man.
O kas išliks, o kas, aiman,
Gal virš lakios smilties žydės?
Aklųjų laime, tau — sudie.

Malerio 8-oji simfonija

*Kas gers vandenį, kurį aš duosiu,
tas nebetros per amžius...*

Jn. 4, 14

**Kodėl slepies? Nujausti vos galiu
Garsų griūty, jog Tu esi, o Tolimasis.
Už reiškinių ir už daiktų esmės giliu
Tu Šaltiniu veržiesi... Kai numesi**

**Man spindulio rodyklę — aš su ja,
Jos kryptimi vėl per pasaulį eisiu.—
Tavęs ieškosiu Žodžio dvasios šviesoje.
Ir krūptelsiu išvydus paskutinį gaisrą.**

**Kai Tu pašauksi tyliai: „Nematau,—
Pravirksiu,— kur slepiesi, Artimasis?“
Širdis, nušvitus ašaroje,— Tau
Tamsoj pragydęs žemės paukštis mažas.**

O broli broli...

*Tu būsi pasiruošęs skristi aukštyn
ir suprasi, kas yra gerumas ir meilė...*

R. Bachas. Džonatanas Livingstonas Žuvėdra

**O broli broli,
keistas mano broli,
versmė gilioji, diemedis tenai,
o broli broli,
keistas mano broli,
kur mėlynuoja marių vandenai,
o broli broli,
keistas mano broli,
tai bus giesmė lyg deimantas tauri,
o broli broli,
keistas mano broli,
šviesa taip žydi lotoso taurėj,
o lekia ugnys
kosmoso sūpynėj,
pro šiugždesį pakylančių sparnų
kas kužda man
tylius žodžius, kas pina
regėjimus virš marių mėlynų,
o broli broli,
keistas mano broli...**

Poetai

**Rankom tuščiom.
Pilna širdimi.
Į spindulio strėlę
Susižeisdami.**

**Paukščiai ulbuoniai,
Liūdnom akim,—
Žadina, gieda.
Nieks neatims**

**To, kas nušvito
Dienų sukury,
Ką lyg dievybės
Dvelkime turi.**

**Garsas nubudęs
Guos vėl ir žeis,
Liesdamas sielą
Tonais graudžiais.**

Gyvenime, dėkui...

Graudis—džiaugsmas lygiai sveria...

Jurgis Baltrušaitis

**Gyvenime, dėkui už viską tebus,—
Už tai, kad nektaro taurė ta perpus**

**Su pelynų aitra, kad po smėlių skurdu
Vėl alsuoja šaltiniai slapti, kad kartu**

**Skriauda ir palaima, rauda ir šypsnyš...
Ir niekas jau šitos pynės neišpins,—**

**Kol verpstė dar sukas, vyniojas gija,
Dienų kol šaudyklė — viltim atgaja —**

**Ataudžia ir širdgėla, juoda — baltai:
Nakties apmatuos — spindulių ataudai...**

PO AŽUOLU –ŠALTINIS

Po ažuolu – šaltinis

Neišdainuojamas vieninteli

Gyvenime, tu blyksteli nei ašaroj
Užlūžęs mėnesienos spindulys.—
Spalvom tu neišreiškiamas ir neaprašomas.
Suvirpa žodžiai — žiedlapiai keli

Erškėtrožės rasotos. Bėga vieškelis.
O gluosnių voros juda vis lėčiau.
Gyvenime, neišdainuojamas, vieninteli,
Tave lyg trapų indą aš liečiau

Bijodama: suskilsi, išsilaistys —
Dievų nektaras — gėrimas taurus...
Dosnus ir baudžiantis. Vienintelis ir laikinas.
Kas tu? — Bylok. Turiu ir neturiu

Tave: laikau, o pirštais teka smiltys.
Paleidžiu — vėl žiūri man į akis...
Gyvenime, tie mirksniai — vilnys virpančios
Ties gelmėmis — kaip sulaikyt, kaip sulaikyt?

Gyvasis vanduo

**Pamilk ir kasdienybės pilkšvą spalvą.—
Nesuklaidins ji blizgesiu puošniu.
Blaškais it vaikas — į žmones, nuo žmonių.
O kur pabėgt, į kokius tyrus, nuo savęs?**

**Savy nešies tą septynspalvę trapią gėlę —
Tą gyvastį — kol nimbu švies ties tavimi,
Alsuok svaigiu jos dvelkimu: gal ryt atims,
Palūš sparnai staiga virš prarajos?..**

**Tačiau nei gilversmė, ištrykštanti pro molį,
Toj gyvasty kažkas išliekantis nubus.—
O, sakme pasaka, keliaujanti be pabaigos
Iš lūpų lūposna, o laše gyvojo vandens...**

Saulėtekio vigilija

Riedėk, ridolėle, saulele geroji,—
Apsuk vaiskų ratą virš mūsų buveinių...
Sutemsta — nušvinta: svarstyklės svyruoju.
Viršum pragarmės mūsų gyvenimai eina.

O spinduliu žengti! O baimę paniekinti!
Kai prieblandų klony šešėliai sujunda,—
Galvos nenulenkti prieš bruzdantį nieką.
Širdies pasiklausti, kas balta, kas juoda.

Vienovės du poliai — žarijos ir ledas?
Kontrastų grumtynėj tu, siela, nubusi.—
Pravirksi iš džiaugsmo, pagarbinsi, radus
Virš dumblo sužibusį žiedo stebuklą...

Priešybių kaita

**Po pilnaties pražydušiu medžiu —
Ramaus dienų tekėjimo meldžiu.**

**Tegul aprims tas vėtrų sūkurys.
Tegul užsnūs krante banga sūri...**

**Alpi tyla. O virš smilties lakios —
Liepsnom sutviskus šviesulio akis...**

**Tvanku! — vėl sudejuoja dusdama
Kaitroj, po aklinu skliautu, diena.**

**Tai vėlek liūtis ir audros meldžiu
Po pilnaties pražydušiu medžiu...**

Vakaro vigilija

Banguoja beribė pasaulio gyvybės tėkmė.—
Kas mirksnį, kas mirksnį: ateina, nueina, ateina...
It kibirkštys lakios — pakilt, sublyksėt ir užgest?
Viena tu esi pastoviausia, žemele gimtine.

Virš girių sutvisko galaktikų sodai balti.
Upokšny aušrinė prie akmenio tyliai prigludo...
Ant peleno, kraujo molekulių,— virš nebūties —
Pakyla rugys žiemkentėlis iš perskelto grūdo.

Veidų įvairovė — spalvingas gėlynas... Keistai
Surizgusios lemtys — į krantą sugūrančios bangos...
O stabtels prie durų ir belsis viešnia nekviesta.
Ir krūptels vienatvėj kažkas prieš klausimą baugų:

Kas — mano likimas? Gyva — kuo gyvybė mana?
Sapnai — kas, ir meilė? Kur veda apyblاندų kelias?
Ir siela štai bunda, patamsy sparnus skleisdama.
Iliuzijų rūbą suplėšius, be baimės ji kelias.

Ir atviru veidu išeina prieš audrą rudens.—
Ir ieško, kas tikra tarp žemės daiktų vienadienių.
Ją lapkričio liūtys, pūga viesulinga — nudrengs.
Bet žybtels galia ta, pasaulių gelmėj kur budėjo,
Ir tars: „Mano vaike, tu sargas rimties ir šviesos...“

Šaltinis po ąžuolu

**Kur ugnį kūreno Praamžiui,
Po ąžuolu alma versmė.—
Per amžius peramžiusperamžius
Ateinančiam taria: esmi.**

**O ąžuolas kirstas ne syki
Klastingais kryževiu kardais.
Krauju ta ugnis užgesinta.
Versmėj pelenai jos raudos...**

**Pragysta viršūnėje paukštis.
Per naktį skaičiuoja žvaigždes.
Jei prosenio vėlę pašauksi —
Padangėj žvaigždė užsidegs.**

**Subyra, kas amžiuos per menka.
Po ąžuolu — alma versmė.--
Viena ji per amžius nesenka.
Ateinančiam taria: esmi...**

Klonių neužmirštuolė

**Tu, su rasos gyvuoju sidabru neužmirštuolės žiede,
Pražydęs tūkstantmečių upės klonyje žydrai,—
Tai vėl klausai, ką vandens tyliai tyliai gieda,
Tai vėl žvelgi į gelmę, kur veidai, vardai**

**Sublyksi — dingsta, nerimą paskleidę... Ko tu,
Anų dienų augintine, siūroji taip liūdnai?
Už tų erdvių, už plokštumų pilkšvai miglotų
Yra kažkas, kuo atspindi gilūs vandenai.—**

**Tarytum naktį nušvintanti kita planetos pusė,
Kur saulė nusileidžia, kad patekėtų vėl,—
Kaip tas tikėjimas užmiegančio naivus: nubusiu,
Kaip šauksmas pempių kas pavasarį: „gyvi!...**

Kelias į tėviškę

Krenta vysta žiedlapiai laukų ramunės,
Dar kažką spėliodami tyloj: taip—ne?
Skirsnemunė. Liepos. Vakaro ramumas.
Neša dulkę amžių vėjas pro mane.

Dulke, žemės dukra, žyne daugiažine,
Ščia, kur vaikystės pasakų erčia
Man prisiminimų žiedlapiais pažyra,
Kokią bylą vėl byloji paslapčia? —

Senos kapinaitės su kerais alyvų.
Prieblandoj boluoja — žiedas ar vėlė
Protėvio, kai varpas klingčioja vėlyvas.
Tsss! Iš amžių miego budint nevalia.

Tyliai suka kelias į tėvų sodybą
Pro pašlaitės gojų, kur berželiai du;
Kur purienų aukso liktorėliai žiba —
Palei seną upę su gražiu vardu...

O rypuoja dulkę graudžią bočių sakmę,
Prie akmens prigludus pilkapių žolėj:
— Žuvo karaliūnas gruodžio dieną sekma.
Nešė liūdną žinią trys varnai žili...

Senos sodybos

Išeina, varguolės, per mėlyną sniegą,
Per žalią atolą baltų dobilų.—
Ten mūsų vaikystės legendos dar miega,
Sapnuoja papartį... Ir aš negaliu

Žiūrėti ramiai į tą eiseną gaudžią.
Pamoti „sudievu“— nekyla ranka.
O vėjas nei varpas dejuojantis gaudžia
Tarytumei laidotų brangų kažką. —

Ten šulinį seną lyg rėkiančio burną
Jau žemėm užpylė — tylą jo sunki...
Kas naktį rugsėjo arimuos nubunda? —
O rauda, o skundžias... Aidus vien renki

Balsų tų graudingų, jie dūžta ir dūžta,
Lig ryto klajoja šerkšnotuos laukuos,
Ar blaškosi vėtroj lyg paukščiai be gūžtų.
Žinau: ir balsus tuos greit sniegas užklos.

O laiko stirna...

**O laiko stirna, o greita! —
O greit užpūs ugnelę tą...
Bet žiežilpa ant veido kris,
Paženklins atspindžiu akis.**

**Ir krūptels atsaini ranka,
Tamsoj palietusi kažką,
Kas buvo pasmerkta išnykt...
Žmogau, tai kur dabar eini,**

**Tai kur pabėgsi nuo savęs?
Sapnų takai atgal parves.
O užmarštis, o nesaugi! —
Ką gesinai — savy regi...—**

Lietuviška kalba

**Tu, genties trobele, būste samanotas,
Šimtmečių patamsiuos šventas žibury,
Sotinus rupiaja gyvo žodžio duona,
Lūposna su meile klausdama žiūri.—**

**O, kad jos vėl būtų tyros kaip anuomet,
Kai pirmųjų raidžių švintančioj prasmėj
Iš motulės balso ir elementoriaus
Tų lankų baltųjų tryško man versmė —**

**Išmintim pagirdė... Lobi paveldėtas,
Mūsų kraujo giesme,— sutartine tu,—
Prosenelių lūpom guodžiamai pradėta
Tūkstantmečių vingiuos, tęsiama kartu.**

**Kol gyvybė plazda, kol tarp lūpų giedi,
Kol speiguos linguoji bruknele, kol čia,
Šnarantių asiūklių, diemedžių gimtinėj
Švies man tavo veidas, kol dienų erčioj
Tau vainiką liaunos mano rankos pina...**

Antai Baranauskas...

**Antai Baranauskas,
kuriam pirmieji tiesos spinduliai
lietuviškai praspindo,
sėdi Anykščių šilely ant kelmo
ir kalba su Lietuva:
„Motinėle mano, baltuolyte mano...“
Ir tu, giesmininke,
žiūrėk į akis jai, teiraukis:
giedojimas tavo šmaikštus
ar yra tas tikrasis? —
Juk rūbais puošniais apsivilkus
dažnai neteisybė keliauja,
apgaukinėdama akį patiklią...
Teiraukis, o ji tau pratars,
jog aukso grynuolis
žiba skaisčiausiai
pro paprastumo peleną pilką:
taip švietė
pro vargo palaikį drabužį
maištinga Strazdelio širdis...**

Žodžio žolynas

**Tolo – nutolo... Alma tiktai liūdesys,—
Skaidriai gilus liūdesys nei šaltinis...
Gydantis žodi, žolynėli dienų šaltmėtini,
Liūdinčioj sieloj sužibęs, kas esi, kas esi?**

**Paukštis vėl gieda. Švinta diena darbuose.
Ko gi, širdie neramioji, daugiau tau bereikia.
Graudžią gyvenimo gėlę gražiai tebelaiko
Rudenio vėjuos šerkšnotuos nubudus dvasia.—**

Žiemos žolynas

Skalsink, likime, duoną kasdieną.
Vandenį skaidrink. Sergėki ugnį.
Vėtros šiaurinės prieblandoį ūkia,
Saule motule, saule motule...

Vyšnioj, kur strazdas andai ulbėjo,
Šiandien sužibo šerkšnas dygliuotas.
Ką tu iškranksi krūpsinčiam guote,
Juodvarni broli, juodvarni broli...

Pūgos užpustė rugio kantrybę.
Vejasi vėtros debesį lėta.—
Šūktelk jo vardą — žadinki lietų,
Volunge sese, volunge sese...

Rasakilos rasa

**Metas almėti šaltiniui, gražiai nuskaidrėjus.
Duota pasauliui saulelė, o širdžiai – gerumas.
Spinduliu švystels, kol žemė su graudu dar grumias.
Rasakila kils iš miego – geroji žinia...**

**Tyliai sapnus apraudojai. Toli išlydė jai.
Štai, jau ir kaktusas išskleidė trapųjį žiedą.—
Šitaip gerumas pro skausmo dyglius tau sužibo.
Ažuolas mėjo nuo kalno dosnumo giles.—**

**Kaip rasakilai – ir širdžiai – vaivorykštės arka
Spindinčiu nimbu, rasota... Vėl akys nustebusios
regi:
Supas Sietynas virš jos lyg ašarų žydinti kekė,
Kosmoso toliuos pavirtus žvaigždėta rasa...**

**Tu gi, sava tarp savų, nešies iškentėtą teisybę.
Ir lobių nereik tau. Vien gera žinot, kad esi čia,
Kur aidį padangė nei arfa senolių šventykloj...**

**Tik melo midum neapnuodyk bylojančių lūpų,
Nes gomurį troškuliu degins šaltinio vanduo.--**

Neišdildomi ženklai

Iš tų gyvybės linijų, o iš mįslingų,
Atspėki, kas atspėt nūnai dar lemta.
Tu daugiaspalvį nešifruotą pergamentą
Skaityk – bylok visiems: tegul išgirs.

Gal tie, kur lekia lyg pelai pavėjui,
Bent atsigręš, kad krūptelėtų nykiai.
Tu tik bylok, tu tik budėk: išnykę
Raštaženkliai ugnies raidynu sužėrės

Žadėtą valandą virš laikinųjų miesto –
Sapnuos bespalviuos jie panirę miega...
O tu – atspėsi, kas atspėt dar lemta.
Ir perskaitysi daugiaprasmi pergamentą,
Paženklintą jau neišdildomais ženklais.

Dvi liaudiškos

1. Daina apie paukščių karalių

**Prieš tūkstantį metų,
Už tūkstančio varstų,
Paukščių karaliaus pily
Tai gražiai pynė
Man brolužėlis
Vainiką lelijų liaunų.**

**Lelijos nuvyto
Prieš tūkstantį metų
Už tūkstančio varstų, toli
Išskrido liūdnas
Paukščių karalius,
Nuščiuvo gražus čiulbesys.**

2. Jauniausios sesers daina

Tai aukštai mano broliai.
Tai toli mano sesės.
Tai karietų gražumas.
Tai eiklumas žirgų.

Tai gražiai jų likimą
Aukso raidėmis rašė
Laimė – laimė geroji.
Vien tik aš iš vargų

Neišmokau išbristi.
Kai laimę dalijo,
Atsistojau nedrąsiai
Voroj toj – gale.

Bet į širdį atvertą
Spindulių daug prilijo.
Ir prasiskleidė vargas
Gražiausia gėle...

Likimų šifrai

Su meile eiti į žmones...

**Su meile eiti į žmones — išgirsti,
Ką šildys byloja, ką rauda jų akys,
Skvarbios, nediąsios ir trumparegės...
Knygą nežinomą tyliai skaityt.—**

**Ženkla po ženklo... Šarados ir mįslės.
Užgesę vulkanai. Sutviskę žvaigždynai.
Kloakos... Šventovės... Ranka geležinė
Virš pievų gėlėtų... Švelnumo daigai...**

**Ak, skubantys vieškeliais broliai ir sesės,
Nors mirksnį sustokim po amžių svarstyklėm:
Ką mylim, ką ginam, kur skubam, kuo tikim?
Štai, vaikas atbėga: jo rankoj — gėlė...**

Žemės atmintis

**Palietei – paženklinai... Daiktai
Turi atmintį – neišsiginsim nieko.
Tūkstantmečiai atminimai miega
Girių medy, marių smiltyje.–**

**Ar žinai, kas juos pažadins, ką išgirs
Šnabždesiuos tyliuos ausis budrioji.
Blykstels pasaga – kažkas prajoja
Vėjo žirgu kūlgrinda slapta...**

**Brėkšta. Kyla pirmas vyturys.
Žvelk! Saulėtekis krauju pasruvo.
Krūpsi beržas. Horizonto pjūvy –
Spinduliai ar kalavijai devyni?..**

**Šifrų šifrai, atsispaudę atminty
Upės, kranto, akmenio ir smilgos.
Žydi lubinas ar žvakė smilksta
Prie beržyno – užmirštiems visų...**

Upės atmintis

**Pavidalas mįslingas virš vandens
Palinkusiam staiga pasivaidens.**

**Nesu judės jis — nieko nesakys —
Tiktai su priekaištu žvelgs į akis.**

**Pakrantės gluosniai tyliai atsidus.
Vos girdimai kažką pašauks vardu.**

**Tik vėtros gūšiai siūbtels nejučia.
Tik susvyruos bangoj blyški delčia.**

**Pradings pavidalas mįslingas...
O krantu
Kažkas nueis — ana puse... Kas tu?**

Girių atmintis

**Vyrai rūstūs medį kirto —
Ir pakilo paukščių pulkas...
Girių paukščiai, kur sustosit,
Gūdžią naktį kur nakvosit?**

**Skuba skrenda tylūs paukščiai.
Tik sparnai prieš vėją šlama.
Užu marių — saulė sėda.—
Žiebia žiburį Vakarė...**

**Paukščių Takas juosia dangų.
Sidabru sušvito medis.—
Tai nutūpsit — pailsėsit,
Girių paukščiai, girių paukščiai.**

Našlės

**Moterys, našlės, baikščios ir liūdnos.
Smelkias į širdis rudenio liūtys.
Aukštas ir šaltas ilgesio rūmas.
Vienišas budi rankų švelnumas.—**

**Tykiai, taip tykiai laikrodis tiks:
— Viską paliksi, viską paliksi...
Atmintį lanko tylūs šešėliai
Tų, kur į tylią šviesą išėjo...--**

**Moterys, našlės, liūdnos ir baikščios,
Laikrodžiui tiksint prieblandoj vaikšto.
Blyksi ir blyksi tolimos godos,
Neužmirštuolėm apvainikuotos...--**

Vienišo vaiko rauda

Su gėla žvelgiu aš į kiekvieną veidą.
Mano bruožai — iš kokios tamsos?
Kokią ir kieno lemtingą klaidą
Privalau išpirkti?.. Kas atstos

Motinos rankas, kurios nei gėlės
Švelniai lyti kūdikystės sapnuose.
Mano sapnas — veidrodis suskilęs —
Klaidžią pasaką kasnakt man seks.

Kas jinai? Gal ta, kuri lyg deivė
Šypsos vyrui, einančiam greta?
Gal ana, girtuoklės veidu?.. Dieve,
Nesakau aš, kad jinai kalta.

Nieko nežinau, pasauli, klausiu:
Mano bruožai — iš kokios tamsos?
O atsakymas — baili kaliausė —
Tuščiomis rankovėmis mosuos...

Bekvapis žiedas

**Spalvingas žiede, nelauktai apakini
Tuo linijų tobulumu keistai gražiu.
Esi nei optinė iliuzija tu akiai —
Vien apgaulingas mirgesys dažų...**

**O bitė-siela tartumei į stiklo
Inertišką materiją — sparnais
Dar plakasi... O kas ją pasitinka? —
Tiktai spalvų žaidimas atsainus.**

**Ir liūdna jai, kvapaus nektaro sesei:
Suglaus sparnus pavargus ir tylės.—
Taip savyje tik atspindį nešiesi
Bedvasių bruožų — netikros gėlės...**

Puota

**Raudonas ant staltiesės varvantis vynas.
O taurės jau dūžta, o sminga stiklai.
O muzika trenkia, o vynas svaigina.
O moterys šypsos – tuščiai ir akilai.–**

**Užgęsta sietynai... Puotoj vienadienėj
Gražiai vainikuoti, nubunda – nuogi.
O regi – vien šukės, ką laime vadino.
O vietoje rožių – paikumo dagiai...**

**Ant staltiesės laša it kraujas tas vynas.
Kol vyrai ir moterys šypsos akilai,
Kol muzika trenkia, o vynas svaigina –
Vaikai jų saulėteky žaidžia stiklais...**

Skubantys

**Žvaigždėtos erdvės verias, blyksi
Spalvingi begalybės blyksniai.
O sraigės skuba, sraigės skuba
Į savo tvankų šiltą būstą.**

**Ir skuba lapinas gražuolis —
Gražios gudrios laputės guosti.
Ir lekia varna blausų rytą
Puotos likučių susirinkti...**

**Virš godžiai skubančių gyventi,
Kol dvasią ramsto jie ramentais —
Žvaigždėtos erdvės verias, blyksi
Spalvingi begalybės blyksniai...**

Senas veidrodis

**Pro dulkių klodą – blausųjį paviršių
Praskrodžia aiškiaregis spindulys.
Nušvinta sutemos. kažkas pravirksta
Ir šnibžda tylų užkeikimą: sudūlės**

**Klastingos lūpų šypsenos. Auksuoti rūbai
Pavirs niekinga sauja pelenų...—
Sustokit, vienadieniai! Kur taip skubat?
Taurė štai melo putų jau pilna.**

**Išgerkite lig dugno aitrų nuodą.—
Tai jūsų užtarnautoji lemtis...
Keisti pavidalai gelmėj sujunda...
Žėruoja šifrai... Kas juos išskaitys? —**

Ieškantys

Per dykrų smiltį, lietu, vėtrų siutą:
Kas mes, klajūnai spindinčiom akim?
Kieno ranka taip dosniai mums pasiūlo
Nektaro taurę? .. O kažkas atims...

O troškulys!.. Tačiau ištvirti reikia.
Šviesa ištrykšta — iš tamsios gelmės.
Ten savo bruožus kintančius mes regim.
Ten jėgos naujos gimsta, kai ginies.

Taip veržias vėl dvasia į begalybę
Pro bruzdančius, pro laikinus namus...
Žvaigždynų krateriai, ritmingais blyksniais,
Burnom ugninėm — ką jūs kuždat mums? —

Gyvi klaustukai, prieblandų ir vėjo
Keisti klajūnai spindinčiom akim,—
Kalnais ir kloniais klausdami nuėjo...
Kas atsakys, kas atsakys, kas atsakys? —

Ne, aš nieko čia nemokau...

**Ne, aš nieko čia nemokau.
Tik dienų rate klausau
To trankaus mūs eros šokio,
To aritmiško – kas sau...**

**Tūkstantmečių foliantai
Sušlama tauria mintim,
Jog tiesa – tik išgyventa
Virsta sielos savastim.**

**Raidžių bangos tau pro
žvilgsnį
Srus negrižtančia srove,
Išmintim kol apsiliksi,
Kad suprastumei save...**

Elegija Jonui Bilūnui

Bet atsirado drąsuolių...

J. Biliūnas

**Ieškokim pirmo žiedlapių baltumo,
Kurs mumyse po sniego klodais tūno,**

**Šaltinio gyvo po smiltim bevaise —
To gero žodžio — stebuklingo vaisto,**

**Kurs neštų žmogui atgimimo viltį,
Piktųjų burnas gailesčiu suvilgęs,**

**Pašauktų aukai, vienytų, ne skirtų,
Švelniajam būtų atsparumo skydas,**

**Kurs brutaliųjų siautulį sulaiko,—
Kad šviestų meilė virš gėlės ir vaiko;**

**Tekris žaibu, kurs persmelkia ir gydo,
Tegul gražins mums laisvą ir išdidų**

**Drąsuolių žingsnį — taką virš bedugnės,
Tamsos apuokams baukščiai slėny ūkiant.**

Trys elegijos Šatrijos Raganai

Grožis tai begalės atspindys.

Šatrijos Ragana

1. Užventis. Rožių žydėjimas

Vaikystės rožės, tyros, baltos rožės! —
Kvapnus dvelkime, gal tu — žiedo siela,
Sodne ūksmėtam klaidžioji? Saulužė sėda
Už girių mėlynųjų... Tyliai žiūri

Į veidą rožė, o rasom ji sidabruota...
Ar žiedlapiai, ar — tavo rankos švelnios,
Mamate?.. Vėl graudi rauda violončelės
Prie tvenkinio miegūstam gluosnių guote.

Dar suboluos — nutols alėjoj siluetas.—
Išblėsta vizija... Tik ašara vienatvėj
Ant sielos rožių — niekas jos nematė...
Naivi vaikyste, žiedo sapne numylėtas!

2. Židikai. Bitynas

**Kantrus bitelių triūsas: avilin
Žiedadulkių švytėjimo prineš.—
Gyvybės kaina savo gentį gins.
O aš, o kaipgi — aš?..**

**Graži ta nubudimo valanda.—
Tėvyne, ar palaiminsi darbams
Kaip Daukantą ir Pošką? Visada
Vienintelė — priglask ar bark.**

**Čia mano šaknys. Žiburiu žėrės
Prabočių tėviškė — Žemaitija.
Pilkų dienų sučiulbęs vyturys —
Skiemuo gimtųjų žodžių tartyje.**

3. Begalybės ilgesys

**Vidunakčio tyla. O begalybės nuojauta
Lyg spindulių vainikas virš kaktos.
Ir siela virpa nei ugnis apnuoginta...
Kažkas, žvaigždynamis aidint, pakartos:**

**— Mūs ilgesiai srovena į begalę...
Ir bus šviesu tamsėjančioms akims.—
Sakysi: dužo, kas sudūžtama,— negaila.
Bet lieka tai, ko niekas neatims...**

**Tau motina — viltis, o piligrime siela.
Visatos lūpose tu — aidas ir daina.
Darbai tave su šia žeme susiejo.--
Keliauk, šviesos ir meilės sklidina...**

Elegija Maironiui

Išnyksiu kaip dūmas, neblaškomas vėjo...

Maironis

**Nejau vien kaip dūmas? Nejau neatspės —
Kaip tūkstančių — manojo vardo?..
Tu pikta geluonį paslėpk, neviltie,
Viltinęją darną suardžius.**

**Netrokštu garbės aš nei laimės kerų —
Buities laikinųjų šešėlių.
Geidžiu tik atverti, ką sieloj turiu,
Garsais kas per naktį šiušėjo.**

**Kas juokės, raudėjo ar žaidė slapta
Miražais spalvingais vienatvėj.
Kas švietė lyg perlas kriauklėj apleistoj —
Pasaulio aklybė nematė...**

**Nejau vien kaip dūmas?.. O žybsi giliai
Po pelenu žodžių žarijos.
Vėl prieblandą skrodžia vilties spinduliai:
Į vaiskų vainiką suvijus
Akimirku blyksnius, giesmė suliepsnos
Pro aukuro dūmą iš vargo dienos...**

Elegija Jurgiui Baltrušaičiui

*Graudis mūsų laimę tyko,
Pina ašarų vainiką...*

J. Baltrušaitis

**Iš ašarų vainikas jau nupintas.
Dvasia skaidrėja. Plečiasi erdvė.
Žyny, sutrupink antspaudą septintą
Dienų slapties... Ruduo Paantvardy...**

**Kas parašyta toj Sibilės knygoj —
Mįslių mįslė — įmink ją širdimi...
Be skundo laimink žemės taką dygų.
Išmokim eit, skausmuos nekniubdami.**

**Žmogau, neniekink kalvarijų žemės.
Žvaigždė ir dulkė — tos pačios būties.
Tau rūmų auksas. Man — vargų kryželis:
Jo skalsoje man giesmės priartės.**

**Gyvybės gijos vejas apie sielos
Sidabro virpstą — tartum apynys...
Jau rimsta graudis... Aukuras rusena.
Sodybą gimtą dūmas jo primins...**

**Taip tykiai rudenio skudutis gieda
Štiprybės psalmę... Iš vienos taurės
Čia gėriau ašarą ir džiaugsmo midų.
Dugne — dangaus bedugnė sužėrės...**

Elegija Liudvikui Rėzai

Bet, liūdnioji vieta, visad tave aš mylėsiu...

L Rėza

Karvaičių svirties niekas neberas.
Tik atspindys dar mariose siūbuoja.
Senolės veidu – graudulio druska...
Ak, žeme – motina sopulingoji.

Gentis išsklido. Kas gi beminės
Ūksmėtą sodą. Šulinį. Ar slenkstį.
T u vienas iš plačiosios giminės
Ties ta vieta nuliūdęs pasilenksi.

Išgirsi – rauda gailiai pamary
Į krantą gūrantį banga sūri:
Iš trijų rytų vėjužis pūtė,
Ritin kalne smiltatę,
Ritin kalne smiltatę,
Ritin kalne smiltatę...

Elegija Konstantinui Sirvydui

*Svietas rūksta, dūmų pilnas, neregį,
ką turėtų regėti, dėl ūkanos širdies...*

K. Sirvydas

Nelyginant marios audrotos mūs pagyvenimas žemėj:
debesys niaukia skliautus, daužosi vilnys į krantą,
o eldijos, norint jos būtų patogios ir dailios,—
kai vėjai nartūs virš marių pakyla, ne sykį susikulia,
uolą ar kliūtį povandeninę kokią staigiai užkliudę.
Taip ir žmonių netvirtybė, nerimastis bei aistros:
tarytumei potvyniai drumstų vandenų prieš pilnatį,
kyla pikti pageidimai, vaidai, visokios karionės,
žabangai klastingi, kuriuos viens kitam paspendžia.

Tu varge, neturi jie soties! Daug jau apglėbę,
o rankos vėl grobia, o akys dar daugiau geidžia:
vis žvalgos į skurdujį grašį, o ne į artimo veidą.
Puikybės pilni pasipūtėliai, prabangiai pasirėdę,
valgiais gardžiais, guoliuos minkštuos taip apsunkę,
kad vien tiktai kūnui godžiom papenėjimo ieško,—
gi vargšę dvaselę visai jau apleido — našlaite.

Ai, giriasi dar, tuštuoliai, poviškas uodegas kraipo,
spraudžiasi vienas per kitą visi tik į aukštybes,
su panieka nužvelgdami kuklųjį vargo žmoguti.
Ir kaip mariose dičkė žuvis mažesnę praryja,—
taip esama daugio žmonių tokių jau smarkuolių,
kad svieto lėtus ir pavargusius žmones sukramto...

Jūs, kurie prakaite savo valgot kasdieninę duoną,
kiemonys bičiuliai, jūs mano širdžiai brangiausi,
nebūkit bent jūs lyg plėšriosios žuvys ar žvėrys,
nesgi ne amžius gyvensim ant žemės, mirtingi.—
Įsiklausykim gerai — vėl svietas pripildytas pykčio:
dūmai nei debesys niaukia skliautus, įtūžusias širdis,
niršta žmonių giminė it kokie vilkai viens prieš kitą.

Atgal atsigręžkim ir prisiminkime baisią pavietrę,
ji juk ne vieną jūsų gentainį ant amžių prapuldė:
kiek išpustyta buvo miestų, miestelių bei kaimų,
vaikai nesurado tėvų, tėvai gi — savo vaikelių,—
rauda širdgilinga juos klupdė prie bendrojo kapo.
Žmogus tąsyk žmogų sutikęs kely, tyliai džiaugės:
— Kaipgi, brolau, išlikai, koku stebuklu dar gyvas?

Meldžiu, tad, mylėkit, godokit viens kitą, paremkit

mielaširdingai, kaip girioje medis kad paremia medį.
Tu gi, niekabyly, neteisiai neliudyk prieš artimą savo,
neteisk, idant neteisybės kaltėn patsai neįpultum.—
Sielvarte ir negandoj suspaustiems būk gailestingas,
būstu dalinkis, duona ir vandeniui, žodį tark švelnų,
o ir suklypusiam padėk prisikelti, nebūk fariziejus,
kurs teisumu vis didžiuojas, o užantį — akmenį slepia.

Brangieji, tiktai nedėkit vilties į garbę pasaulio,
nesang tai niekaniekis vien,— pigus jis ir menkas:
pragaišta per amžius brangiausi paminklai, suėda
marmurus, geležį ir piramidę negailestingasai laikas.
Aukštai gi užlipę, ne sykį ir vėlei atgal nupuola,
o susikūlę verkia ir skundžias, o keikia baisiausiai,
vis kaltina kitą, savo besaikį godumą pamiršę...—

Bjaurastis meskit visokias, taipogi ir girtuoklystę:
nejau nekoktu sėdėt karčiamoj apvalią dieną ir lakti,
pakol suvisai jau gėrimas trumpąjį protą sumaišo...
O ar nejuokinga po turgų bei miestą be kvapo bėgioti
vis drapanų prabangių sau beieškant: ne ką tepadės
tie rūbai prašmatnūs, auksas ant pirštų nei turtai,
jei neturėsit širdy tikros išminties pajautimo...—
Varge, kaip niekai visokie žmogų vedžioja po svieta!

Vykit šalin tinginystę, atkariają dvasios luošybę:
štai, bitė maža, o triūso saldybė už visa didesnė —
taip ir tasai, kurs su meile tėvynei vis triūsia...
Jūs meiliosios, darbščiosios klonių tyliųjų bitelės,
džiaugtis vien reikia, kad klėtyse visko jau pilna,
vaikeliai pavalgę, ir langą į erdvę iškirtot didesnį.
Betgi žiūrėkit dabartės ir lobių tauriųjų, vidinių,
tų, kur kandis nesuėda ir neišblaško vėjai patrakę.
Nuo darbo atlikę, nuo bėgsmo, vėl atsiduskime tarpais
ir pamąstykim apie tikrus, nepraeinančius daiktus,
rūdį nušveiskim nuo sielos, numazgokime purvą,—
duokime peno dabar ir išalkusiai, liūdinčiai dvasiai.

Dvi elegijos Simonui Daukantui

Svetimų dievų nereikia, gana ir savų...

S. Daukantas

1. Pratarimas

Ne dėl savęs rašau. Ir ne mokslingiems vyrams,
bet žmogui paprastam ir motinoms prie vygių,
kurios jau nuo seno papročius mūsų godojo,
sergėjo kalbą ir būdą, taurų dosnumą užlaikė —
idant vaikams ir nūnai tėvynės meilę įžiebtų,
žadintų siekį dorybės, tikrųjų daiktų pamėgimą.

Noriu aš vėlei primint antplūdį grasų kryžiokų,
kai prievartos krikštu žemaičių žemę plakė
ir ant prabočių kaulų vokiškas rentė žinyčias,
visaip išjuokdami pagonišką mūs prigimimą.
Jų raštvedžiai gi, tokie kaip Eileris Krūzė,
net vardą Lietuvos, istoriją, kilmę iškraipė.

Ir iš savų atsirado perkrikštų šiaudadūšių,
sermėgom svetimom dangščiusių savo tuštybę,
kolei suprato, jog rūbas ne mūsų kirpimo
prie kūno nelimpa ir šilimos nebužlaiko...—
Gailu gi, veizint amžiuos į gimines svieta,
garsėjusias amatais, prekyba ir turtais,

ar kardo smarkia galybe, grobuoniškais žygiais:
ai, joms! — išgaišo prapulty begalio jo laiko...
Ką besakytų nūnai karingasai stepių skitas,
ant savo tėviškės irų sėdėdams, ar prūsas,—
baltų garbusis gentainis, gimtinę išvydęs,
ant palaikų tos senobės, užmirštų ir apleistų,
vien svetimos pėdos ir mūrai niūrūs bekėpso...

Vienok lietuvis atlaikė, nes šventą liuosybę
užvis labiausiai godojo ir nesitraukdamas gynė.
O jei nebįstengė atremt geležinės galybės,—
kaip Margiris andai su savo pilėnais narsusis,
bevelijo laužo liepsnoj pats į peleną virsti,
negu išdaviko ar vergo vardą niekingą nešioti.

Gyvata didžiųjų karvaidų papasakot noriu,
stiprybę vargalio žmogaus ir dosnų jo būdą,
skaistumą kalbos, dainas, iš liūdnumo sudėtas.
Trokštu išplėšt iš nasrų visa ryjančio laiko
garbę prabočių, ainiams nurodant jų narsą,—
metraštį rankom silpnom aš geidžiu surašyti,
idant aname mūs istorijos garsas išliktų...

Žinau, atsiras ant galo tokių dar galvočių,
kurie puls tuoj peikt išguldymą šį neįmantrų.
Jiems atsakysiu: nelaukiu šlovės anei laurų,
vien meilė tėvynės neleido sugurti ryžimuos;

**o jei kam pavyktų geriau — tebūna pagirtas,
aš džiaugsiuos nors tuo, jog taką praskyniau.**

**Bet jeigu, sklaidydami mano raštus, ims rūgoti,
kam aš viengentį, girdi, vis aukštinąs be saiko,
iškeldamas jo dorybes ir grynąjį prigimimą,—
tokiems kernotojams savo aš drąsiai atkirsiu
žodžiais tų pramočių mūsų, garbiųjų varguolių,
ant kaulų kurių jau vakaro žvaigždės bespindi:
Niekas negerbs, jei pats savęs gerbt neišmokai,
o prastas yr paukštis, kurs gimtąjį lizdą savo
priteršia...**

2. Paskutinis žodis Vaišvilai

**Meilingas labdary, jau amen, sukiužau.
Maringi esam. Vandens amžių skubrūs.—
Jie neša ir mane tarytumei šapelį menką
Į amžinatvės tylią viešpatystę...**

**Ai, kitados tiek vyliaus, o dabar gi
Vien širdgilingos abejonės veria: —
Paliks koks ženklas, ar tik plėnių kaugė?
Neužmirštuolę kas padės ant kapo...**

**Neką užgyvenau čia. Tik pundelis knygų.
Dar kailiniai seni: tuos teparduoda.
Grašius pavargėliams lai išdalins,—
Gal paminės dvaselę nuodėmėtą...**

**Man veikia metas Papilės kalnelin.
Tenai čiobrelių violetinis liūdnumas,
Kaip mano štai, bedalio, meilės žiedas
Po kanapėta rudenio padangte...--**

**O ką — tėvynė? .. Oro... trūksta... oro...:
Vėl klausy, ką šioj sopulio pakriūtėj
Užvis labiau mylėjau, vienišuojis?--
Lietuvą, mano dienų sužieduotinę, LIE...**

Sesuo poezija

Sesuo poezija

Kalnų šaltinio išlaisvinta galia —
Staiga ištrykšta — ar sulaikyt gali?..

Sesuo žvaigždynų ir smilties mažos,
Šerdis tu varpui jo aidėjimuos aidžiuos.

O vis ratu senolių saulė virš tavęs.
Ką spinduliu ji persmelkė, tas išstovės.

Sesuo šaltinių, paukščių ir gėlių,
Ar tau sudužusių iliuzijų gailu? —

Tikrovės rūsty, jos ryškioj šviesoje
Tiktai save prarasti man baisu.--

Lunatikė, sapnuodama tarp vėjų gyvenau.
Pažadinau. Gana naivių sapnų, gana!..

Delčios sudilęs grašis rieda dangumi.
Sesuo gėlių, neatsigręžk, nueik rami. —

Girių gėlė

Atsidust — lyg pirmą sykį
Lūpos garsui atsivėrė.

Mano giesme, girių gėle,
Kur tu žydi — nežinau.

Praeinu takus išmintus.
Šitiek rožių ir lelijų
Gieda žemei — aleliu jai
Trūksta tik tavęs vienos.

Giesme, gėle nelytėta,—
Veda takas per brūzgynus.
Rankom erškėčius praskynus,
Tavo žiedą štai regiu...

Žaidžianti dvasia

**Erdvių žydrynę paliečiau žvilgsniu.
Juo vyšnią tartum seserį apglėbiu.
Į mano sąmonės bekraštį glėbį —
Vidaus erdvėn jūs puolate, daiktai.**

**Jūs geidžiat būti buvimu kitu —
Įdvasintos materijos brolijoj,
Kur spinduliais pro tirštą tamsą lyja
Visatos formom žaidžianti dvasia...**

**Kaip sulaikyt savy peizažą tą,
Kad spalvos suskambėtų, neužgestų? —
Lyg artimo žmogaus gerumo gesta,
Kurs atminty dar blykčioja ilgai.**

**Ne veidrodžio blyški amalgama —
Ji abejinga... Žvilgsnio spinduliuoto
Banga štai persmelkia laštelių tamsą,
Kai svyra, amžinybės geisdama,
Skurdi žibuoklė pro tinklainę tamsią
Į sąmonę, kad joj iš naujo mėlynuotų...**

Rimties valanda

**Ateina didžioji rimties valanda--
Akistata — klausimas: ką suradai?**

**O daug auksaburnių — byloja gražiai.
Vien lūpom kalbėjęs — ant smėlio rašei.**

**Tik vėjai paskaitė. Užpustė. Nebėr...
O stovim kas mirksnį prieš rūstų: arba —**

**Arba... Metas rinktis. Ne rolė. Lemtis.
Ne kaukė, bet veidas — jame išskaitys**

**Kuo siela gyveno, ką gynė jiniai.--
Nedylantis ženklas — darbuos ir dainoj.**

O kam vardus minėt...

*Japonų menininkai ne syki
per savo gyvenimą keitė vardus...*

A. Matisas

O kam vardus minėt. Kadaisė aukso raidėmis
Rašyti — užmiršti.
Ir mes po prarastųjų dulkes braidome —
Jų kraujo netekty...

Savy išsaugok visa, kas jau neatmainomai
Įaugo šaknimis —
Nuskendo gelmėje nei žiedas, mestas mariosna:
Kas beatims?

Ateis kažkas — vėlyvo rudenio lobynuose
Išrinks chrizolitus.
Kantrybės melsk... Virš dykviečių ledinių —
Žvaigždžių lietus:

Ar toks ir mūsų greitas nerišlus kalbėjimas?
Užburk mane,
Tu nuostaba, tu džiaugsme, o, kaip „Dominus“
Vaikystės naivume...

Ar daug čia beišliks iš visko, kas parašoma?
Nutrins vardus.
Tik nuriedės skliautu žvaigždė lyg ašara —
Ir tyliai duš...

Tu, iliuzija...

**„Nepamiršk“— pro metų tylą sukuždėjo.
Mus visus iliuzija maitina: atsimins.
Ką sapnuojat, atstumtieji, užmirštieji,
Dar gyvi, ir tie — po šaknimis?**

**Kiek jau šimtmečių saulužė leidos.
Šimtąsyk ir vėlei kelsis — nusileis.
Tai nejaugi vien tik mes kaip aidas,
Vien kaip aidas — užmaršties keliais?**

**Broliai, sesės, kur jūs šitaip skubat,
Ką jūs nešat viens kitam namo?--
Tarp dantų kas blyksi, o tarp lūpų —
Pykčio peilis, ar vilties skiemuo...**

**Gal iliuzija naivi, gal nujautimas:
Reikalinga čia kažkam esi — atmins.
Tu, tikėjime, lietaus lašeli tyras
Ant gyvenimo žiedų, gyvybės eliksyras
Mūsų širdžiai, spindulys —liūdnomis akims.**

Sol omnibus lucet

**Sugrįžta ir žvelgia... Paniekint nemoku.
Nubunda – jaunystės dienų Galatėja –
Kas andai svajota... Kai pulsas lėtėja,
Džiaugies, prisiminusi sutiktą žmogų.**

**Tik šiandien žinai jau: kas vėjams paliko,
Vilionės tebuvo sapnų vienadienių.—
Jų žavesį trumpą – sudūžtant girdėjus,
Išmokai suprasti, jog duota po lygiai**

**Tau graudžio ir juoko: šypsaisi, kai liūdna.
Ir ašara džiaugsmo nurieda taip tykiai...
Kas piktdagiu žeidė – kely susitikus –
Ramiai jau pasveikini: sol omnibus lucet...**

Kam – pykčio drumzlės...

**Kam – pykčio drumzlės? Jos nusėda
Ant žydinčiųjų sielos augalų.
Pakelk akis į erdvę: ten – gilų,
Giliau nei žemės vandenų gilybė.**

**Tyliam tekėjime žvaigždynų upės
Atrask ir savo atspindžius... Gražus
Esi, kai myli, ieškai... Neprašus
Vien tai, kas meta spindulį ant veido.**

**Nueinantį lydėk su šypsena ramia.
Ateinantį pasveikink tartum brolių.—
Juk nuaidės, juk nuaidės it barkarolė
Ir mūsų dienos – skliautuose suduš...**

Tolima tyli elegija

Aidžioj tyloj, spalvingi ir subtilūs,
Užgauna klausą gaiso virpesiai.—
Ataidi tolimas pavasario motyvas
Iš tos elegijos... Vėl nerimą pasės?

Suskyla tolumos. Per tamsų skliautą
Liepsnodama nuslysta kometa...
Kas — laikas ir erdvė? Ar jie sukausto
Minties lėkimą, kai strėle greita

Į amžių atmintį staiga ji įsirėžia
Praskrodusi tylios inercijos ribas...
O aklos rankos, neigę sielų ryšį,
Lytės vien formas, laikinas, grubias.—

Taip kurčias regi smuiką, bet negirdi
Skaidrios melodijos. O klausančiam — almės.
Kas jaučia esmę, tam nereikia skirti
Nuo sparno skrydžio, aido — nuo giesmės.

Išliks, kas tikra. Sąskambiais gražiaisiais
Tyli elegija vėl klausą palytės.—
Būtis ši — ne akimirkai, ne žaismui...
Nedrašiai žiūri mums į veidus paslaptis.—

Parafrazė Malerio „Dainos žemei“

**Verias žemės žiedui išnykimo žiotys.
Bet ataidi keistas balsas paslapčia:
— Kam giesmė tikroji burną čia pražiodė,
Žino tas, kad sielos tėviškė — ne čia...**

**Tolo, jau nutolo klounai ir koturnos.
Ploja ten ir šoka... Amžiau neramus!..
Vienas tik stebuklas — ką dvasia sukūrė
Griš į amžinuosius vakaro namus.—**

**Nuaidės trombonai begalybės toliuos.
Slinks prisiminimų eisena graudi...
Rečitatyvu tik tyliai pakartos vėl
Žemės kloniai tamsūs, ką savy girdi.**

**Dvelksmą atiduoda vaisiaus apvalumui
Balto vyšnios žiedo trumpas svaigulys.
It vėlyvo svečio dovana suglumins
Netikėtas jausmas — dar kažko gailies?**

**Liutnia sudejuoja: ak, svajonės dužios!
Trumpalaikiai skrydžiai į ugnies nasrus.
Vien giesmė tikroji pro niekybės dulkę
Kaip malda širdinga — begalybėn srus...**

**Suks liepsnotą ratą rudeninę saulė.
Debesys audroti lėks jai iš paskos.
Diemedžio viršūnė, nuo šalnų rasota,—
Žemės traukai lapų auksą paaukos...**

**Blyksteli prieš veidą klausimas atvertas:
Smuikas — aš, Visatos rankose skambus,
Basas piligrimas amžinatvės vartuos —
Po skliautu žvaigždėtu, kur dvasia nubus?**

Yra kažkas...

**Yra kažkas, kas sieja mus kitaip –
Anų dienų vėlelė žydrarūbė:
Staiga sublyksi ji pro dieną skubrią,
Neužmirštuolė klonių tolimų.**

**Yra kažkas neliečiamo, skaidraus,
Kas mummyse pro kūno formą švyti,
Suvokt geidi tu fenomeną šita,
O jis išlįs, viliodamas tolyn.**

**Yra kažkas, ko trūksta nei žvaigždės
Vidunakty, kuri, sapnams nutrūkus,
Pro maišaties banalų atviruką
Sušvistų tobulai – netobuliems...**

Vaivorykštės arka

**Nėra prapulties. Yra nuolatinis beribis buvimas.
Vien keičiasi formos, kai grandys atomų suyra.—
Sudūžtanti amfora. Metraščio giedantį skyrių
Parašiusi plunksna. Banga, gelmėje vėl nurimus...**

**Bet mums šitą žemę nuo amžių apverkti būdinga: —
Drugelio beprasmį žuvimą. Ir sodo nupuolantį vaisių.
Tai ko gi toks liūdnas į nueitą vasarų kelią dairaisi
Ir krūpsi išvydęs, jog spalvos rugsėjy pradingo?**

**Nurimk. Spindi auksas pro mėlyną vakaro miglą: —
Pribrendusio rudenio lobiai — kantrus žemės vargas...
Neatmainoma mūsų lemtis — sušvitus vaivorykštės arka,
Vėl grįžt atgalios į tą Viena, kur varsų įvairovė sumigus.**

Šviesa—tamsa—šviesa

**Sakai: tamsa, o aš tariu — šviesa.
O skausmas nei tamsa staiga užgriūna.
Ir sviedžia į erškėtį trapų kūną.
Ir užgesina šviesą nelauktai.—**

**Bet persmelkia vėl tamsą spindulys.
Ir vėl regiu pasaulio grožį vaiskų.
Ir vėl šviesa it stebuklingas vaistas
Palyti lūpas, delną ir akis...**

**Ir vėl tariu: yra tamsoj šviesa —
Ta nesuvokiama žydrų erdvių dvasia.
Tamsa dėš šaltą ranką ant kaktos,
O lūpos vėl — yra šviesa — kartos.**

Lēmimas

**Ugnis — perpus,
Pakol užpus,—
Ir švies, ir guos
Visuos varguos.**

**Sapnai kuždēs:
— Nurimk, širdie,
Tvirtai laikys
Gyva viltis.—**

**Tegul žibēs
Šviesos žvaigždē
Virš palenktų
Galvų baltų.**

**O virš vaikų
Mažų pėdų —
Tegul budēs
Po du, po du...**

Veidu į spindulį

**Vėl nuo pirmosios raidės — savo vardo —
Nuo A, nuo alfos lig omegos... Rauda
Gyvybės daigas atkaklus: pradėk iš naujo.
Dar tavo ši akimirka — ją atnašauki.**

**Žynys — auka tu, ties aukuru palinkus.
Kitų nekaltink, jei tamsu aplinkui.—
Išspinduliuok save į erdvę, o į smėlį
Gražinsi vargo pelenus. Gink tai, ką myli.**

**O nežinia į veidą tyliai žiūri...
O tamsios erdvės, o liepsnų liežuviai...
Bet vardą tardamas gražiai, kartoja
Vėl šventą žodį artimas... Lemtie keistoji,
Tu, ašaroj, šypsny graudus, nežuvęs...**

Tols žvaigždynai...

Edvardui

**Tols žvaigždynai gesdami.
Tau pašviesiu – širdimi.—**

**Žemės kibirkštis esu...
Kas jūs ten, už debesų?**

**Geras, artimas žmogau,
Nuo minčių aš pavargau.**

**Po šerkšnotu vainiku —
Galvą į rankas lenkiu.**

**Kol prie sapno to gilaus
Mūsų sielos prisiglaus,**

**Kol žvaigždynai gesdami
Tols — pašviesiu širdimi.**

Prarastos valandos

**Jos nuolat sugrįš
Ir bels į duris
Tylių atminimų: —**

**Taip rauda nakty
Vaikai palikti —
Negimusių žemėj...**

**Balsai jų šiušės,
Įvardint prašys —
Įprasmint buvimą,**

**Vėlė be namų...
Tai bus neramu
Tą naktį bežvaigždę.**

Kitaip gyventi...

**Kitaip gyventi! Skriejančios ratu
Spalvotos, tuščiadarbės žodžių gornos,
Kvaila garbe, viendienių laime girtos.
O gomury nuo svaigulio — kartu.**

**Kitaip gyventi! Žodžio vienatie,
Tu brangakmeni iš bekraštės jūros,
Į mano sielą kerinčiai sužiuręs,
Buvimo ženklą — spindulį siunti.**

**Kitaip gyventi! Žodi — veiksme, tu
Esi vienintelis, pasirinktas tą mirksnį —
Lyg prieš teisybės veidą ar prieš mirtį,
Karų marų ir netekties metu...**

Vienatvės ir tylos valanda

O iš vienatvės, iš tylos
Giesmė užgims.
Tu, mano liūdesy tylus,
Gilėt akims

Ir sielai: tam, kas neprapuls
Dienų kaitoj,
Ko nenupūs lyg tuos lapus...
Žmogau, kas tu

Su ilgesiais beribiais tais? —
Ar atsakys
Ta, kur ateis žydrais skliautais
Užmerkt akis...

Vizija

**Kaip tolimas dvelksmas yra tau, ką myli,
Tiki kuo, yra tau kaip gandas – jį neša
Kažkas ant sparnų praskleistų: šlamesy jų
Girdi šviesulių tobulai harmoningąjį ritmą.**

**Eini – ne lunatikė jau, bet nubudus.–
Blakstienos dar baugščiai nuleistos ir virpa:
Šviesa ta apakins – artėji, artėji, artėji...
O šnibžda kažkas tau, o drąsina, guodžia...**

**Kas tu, gerasis, kas tu, Šviesusis? Iš kur man
Tie lobiai, malonė, tie džiaugsmo žemčiūgai?..
Priimu dovaną, priimu švytinčią vakaro taure,
Priimu savo likimą – vienatinį, nepakartojamą.**

Ties amžių gelmėmis

**Drąsuolės mano mintys, lytėkite švelniau
Gyvenimo pavidalus, jų paslaptį užgintą.—
Pro formos kiaukutą — staiga esmė sušvinta
Vaiskiuoju smaragdu... Ir aš jau nežinau,**

**Kur baigias, kur — prasideda galia manoji,
Tai kūdikiškai nuolanki, tai dieviškai vėl išdidi.
Visi garsai štai manyje unisonu dainuoja--
Ar tu manim, ar tu, gyvybės Viešpatie, žaidi?..**

**Ar aš, mažoji visata to makrokosmo paslaptingo,
Po saulės ženklų tartum arfa groju savimi? —
Ir bunda nejučia gyvenimo pavidalai sustingę,
Ir žvelgia į save su nuostaba ties amžių gelmėmis.**

Skaidrioji valanda...

**Skaidrioji valanda, tau nusilenksiu.
Būties akimirų spindėjimas esi.
Silentium! — tariu šaižiams garsams —
Silentium!
Artėja harmoningų sferų skambesys.**

**Girdėsiu rasą krentant nuo žolynų.
Ir tylą, kalbančią gėlės balsu...
Į gimto kranto rimtį ažuolinę —
Žvaigždė, žydrai žibėdama, nupuls.**

**Skaidrioji valanda, sidabro aureole
Plevenk virš mūsų žemės — švelnumu
Virš vaiko sapno šviesk nei Rafaelio
Madona dangiškai giedru šypsniu...—**

ĮVARDIJIMAI IR SĄSKAMBIAI

Choralai gyvenimui ir žodžiui

Omne verum vero consonat... ³

³ **Visa, kas tikra, yra sąskambyje su tiesa... (Lot.).**

1

Vienatini, o neišsakomas ir begalini, tai tu trapiam pavidale taip graudžiai ulbi nei vėjas nendrės šerdyje?

Daiktai byloja man apie tave. Deja, skurdi daiktų byla— migloti atšvaitai, o jūroje suribę tolimi žvaigždynai kažką dar teberašo nežinomos kalbos skiemenimis.

Atspėt bandau iš paukščių skrydžio, gėlių žydėjimo, žmogaus ir spindulio vaivorykštinės paslapties...

2

Pasaulio groži, kam spindėtum, jei mūsų akys į tave nežvelgtų, jei neįvardintų nustebę lūpos, kokiais ženklais išliktum amžių atminty?

Tą Valandą, kai subanguoja gilversmės nubudę ir simbolių viršūnėn rodo spindulio strėlė, jaučiu: yra jungtis neregima ir amžinybė alsuoja mums į veidus tyloje.

Nuo lopšio mus kvieti, o mūsų ilgesys į tavo šauksmą atsiliepia garsų, spalvų ir formų gausumu.

3

Viltinga raidė gal esu, nuo Kosmoso liepsnoto liežuvio nuriedėjus, gyvybės žaižaruojančiam žodyne išstarta?

Laike ir erdvėje tarp dulkių kibirkštis sužibus — neužgesink be laiko, neužgesink. Vėsioj rugsėjo saulėj tarytum aukso fonas autoportretui ši diena.

O srūva laikas per baikštuolę širdį, o krenta sunkūs akimirkų lašai ir skyla nežinios dugne. Ir eina prarajos kraštu lunatiška gyvybė. Tai tu — ją laikanti ranka?

4

Pilkspalvės plėnys ant liūdno tavo veido krenta, kai aukuro liepsna vien pažeme aklai vyniojas, dūmuose uždusdama.

Jei mano aukuras taps laužu turistų laikinai linksmybei, tu virsk žaibu ir liūtimi, užliejančia tą drumstą liepsną.— Bausk! —

Tegul raudodama viena nykioj ir nesvetingo paklydimų girioj iš naujo žiebsiu šventą žodžio ugnį savo sutemai apšviest.

5

Pasaulio vienadienių rinkoj kvailybė maivos — povo plunksnom vainikuota. Jai ploja nuobodžiaujanti minia.

Plojimų trokšti? Eik! Va, klouno drabužis. Veskis dresiruotą beždžionikę — tarškų žodį. Tai pašoksit abu neono apgaulingam tvaskesy.

Bet po Visatos kupolu yra ir tie, kurių likimas — salto mortale. Ties amžinybės bedugne drąsus jų šuolis. Pasirink.

6

Ir skausmo, ir džiaugsmo taurė sklidina. Dabar galiu dalinti negražinamai. Tarytum tas, kurs atsisveikina išeidamas į kalnus.

Versmė ar laukia atpildo iš geriančiojo skaidrią vėsa? O saulės auksas, o žvaigždžių sidabras? Jų spindesio nesutepė dar pirkliški delnai.

Tariu: auka. Tiktai ne mirusiems dienų stabams, ne dulkinai aukų dėžutei, kurią išplėšia godžiaveidžiai vagys... Širdžių šventyklos ieško pražilęs žemės vaidila.

7

Gėlė sukniumba ir apkarsta vynas nuo pikto neteisybės žvilgsnio. Juodos liepsnos tai siausmas. Ji žeria pelenus ant kalbančiojo lūpų, grūmodama tamsoj.

O, kad išsaugočiau šviesos tikrumą nei šviesulys, kurs nepalenkiamai savu keliu keliauja toj bruzdesių reliatyvioj erdvėj.

Savęs kas ieško, prausias vienišuos šaltinius. Bet šviečiantis ne vienišasis. Žiū! Saulė skrieja savo orbita, o meiliai kiekvieną smilgą ji apglėbia spinduliais.

8

Ar nesuklydai, broli Heraklitai? Jei neįmanoma dukart įbristi į tą pačią upę, iš kur many tie negirdėti anų laikų balsai.

Kodėl senolių išdidus valdovas bičiuliškai sapnuos man šypsos? Ir prosenė ant pilkapijo parimus rymo su violetine alyvų aureole virš kaktos.

Suskyla logikos juokingai neatsparūs pamatai, kada atgręžia Janus kitą veido pusę — ir verias angos į amžinosios amžių realybės bedugnes...

9

Sapnuos mes regime kitų pasaulių formas, jų tobulas apybraižas. Deja, nubudę gaudome vien atspindžius blankius.

Ko vertas būvis, jei tobulesnės formos jis neieško, kurią nulipdo skaidrėjanti

mintis. Tačiau mintis — tik skulptoriaus ranka: ji formą sviedžia į emocijų ir dvasios žaizdrą... Žvelk! —

Tos liaunos linijos tarytumei lelijos tyliai šnara: „Gyvenime, aš svaigų tavo vyną trokštu gert iš tobulos taurės. ..“

10

Sudegino sparnus? O jie ir vėl — nupurtę skausmo pelenus — prieš vėtrų chaotiškąjį siutą prasiskleis.

Yra kažkas juk mummyse, kas nuolat skyla tartum sėkla ir auga virš praradimų dumblo it lotosai balti.

Strėlė, piktai širdin įsmigus, spinduliu pavirs apšviest buvimo erdvei. Ir plykstels auksu žemės dulkė jo šviesoje.

11

„Kas meilė?“ — klausia nepažinęs jos ir juokias. Aklam ar lemta pamatyti žvaigždę, kurčiam — išgirst aidžių-jų sferų choralus.

„Turėti!“ — šaukia kitas ir mirkčioja piktai. Ir žiūri į aptvertą sodą, kur baugštūs paukščiai jau negieda. Vien kaliausė ten stypso vėjy, margspalvėm skiautėm graudžiai modama.

„Prarasti“, — sako trečias ir šypsosi liūdnei. Ir jaučia lūpose ragauto vyno skonį. O vienišasis taria: „Mylėti — reiškia pamatyt pusiaunaktyje saulę ir patikėti jos realumu.“

12

Tik bioritmai, biologija, o kur tas ženklas, kursai vir-šukalnėn parodo? — Murmės kažkas: „Keistuolių užgaida, sapnuotojų sudilęs herbas..Netikėk!“

Yra kas šaukia nenumaldomai. O, nuojauta lemtingos keleivystės. Nusilenksi mažiausiai slėnio smilgai, dagio žiedui, kelio dulkėms, kad keliautum su piligrimo ramumu veide.

Pamilti žmogų trokštu, bet ne tą, kuris tarp žibančių rakandų kuičias, prekyviečių triukšme apkurtus klaūsai, o pakirdęs godžiai ryja žalius gyvenimo vaisius.

13

Tuos — kibirkščiuojančius. Jie mano broliai. Jų bruožai — neišvaizdūs ir tyli kalba. Su vaiko nuostaba pasaulin žvelgia pro liūdną išmintį gilėjančių akių.

Jie džiaugias kiekviena gėle, nes širdyse nėra piktybės nuodo. Štai vienas

nešasi žibuoklę ir šypsosi žydrė-jančiam likimui, nors jo plaukai jau ne nuo žiedlapių širmi.

Iš vienuos vienučių visi mes išsiveržti trokštam į bičiulystės nevienadienę jungtį. Su tais, kurie malšina troškulį tik iš giliųjų sietuvų.

14

Tai pažinimo troškulys. Nuožmusis, argi ne tu jį mums laikų pradžioj įsiūlei? Bėgam per skylančio pasaulio lakią smiltį, ieškodami oazės nerastos.

Bet horizonto linija vis tolsta. Pro monotonišką peizažų ritmą ryškėja naujos erdvės. Nežinomybės angelas kardu liepsnotu vėl sulaiko: stok!

Tik atsigręši: koks vingiuotas takas! Aure, kur prakaito sūraus nupuolė lašas, jau kyla gyvybingi augalai.

15

Žeisk! Esu nenusilenkiančių genties. Išmokyk rasti praradimuos. O lūpas nudegink rūšios teisybės žarija...

Tuštībā šypsos paausiuota burna, kai žodžio auksaburniai tyli. Nes žodis nei žibintas privalo šviesti iš vidaus.

Atverk akims, koks trumpas mūsų būvis. Tegul pašoks lyg išmintinga bitė medunešį man likusi diena.

16

Gal praregėjimas? Ir kasdienybės bruzdesy jaučiu sruvenimą tėkmės neregimos. Sviedei atsainų žodį, o ratilai pasklinda — ką palytės?

Dabar žinau: kiekvienas judesys yra lemtingas, nes viską sielos plunksna rašo atminties manuskripte...

Tarp vėjų keturių mes esam šičia nelyginant viens kitą paremiantys piliakalnio medžiai su neišdylančiom audroto amžiaus žymženklių rievėm.

17

Virš kryžkelių keleivė dulkė lekia: kieno ji neša kraujo atminimą — sūrujį atomą? Kaip jautriai ausų būgneliai rezonuoja: iš girių šlamesio, iš drebulynų bevėjėj prieblandoje — kieno byla?

Tyliau kalbėsiu, kad nunistelbčiau tų garsų, kurie iš gilumos ateina: po šaknimis jie, po sniegu, bevardžiai,— burnos, pilnos neišrėktos skriaudos...

Nelengva eiti, žinant šio buvimo kainą. Ji — visų našta. Grėsmingai gaudžiant epochos okeanui, neški savo dalį, kol suduši — jo mažas lašas — ties nežinoma

riba.

18

O įtampa polių dviejų — materijoj įkalinta energija nubudus šėlsta. Šviesotamsos dvilypis branduolys. Ką žada mums išlaisvinta šurpi galia? —

Viena — pašėlusioj šviesos traukoj, o meile ji pilnavidurė tartum rožė pro vainiką dygų žiburiuoja. Kita niūriais pavidalais žmonijai graso — tamsoje suskildama...

Ir mummyse šviesotamsos žaidimai, ir mummyse tarp dviejų neišmaštomų — gyvybės ir mirties — bedugnių. Kokiais žiedais jie prasiskleis virš mūsų maratoniškų pėdų?

19

Civilizacijos mirażai! Piešiam juos virš horizonto. Sintetiniai ten žydi medžiai, gieda metaliniai paukščiai, žuvys aklos neršia smėlio tėkmėje...

O žiūri motina Gamta kančios pilnom akim: artėja dykuma, artėja ledo slinkty? Suklikęs aidžiai dūžta viversėlio balsas. Į gyvą ulbesį — kieno akmuo? —

Gamta palinksta ties laidojama giesme. Rypuodama ji klausia: „Paklydėliai vaikai, nejau į žvėrį trokštate sugrįžt?“

20

Pažinime ardydami Visatą skaičiuotojai skaičiukais taukši: — dauginti! dalinti! atimti! Bet nulis lygus nuliui, o begalybė begalybei. Suskaldytų dalelių sumaišty vėl žiba nedalioji liekana.

Aguonos grūdo mįslę ar atspėjot? Ar išmatavot nevilties bedugnę? Į džiaugsmo bokštą jau įkopėt, o tyrų smiltį susėmėte delnais?

Tu, išdidusiai visagali prote,— ai, tu agunos grūde, jau lekiantis į nežinią pro nuosavas akis.

21

Gyvenime slėpiningasis, tu spinduliuoji daugiaspalvę būtį, kiekvieną pasitikdamas su dovanom.

Taip dosniai lobius dalini, o mes tik nedėkingi jų švaistūnai: rieškutės pilnos, bet širdis — tuščia. It lepūs ir isteriški vaikai, sulaužę vieną, geidžiat kito žaislo, kol baigiasi linksmybių mugė nejučia.

Gal neišmokom dar tavęs pamilti? — tavęs, sužibusio ir skurdžioje neužmirštuolėj... Kantrusis, tu tyli. Tyli ir lauki mūs vėluojančios brandos.

22

Gyvybės Medi, Kosmose išsikerojęs, jei esam tavo vaisiai, šaknys — kur? Iš kur imi tuos gyvybingus syvus, iš kokių nesuvokiamų gelmių?

Viršūnėj tavo koks žvaigždynas spindi, kokie ten čiulba paukščiai Paukščių Tako pakrašty? Praskilus properša į kitą erdvę, sąmonės apgaulė — tasai visuotinumą troškulys: kas numalšins jį? Ar numalšins?

O bruožų linijom šalta galaktikų šviesa pasrūva. Šauk! Ar girdi ten kokia ausis? Akis — ar regi? Mįslingas rymo siluetas prie mėlynos vidurnakčio uolos...

23

Troškimas kalba: gludink žodį — sielos perlą. O protas šaiposi: ar jau laikai jį rankoj? Širdis sutaiko protą ir troškimą: pasitikėkit mano doktrina.

Kas neigia — bijo arba abejoja. Pro vandenų grasinantį ošimą nerk į gelmę — tik tenai didžiausias perlas glūdi. Tuščiuosius kiaukutus pati banga lengvai į krantą svaido audrose.

Ir žodis — tik tuščias indas, kol tu jo nepripildai vaisiu švytėjimu akivaizdžios prasmės...

24

Kokiais garsais, kokiom spalvom tave išreikšti, neišsemiamasis? Tariu: gyvybė, džiaugsmas, šviesulys, gėla...

O esmę, branduolį, o nenusakomo slaptinę pulsą išsakyti — kaip?

Tik nusivylę šalta proto patirtim, suskaldę blaivų regimybės lukštą, tik per skausmo žvirgždą žengiam prabudimo link.—

Į ten, kur blykčioja spalvingi nuojautų vitražai iš kerinčio kitų pasaulių grožio, kai siela giedanti — žiūrovas ir klausia...

25

Jau skliautų sidabruojanti šviesa pro sambrėškius į slėnį srūva. Viešpatie, kokia pražilus mūsų žemė! Sukrečia jos gilumų rauda.

Tai valanda, kai priartėja kitamatės erdvės. Kažkas, dar nepažįstamas, praskleidęs nebylumo kraistę, žiūri tiesiai į akis. Atsakymas? Ar — priekaištas? Vėl nerimas — spiralės įtampa... Bylok.

It kūdikio naivus lemenimas lig šiol tebuvo mano žodžiai. Bet nuojauta vėl kužda: „Klausiantiems bus atsakyta. Kas turi skaidrią klausą — tie išgirs...“

O kas tasai, kuris nuo kalno žengia į verksmo klonį – su vilties žinia? Kryžiuojas spinduliai, rūstus ryškėja ženklas, erškėtis krūpteli ir kužda: „Štai, Šviesanešys..

Pro raudančias girias jis eina, per snaudžiančių laukų nykybę, kur vėtra žarsto plėnis židinių, prie kryžkelės ant akmenio prisėda liūdnas, liudytojas mūsų dvasios skurdo ir pražudytos atminties...

Kas – jis? Gal tobulom spalvom tapytas varguolių vizijoje, aiškiaregių regėtas, Gailestingumo tyras vaisius, nu-

švitęs andai po Visatos širdimi... Kiek mumyse iš to paveikslo, iš Provaizdžio? Taip klausia tas, kuris suaižė daugiaveidę kaukę ir žvelgė rūščiai pasilenkęs į save...

Be vardo yra, kas giliausia. Įvardinsi žodžio dvasia, spinduliu jos užrašysi gyvybės vardyne, piršto atspaudu ženklinsi paraštėje. Tai bus tik užuomina, giedantis balse, nebūk išdidus.

Visuotinei mįslei atspėti per maža čia mūsų buvimo, per maža. Į simbolių kalbą išversti vargu ar įmanoma tai, kas pranoksta ir mus. Baltuolės žuvėdros ana kur grakštus sparno trikampis skleidžias: byloja kažką tavo reginčiai akiai. Skaityk.

O šviesmečių toliuos – klausykis! – choralų choralai: kiekvienas ten aidi savaip harmoningam ritme. Vaivorykščių arkos – jos žemę apglėbia. Metakalba ugnies raštaženklių žodyno. Visatos konsonanso didysis slėpinys.

Visur ir niekur

In herbis, in verbis, in lapidibus...⁴

⁴ Žolėse, žodžiuose, akmenyse... (Lot.).

I

...yra kas nubunda iš dulkės pašoka
suglausi blakstienas bet regi kažkas
apyblando blyksi visur jau ir niekur
gyvybės ritme
o pėdsakai pirštų lytėtuos daiktuos
jų auroj pro sutemą vėl spinduliuos
paveikslas be rėmų ryškėjantys bruožai
sapnų ekrane
tylėjimo įtampoj sielos žvaigždynas
jis plečias į erdvę pažyra garsais
artėja ir tolsta klausykis tai kalba
gelmių atmintis —
visur jau ir niekur kas buvo ir bus
ženklai tie išlieka laštelių tamsoj
ir dvasios bangų virpesiuos jų koduos
tiesos nuogume

II

tiesos nuogume kuo prisidengsim?
nei žodžio skydu nei šypsnių vėduokle
rūstus žaibo kirtis pavidalai aiškūs
jo šviesoje
daug duota kūkali širdie o gražiai
akimirkoj žydi bet vėjuos lakus
tas nimbas taurėlapių plazdesį rausvą
minėsi pjūty? —
kas lieka neklausi pasąmonėj dygsta
paženklinti esame skausmui ir meilei
ir kyla į šviesą keisti augalai
buvimo pradžioj
gyvybės ten medis ranka nekantri
nuraško akiai jo saldžiuosius vaisius
ak skeliant pusiau sultingą ovalą —
kas rauda šerdy?

III

kas rauda šerdy androgine pasauli?
suskilęs dvipusi tu ieškai savęs
o žaidžiantys būtį prabėga o plėnys
visatos dugne
juoda kibirkštis neigimu iš tamsos

ledinė rodyklė ji rodo žemyn —
tai pykčio bejėgiai dygliai svetimumo
nykusių dagys
aplenk šitą plotą o liūdinti siela
malonės pilna tu gyvybių žaisme
vyzdys į visatą — pro sūrų kristalą
regėsi erdves
atminsi giedojai tau kalba garsais
nubudęs motyvas o skliautuos aidės
choralų choralai solatium solis⁵
aukos šviesoje

IV

aukos šviesoje nesudylantys kodai
iš sutemų rūščio jie spindi antai
pro dvelksmą kodylo tos Atnašos šventos
varpų gaudesys
gaudi atmintis iš vaikystės: meni
mamos blyškų veidą jis dūžta kartok
solatium solis kas amžina budi
laikų branduoly
dėkojimu laimink buvimą o aukštas
beribis pasaulis aidus toks ulbėk
tu paukšte pražilus pakilsi prieš vėją
išskleisi sparnus
bet visa prapuola nuščiūva garsai
sutemusio skliauto grasi tuštuma
ką lemia paklausi — ar bus atsakyta
anapus tylos?

V

anapus tylos ką dar žada žmonijai
nežinomas laikas atversis staiga —
ištarsi visiems jau po tragiška saule
Sibilės balsu
kas rauda nakty o kryžiuojas kardai
kur kūdikis žaidžia grumties gaudesys
žaidimo figūrų lemtingas ėjimas
likimų lentoj
o sūkuriu liepsnos visatoj o žemėj
materijos iščių beformė lava —
ant kraterių miegam kas regi o girdi?
aklumas kurtus —

⁵ saulėta paguoda (lot.).

**ak valkatos genai pasaulių tamsoj
ląstelę ir sielą jie nuodys budėk
apyblandų rūdys tos dėmės papėdėj —
ten šėlsta žūtis**

VI

**ten šėlsta žūtis ir sumaištį sėja
ištroškusi kraujo lūšies prigimtis
ji šoka ji šoka ji šoka o savo
vaikų pelenuos
bet sąmonė bunda suklinka dvasia —
už bruožų Einšteino ne scenos ertmė
ten švyti ten švyti ten švyti belaikė
verdenė šviesos
iš marių mariųjų gyvenimo laiptai
jais kopsi ar vėlei riedėsi atgal
spirale dvilype tu gyvasties kryžiau —
pradžios DNR⁶
pasauli formuojas ar irsta būtis?
suskilę atomai juodoji žvaigždė
chaoso siautimas kas vienija klauskim
gyvybės krante**

VII

**gyvybės krante piligrimai o smiltys
o lakiosios smiltys o vėtrų klasta
ieškokim kur šaknys už ko mums laikytis
smėlynų slinkty
kas vienija klauskim artėja naktis
suskaldyta siela savy ką regi? —
galaktikų tolstantį spindesį gliaudo
nubudus akis —
o šičia o žemėj? kas vienija klauskim
kas tamsą aplenkia kas auga tyloj
tik šmėsteli sparnas baltuolio balandžio
miglotam skliaute
byloja pasauliui y r a ta jungtis
pro smurto lojimą vilties kuždesys
gyvenimo alfa kai meilės omega
o grožio širdis**

⁶ Aliuzija į DNR molekulę, kurioje užkoduota genetinė informacija. Jos grafinis vaizdas primena kryžių.

VIII

**o grožio širdis ji sergi kai eina
lunatikai broliai sapnų atbraila
už spindulio laikos o šviečiantys budi
žmonijos skurde
vidurnakčio rūsty netark netiesos
iš prieblandos urnų pašoks pelenai
pro verksmo pašvaistę regėsi jų veidus
erškėčio šviesoj
sustok ir klausykis nuščiuvusi žemė
žvaigždynų bedugnės šiurpus spindesys
kur lekiam bežadžiai? regėjimo žaibas
sparnuota dvasia
štai duoda tau ženklą o tu nematai
ką neša šis laikas pasauli išgirsk
išliekantis kalba nustebusiam žody
žolėj akmeny**

IX

**žolėj akmeny o mįslingi trys kvarkai⁷
o runų raidynas jų prasmę skaityk
gal prosenių balsas pro aukuro liepsną
iš amžių pradžios
anglies izotope suskilk ir bylok
tu dulke — kiek erų per žemę leki
kur lėksi ką slepia jos kūnas o gyvas
po mūsų pėdom?
šaknų atminty kalba senas žodynas —
tai baltų gyvybės graudžioji grandis
jau ardo ir graužia ją slibino dantys
piktam kliedesy
bet žiba virš visko kažkas ko užpūst
negali šio amžiaus kvailybė skliaute
gentis kibirkščiuoja — tai metamorfozė
anapus tamsos**

X

**anapus tamsos ką tau lemia keleivi
nežinomos erdvės? ribų tik nebrėžk**

7 Kvarkai — trys pagrindinės dalelės (su antidalelių kombinacijomis), sudarančios elementariąją dalelę. „Kvarko“ pavadinimas iš Dž. Džoiso romano „Finegano budynės“ mįslingos frazės: „Trys kvarkai misteriumi Markui...“

**mechanikos lygtys ne sielos struktūrai
ne jos reginiams
vėl klausi kas lieka kai nieko neliks
gal antidalelė? — laisva ir laki —
ji persmelks mūs proto sustingusią uolą
tauriuoju žaibu
vaiski begalybė — žėruojantys kvantai
kur skrenda gal Supervisaton? gal ten
tas Centras ir pradmenys auksas vidinis
tikrumo šviesa
in herbis in verbis jau niekur visur
klauskis byloja — nėra prapulties —
nedylantys kodai o Ištarmės medis⁸
viršūnėj žiedai**

8 Ištarmės medis — indų—iraniečių mitologijoje — medis, sugebąs išspręsti žmonių ginčą: iš medžio pasigirsta balsas, skelbiantis, kieno žodžiai tikri, kieno melagingi.

Balsas – vizija – veidrodis

*Esmės, veiksmių ir saitų junginy
Teisybę pamačiau, kuri negęsta,
Bet ją išreikšti žodžiai per silpni.*⁹

Dantė. Rojus. XXXIII giesmė

**Artėjo kovas. Blaškės dar Borėjas,
Baltuosius žemės drabužius suglamžęs.
Triskart pabeldė šuorais man į langą
Ledai — lyg slaptą ženklą duodami.**

**Buvau prisnūdus. Suklusau. Pašokau.
Kažkas prabilo tyliai: „Kelkis. Metas.
Jau verias angos amžių tūkstantmetės...“
Kieno tas BALSAS? Aiškus. Įsakmus.**

**Kilau iš guolio. Išėjau į naktį.—
Žengiau patamsy tartum somnambulas
Mėnulio link: nubudus — nenubudus?..
O vėjas vijos — piktas pėdsekys.**

**Dūlavo aikštės. Migo senas miestas.
Sapnų spalvotom skraistėm apsigaubę,
Alsavo žmonės... Tik ties mano galva
Skliaute sužibo krūpsinti žvaigždė.**

**Aprimo vėtros. Baigės gatvių kryžmos.
Keisti ryškėjo sambrėškiuos peizažai.—
Vešlios gamtos žolynai pirmapradžiai.
Bangavo marių vandenys drumsti...**

**Deglai žybsėjo slėny. Kleketavo, ūkė
Prikimę fleitos. Šoko būgnai trunkūs.
Sulpiai dūdelė sudejavo... Šimtarankė
Hekatė, prieblandų kerėtoja dosni,**

**Ar pats Plutonas orgijoje šėlsta? —
Satyrai vaikėsi bakchantes, ožiakojis
Apgirtęs Panas brūzgynuose kvatojos...
Beprasmis žaismas gyvybe ir mirtim.**

**Vėl BALSAS: „Tai laikų bedugnės aidas.
Tamsi magnetiška trauka. Išsyk paklūsta
Pirmykštės šaknys — priešistorės lūžtvė.
Chaso valdos, nykus slydimas atgalios.**

**Regi? Vien kaukės. Magiškas spektaklis.
Pagriebs — įsuks tos karuselės veikiai.”—
Jau tiesės rankos... Sušukau: „Nereikia!
Jus gena viesulas į sumaišties nasrus.**

**Nejau pamiršot Pentėjo šiurpią žūtį? —
Sugriautas Tebų šventyklas. Agavės gėlą.
Kerštautojo išvytą Kadmą, kurs regėjo**

Mirtingąjį ateivį, apsiskelbusį dievu.

**Apakintą Likurgą, šėliojimą tebiečių,
Užtemus protams. Grubią barbaro galybę.
Ir sidoniškio tremtį, atodūsi gailingą:
— Koks pavėluotas praregėjimas, deja.”**

**Pakilo vėzdų, kumščių, tirsų miškas.
Jie laukė ženklų, kol kažkas sukliko:
— Išvyt iš slėnio dykumon tą išdaviką! —
Tariau: „Ir tyruos šaukiančią girdės..**

II

Iškilo naujas reginys...

**Ūmai suskilo
Laikų patamsiai — amžiai priartėjo —
Plėšrūnas aras sklandė ten, o Prometėjo
Žaizdotas kūnas blaškės prie uolos.**

**Atvėrė Pandora nelaimių indo gausą.
Sibilė bėgo šaukdama: „Audrotas Orionas!
Karščiu alsuoja Sirijus. Nubuskit, žmonės.
Žaibai ir liūtys telkias virš galvų...”**

**Neklaūsė niekas. Prosapnuios pašokus,
Minia vėl skriejo manieže apgaulingam,—
Kol sprogo dangūs... Kūkčiojo gailingai
Tos pranašės karščiuojanti burna.—**

Rauda I: Atlantida

**Pasaulis šėlo siautulingas... Lijo
Liūtis užliejo siausmo karaliją.—
Smiltim užėjo šypsenos klastingos.
Į dulkę puolė valdovų kūnai tingūs.
Burna manoji, šaukus liaupses andai,
Gailingai raudai žodžio jau neranda.
Dauboj klajoju palei smėlio upę.—
O troškulys! Bet nebėra jau lūpų.
Jis mano pėdas seka kaip skalikas.
O juodas paukštis, erdvėje suklikęs,
Į naktį neria — neša šiurpią žinią,
Kur saulės tamsiai purpurinės žydi,
Kur naujo Babelio statytojai pakrikę
Bendros kalbos neranda... Buvo Kreta —**

**Nebèr... Pasauli, tau artėja ugnys.
O tavo erdvės apgaulingai drungnos.
Praamžių metraščiuos yra jau parašyta:
Bobelės klastą mes atversim — šitą
Visatos gėdą — uždengtą lig laiko —
Kol trumpalaikiai viesulai čia laigo,
Kol Amžinasis antspaudus dar plėšia
Virš verksmo marių, o tamsos — pelėsių,
Planetą mūs nei debesys jie supa...
Jau marių vandenys nuo kraujo sūrūs.
Kas mirtį siunčia, kas tą iečių lietu:
Tą mįslę kraupią kas atspėt galėtų? —
Žvėries kas varda, kas drakono galią —
Šėšiais liežuviais, o nuodingais gelia
Kas šventa, o nasrai jo geležiniai
Veiduos palieka gilią skausmo žymę...**

**Laikų spiralės įtampoj virš slėnio
Prapliupo liūtys — raudą tą užliejo.**

* * *

**Nutilo — tolo. Klioniuose drumzlėti
Plytėjo vandenys — ant keterų kilnojo
Gyvybės nuolaužas... Tiktai Deukalionas —
Mūs prosenis — dar dairėsi krantų...**

**O BALSAS vėl: „Nenusigąsk, vaikeli,
Kas atminties praamžiuos mums rašyta —
Tau dar atskleisiu...“ Mainės malachito
Spalvų gaisais viršukalnė tolumoje.**

**Fone iškilo VEIDRODIS. Ūkus nubraukęs,
Kažkas užrašė: „Štai, mirtis — gyvybėj..“
„Ką reiškia?“ —aš paklausiau. Tik suribo
To VEIDRODŽIO pasidabruotoji amalgama.**

**Sujudo gelmės — tūkstantmečiai, eros
Ten vienas kitą vijos tartum panoramoj
Iš apokrifo „Amžinas Dabar“... Neramų
Planetos pulsą tyliai sekė Visata.—**

Užveidrodžio balsų maišatis

I

**Per dinosaurų kaulus — klupdami —
Per akmenis ledynmečių, pro titnaginę
Pirmykštę ugnį, žalvarį, per Troją,
Dar naiviai laukiančią danajų dovanų,
Ir pro Kasandros niauria pranašystę,
Jau tyvuliuojant amžių vandenims
Virš Atlantidos dūlančių griuvėsių,
Lūšies nagais, vilkolakių dantim
Ir avinukų švelniavilniais kailiais
Praturtinę pasaulį, skubantys — į kur?**

*

**Vėl šaukia Pitija: „Žmogau, ar nematai! —
Juk sukresti pasaulio amžinieji pamatai.“**

*

**Ai, Kreta, Europos kultūros lopšy,
Viduržemio jūros dugne ką supi? —
Praamžių chaoso balsų tų aiduos
Tik vienas Platonas tave apraudos.**

*

**Pridėk prie žemės ausį — paklausyk:
Tartare
Sugraužt jau baigia savo grandines
Titanai...**

*

**Neklausę Laokoono įspėjimų,
Trojenai vėl puotauti ima.—
Vartus danajams paslaugiai atvėrė.**

Tai aimanos parpuolusi trojėnė.

*

**Troja ugny. Mieste viešpatauja danajai.
Gelbėk namų dievus, protėvi mūsų Enėjau.**

*

**Brolžudiška grumtis prie Tebų vartų —
Paniekintą kas brolio kūną beapverktų?**

*

**Pagal senolių papročius
Atliksiu ritualą šventą:
Tai palydėsiu jo vėlelę
Į amžinatvės tylų krantą.**

*

**Virš tuščio kapo
Net strazdai negieda.
Tik tyliai skleidžias
Juodas tuopos žiedas.**

*

**Antigone,
Prieš įstatymą
Tu nekaltai kalta...**

*

**Valdove,
Širdis diktuoja**

Įstatymą kitaip...

*

**O žvelk! Jaunikiai Odisėjo rūmuos
Girti: jie geria pelenus ir vyną
Iš urnų taurių — žudantį raudoną —
Jie geria vyną, pelenais pavirsdami.**

**Jie geria vyną — peleninį, aitrų —
Kol Odisėjas jūromis keliauja,
Kol užsimiršęs Kirkę glamonėja,
O palei lovį miega jo draugai...**

**Pasaulis geria, gimdo, pranašauja,
Prekiauja žodžiais, meile ir idėjom.
Pasaulis rauda, kryžiumi parpuolęs
Pasaulio kryžkelėj po tylinčiu dangum.**

*

**O ant vulkano
Vėl kalavijus
Hefaistas kala...**

*

**Yra dar laiko atsigręžt, yra.
Dar druskos stulpu nepavirsi.**

*

**Yra rodyklės, bet sekundžių jau nėra.
Pabels tylą į ciferblato viršų...—**

*

**Skubėjo žmonės. Žaidė ašarom ir perlais.
Kažkas lyg švietė pro absurdo burtus...—**

**Bet vėl sujudo gelmės tamsios, sukuriuotos.
Iš slėnio kilo graudulingi aidesiai...—**

Rauda II: Pompėja

**Pasauli, klausykis, pro sutemą šauksiu:
Buvau aptaisyta škarlatu ir auksu.—
Man lenkėsi žemės vergai ir karaliai.
Didybės aš skeptrą laikiau, o koralų
Karoliai ant kaklo, sidabras ant riešo.
O veidrodžiai skelbė — pražydo štai rožė.
O aikštės man plojo džiaugsmingai: „hosana!“
Litaurai ir būgnai pasauliui garsino.—
Nuo marių lig marių aidai liringavo,
Žvaigždynų papėdę pasiekę. Man galvą
Gražiai vainikavo — rubino raudono —
Vainikas. Tik vienas kvaišelis raudėjo:
„Artėja žūtis jau liepsnom priartėja
nuplėš viesulai nuo uolos Prometėja
lavoj susilydys koralai škarlatai —
karalius ir vergas į vieną guls gretą
jau antspaudus plėšia likimo rūstybė...“
Nuo riksmo to kraujas man gyslose stingo.
Sukausčiau į geležį balsą kvaišelio.
Vėl šaukė: „hosana!“ Vėl orgijos šėlo
O naktį, o rūsčią, pasauli, klausykis,
Mus negandų kardas liepsnotas ištiko.
Užklupo vienodai karalių ir vergą.—
Jų vėlės, klausykis, klajoja ir verkia
Tam ašarų slėny, kur saulė juodoji,
Kur aš tavo ausiai kuždu tik aidu jau.**

**Didybės skeptrą laikiusi ranka,
Tai ką dabar lavos dugne laikai? —
Tik verksmo aidą slėnio aidume,
Tik dulkės dulkę dūlančiam delne.**

Užveidrodžio balsų maišatis

II

**Prie Babilono upių verkdami — anuomet —
Ant karklų pakabinom kitaras ir arfas.
Bet siela vėlei ilgis žemės pažadėtos.**

O kur ta žemė, aukso amžius, atpildo era?

*

**Vergilijau, paskelbk naujos gdynės viltį.
Šviesos rūbu mes trokštam apsilikti.
Pasaulio tamsai, mūsų būvio skurdui,
Ne formą duok – teisybės kardą skaudų.—**

*

**Bet prokuratorius Pilotas,
Nekaltą kraują nusiplovęs,
Pašaipiai metė: „Kas – tiesa?“
Teisus tylėjo. „Kaltas! Jį nuteisti“ –
Minia sukliko po miglotais skliautais.**

*

**Nudegins lūpas vėl juoda ugnis
Iš amžių dugno – Judo bučinys.**

*

**Kai Jurgis kirto slibinui galvą,
Tryško ištiško kraujas ant žemės.
Sėjome grūdą – skalsės prinoko.
Iškepėm duoną su pykčio nuodu...**

*

**Ir paveldėtojai, ir pavainikiai,
Iliuzijų kūkaliais nešini,—
Kur einam, Viešpatie,— vieni
Dar šiapus, o kiti anapus?..**

*

**Juk pažinimo medis andai mums šiušėjo:
„Dievams prilygsit...“ O vejamės šešėlį.**

*

**Ką žemės dulkė kužda, paklausyk:
„Iš dulkės kilę,— dulkės mes visi...“
Skleidžiau sparnus aš, o kritau į dulkes.
Bučiuoki dulkę — ir į dulkę gulkis.—**

*

**Šitas laikas, atmink! —
Žemės prieblandų laikas.
Ties pragarme svyra
Gyvybės šaka...—
Mes nieko nematom,
Nežinom, kad skurdūs,
Nejaučiam, kad neša
Tamsiausia vilnis.
Neklausiam, už ko mums
Bangoj toj laikytis.
Ji neša ir neša
Lyg sąnašas — mus,
O krantas artėja,
Tai vėl atsitrenksim? —
Dvasios sutemų skurdo
Šitas laikas — atmink!**

*

**Nebus vilties, bet patikėsi viltimi.—
Ir sausas karklas sulapos ties tavimi.**

*

**Ar jau šviesa gimimo kito
Pro geležies angas nušvito?
Laikų pabaiga priartėja —
Sugrįžta į žemę Astrėja...**

*

**Tik ekologinės apokalipsės šmėkla
Virš didmiesčių grasingai šmėkšo —
Galvūgaly planetos it žvakė graudulinė
Gal tirpsta jau poliariniai ledynai?**

Rauda III: Bevardė

**Šoko trypė ugniaveidis
Marso dievas, apsiskleidęs
Liepsnomis juodom raudonom.
Jo nuožmiam glėby raudojom,
Puolėm ašarom ugninėm —
Žemėn — peleno nemindyk.
Pilką peleną per žemę
Neša viesulas pro žalia,
Pro gyvybės bangą, krenta
Į žvaigždynų žydrą krantą
Pilkagauriai pelenai —
Sudejuodami plonai...**

Rauda IV: Perspėjančioji

**Piktieji žvelgs į VEIDRODĮ — piktai,
Kartos: „Tik atspindys, pavidalai tiktai
Vaizduotės vizijų, naivių, keistų sapnų
Pažirę skiautės vėtroj...“ O slaptų
Gyvybės vingių tuneliais — bėgios
Juose aistrų vaiduokliai, o baugiuos
Naktų regėjimuos pro kaukę netiesos
Vėl nenumaldoma tiesa veidan alsuos:
— Kas tyliai ką šnibždėjo slapčioje,
Bus pagarsinta viešumoj, kas tamsoje
Lytėta — VEIDRODY ūmai atspindės...
O! Tartum antspaudas mums ant širdies
Darbai ir mintys... Vien tik atgaila
Kaltes nuplaus gal ašarų rasa gailia...
Kas įrašyta skliauto, žemės atminty —
Kaip knygą, atverstą žinojimui, skaitys
Visatos broliai taurūs — jų akis žydra —
Materijos molekules išlydžius lyg žaizdre**

**Fotonų sriautą — perregimai ją regės —
Teisybės šifrą... Šio vakaro varguos
Atmink žėrėjimą erdvių ugnies nuogos...**

Užveidrodžio balsų maišatis

III

**Gigantiškoj Laboratorijoj Visatos
Raudotojai ir juokdariai — kas mes? —
Panspermijos daigas, nepražydę pumpurai,
Kitų erdvių čia pasiklydę albatrosai,
Nuo graudulio sudrėkusiais balsais —
Skliaute vėjuotam sklinda mūsų giesmės.
Ar tremtiniai karaliai — be karūnų —
Tik atminimų duona mintantys aitaria...**

*

**Erdvėlaikį grubi materija suardo.
Kas pasakys — koks dvasios vardas?
Pakėliau veidą į žvaigždėtus tolius:
Kur Kosmoso pradžia?
Lemetro propradis atomas —
Tėvas, kas jisai, pradėjęs superspiečių pynę,
Viršum chaoso vandenų įžiebęs šviesą pirmutinę.**

*

**Gal protėvynė mūsų tai tenai —
Ant begalinio amžinybės kranto,
Kur srūva pirmapradžiai vandenai,
O spinduliai strėlėm į gelmę krenta.**

*

**Pašaukit mus, pašaukit mus
Į žemės — piamentės — namus,—
Gyvybės žaižaruojančioj vilny
Atplauksim, žiedu nešini,—
Jazminais sielos...**

**Tik puta,
Beprasmiu šuoro suplakta,
Į krantą dūžta vėl, tai jos
Aidų aidai tyloj dejuos:
— Ai, tėve motin, kodėl išvarot mus atgal,
Tik svaigulio trumpai akimircai pašaukę? —
Benamiai, tolstame į begalybės gūdžią tamsą
Su žemiškumo sėkla neišsipildžiusiam sapne.**

*

**Ir plieskė ugnys ties namais viešaisiais.
Jausmų prekyvietėj rauduoja vienišasis:
— Pro tarškia sumaištį absurdo kliedesių
Aš ranką virš bedugnės jums tiesiu.--**

*

**Sodomos gaisrui plečiantis aplinkui,
Madonos veidas ties kūdikiu palinko.**

*

**Dvynių žvaigždyne sidabruoti lieptai —
Krantė paūkaut — anapus atsilieps tau?**

*

**Prabilo
Liudytojas tiesiakalbis:
— Tu ašaroj išskalbk
Drabužį sielos baltą.
Kas meilę myli,
Pamatys,
Jog ji stipresnė
Nei mirtis.—
Minios vienatvėje,
Pamaivų džiaugsmuose
Ji — tamsą skrodžianti
Liepsnotoji dvasia...**

*

O, mįslingas Kelrodi,
Mintį mano kur vedi? —
Grožio bruožais tobulais
Nuvilnys — nuraibuliuos
Tviskesiai žilų žvaigždynų,
Amžių marėj paskandinę
Slėpinių pradžios raktus...
BALSAS vėl: „Yra kantrus
Meilę mylintis... Tu būki
Lyg skurdi šlaitų žibutė —
Prie dulkėto vėtrų kelio
Spinduliams ji žiedą kelia,
Su rasom juos rinkdama
Į žiedyną — Gralio taurę —
Kur žydra spalvos darna
Virš chaoso viešpatauja,
Gaubia gryno aukso lašą.
Tik iškentus žemės lažą,
Žiburiuoti versis toliai.
Klonių reginiams prapuolus,
Sielos žvilgy sušvytruos
Kibirkštėlė tos kaitros“.—

*

Žvelk! Virš pasaulio žaižaruoja, žėri
Vyzdžiai metagalaktikų sidabriškieji.
Ir tyliai šiugžda dievmedžio viršūnėj
Žydrai auksuotos pasparnės... Kas jūs?

*

Šaka žvaigždėta sulinguos apyaušryje, lingu.
Kur skrendat, sferų paukščiai spindulingi?..

*

Sesuo, aš jau seniai čia gyvenu
Tylos baltam šlamėjime sparnų.—

**Florencijos klajūną gal meni,
Pašlovinusį Beatričę giesmėmis.**

**Atmink: čia žodžio lelija nevysta,
Kvapiausi sodai — sielų bičiulystė.
Dangus, kur tiek šviesų nepaprastų,
Tėra paveikslas išminties beribės,
Jį viešpatingai sukančios ratu...**

* * *

**Balsai nutilo — toldami. Vien mainės
Regėjimai... Ar viskas vėl kartojas? —
Juk parašytas—„Prarastasis Rojus“.
Ir Bleikas tuokė pragarą su juo...**

**Gal amžinai du prieštaros — du priešai.
Mirtis. Gyvybė. Sielvartas ir džiaugsmas.
Vezuvijus ir Araratas! Ak, didžiausias
Gamtos stebuklas — mūs protas atkaklus.**

**Deja, o Neronas, Kaligula, fašizmas? —
Koks velnias ką klaikiau besugalvotų!..
Žmogaus pavidale, iš kokių kėleis plotų,
Iš kokių pragarmiausių pragarmių.—**

**Nuo kokių sostų tu raudodamas nupuolei,
Žvėrie ir angele — nesuvoktas fantome —
Krauju ir spinduliu išrašė vardą tavo
Ant žemės amžiai po dievišku skliautu.**

**Kur išeini? — ant kaulų mėnesienos
Rasa tik spindi — lyg ašara be veido.—
Ten kūkčioja kažkas... Vėl BALSŲ aidą
Pro gilversmių dejavimus girdžiu:**

**„Širdy svarstyk, širdim atspėsi mįslę.
Tikėk — išlieka pažadas gyviesiems...“
Akis pakėliau — virš tamsos griuvėsių
Skaidrėjo tolumos. Harmonijos garsais**

**Aidėjo sferos... VIZIJA nauja nušvito:
Spalvingų linijų dermė ir tobulumas —
Galaktikų žėrėjime... Žvelgiau suglumus.
Vaiskiam safyro žydry, tolių skaidrume**

**Ryškėjo kontūrai nežemiškos Buveinės.
Virš bokštų lėkė liepsnos sukuriuotos...**

**Artyn žengiau: „Kerai. Kita tikrovė?“—
„COEPTUS, REX ET LUX“¹⁰ — tai BALSAS man.**

**Ir įsakmiau: „Regi tą šviesų ruožą,—
Jo nepažeisk, jei trokšti dar sugrįžti.
Pietuosna žvelk — įsižiebė ten Kryžiaus
Ryškus žvaigždynas — kryžkelė... Nūnai**

**Ką pasirinksi, vaike?“ Lemenau apstulbus:
„Neskink liepsnoj širdies, apvainikuotos
Viltim..Žėrėjo, tolo švituliai Visatos.
O aš kartoju: „Credo, ergo sum...“¹¹**

Rūsčiojo balso giesmė

**Jūs, žemės žmonės, žemumų jūs pažeisti vaikai,
Bastūnai kraujo prieblandų,— klajojat per ilgai.—
Planetos bruožų harmoniją suardę, o Kosmoso namus
Užtvindą kakofonija, jūs veltui šaukiatės į mus.
Kol aklos širdys blaškos neapykantos tinkluos,
Kol dvasią žudo geismas patvaldystės atkaklus,
Jums paslapčių Visatos demiurgai tylūs neišduos.
Bepročių rankoj gryniausi vaistai virsta į nuodus.
Sparnai materijos — nušvitinta, kūrybiška mintis.
Tik skaidrios akys raštaženklus slaptus skaitys.
Kam dvasią tebežudo patvaldystės geismas atkaklus,
Kieno širdis akla dar blaškos neapykantos tinkluos,
Tam slėpinių pasaulio taurūs demiurgai neišduos.—
Galaktikų dermingos kosmovizijos blyškius vaizdus
Pagavę, kosminiai laivai inercijos keruos vėl duš.**

Tyliojo balso giesmė

**Atnešk snape, o baltasparni,
Alyvmedžio šakele, baltink,
Lietau, supuivintą drabužį.
Galvūgaly pasaulio budi
Belaikis Amžinas, jis laiko
Gyvybės giją žemės vaiko.—
Rasos laše — vaivorykštinė
Sužibo arka,
bet kas ją skina
Nuo žiedo, vakarui atėjus,**

¹⁰ Coeptus — pirmoji pradžia, pradėjimas, pradas; Rex — karalius, valdovas, laimingasis; Lux — šviesa, ugnis, garbė, gyvybė, pagalba (lot.).

¹¹ Tikiu, todėl esu... (Lot.).

**O dūžtant rasai...
Ai, kas tu jen? —**

* * *

**Kieno balsai tie? — Kosmoso būtybių.
Pasaulio sąžinė, rūsti klaidų teisėja,
Pažadins ir paklaus: „Ar ištesėjai?“ —
Ir perskils kupolas mums virš galvų.**

**O! mea culpa... ¹² Devintoj paskliautėj
Svyruoja amžiais amžinos Svarstyklės.
Keleivių eisenos. Ties praraja suklikęs,
Kažkas suklumpa — kartodamas: „Tenai**

**Yra mus regintis regėtojas, jis žino.
Tu netikėk plepiams: aklavietė, aklumas!
Ayklai žvelk... Įsiklausyk — tai grumias
Ir Makrokosmose harmonija su chaosu.—**

**Pašėlus įtampa! Priešpaskutinis mūšis? —
Griūtis. Kūryba...“ Vėl slaptingas BALSAS:
„Žemyn pažvelk“. Lelijos ten laibaisiais
Stiebais lingavo slėnyje virš užmirštų,**

**Kuriems klasta mirties geluonių kirto.
Jų atminimui jos kielikus žiedų iškėlė.
Ir lijo spindinti liūtis... O, siela, gėle,
Tai šitaip tu renki žibias dangaus raras.**

**Giesmių giesmėm nušvitęs skliautas gaudė.
O mirgesiai spalvų!-----
-----Sode pragydo paukštis.
Užgeso VIZIJA... Į langą beldė baugščiai
Obels šaka — apyaušry pražydusi baltai.
-----**

**Tik sapno reginys? Užsąmonės žaidimai.
Ką reiškia jų simbolika ta daugiaprasmė?
„Širdim svarstyk šią mįslę, tai suprasi,—
Ūmai prisiminiau — svarstyk širdim“.**

Įvardijimai ir sąskambiai

**Žmonijos širdin kelias
eina per tautos širdį...**

Vydūnas

Prologas: šaknų ieškojimas

**Pro plėnis pilkapių, o gyvą genų giją, šerdį mummyse
to generacijos keroto ažuolo (kas rauda po šaknim,
kas viršūnėlėj gieda? – Eurazijos platybėse paklydęs
balsas), atsiliepk, senole žemės atmintie, – atverk
rūdijančius istorijos vartus į amžių angą pelenuotą. –
Archyvuos manuskriptai sudūlėję – ką jie tyli? Karūnų
žaidę spindesiu, pasaulio šunkeliuos pasėją netiesos
dagius... Tik prokalbės aidai, jos gyvastingas ulbesys:**

...mėnuo saulužę vedė pirmą...

**Ai, saulės dukraitės, Dievo šviesiaveidžiai sūnaitėliai,
kai tėvužis jaunas mėnuolėlis aušrinės dar nemylėjo, –
žaliojo lino drabužis kraujais neapšlakstytas, grynas
nesudrumstas šaltinio vandenatis... Žiū! tos šleivos
pėdos Aukakalnio akmenyje – kieno jos? Tie runraščių,
o neįskaitomi ženklai, palieknėse pažirę dyla – šifruok:
herulų, trakų, frygų, baskų, keltų, skandijų, alanų? –**

**Kas pėdsakus atseks mįslingus, archaišką genčių genezę,
šaknis raidyno gyvas, pirmą žodžio rievę – kas atpažins?
Prabočių tarmėmis čia ošia sengirės, dar neišėjus upė,
molinio puodo šukės byloja ornamentų kodais prarastais.
Iš juodalksnio suaižytos skulptūros Alko akys graudžios
ramybės meldžia, aidi: Rambynas, Romuva, Ramigė, Rama...
Ir krūpsi pilkapiuos vidunakty pašokę akmeniniai kirviai.
Nemuno broli Jamuna, prie tolimo Gango tu ką prisimeni
čiurlendamas: kada ratho vahati, katara svasā gayati... ¹³**

Manuskriptas I – idiliškasis

Spėjimas iš vardų, žodžių ir aidesių

**Kai mėnesiena sujudina mariųjų marių vandenį, – jie
dūžta į gyvybės krantą, kyla pavidalai iš gilumų. Antai,
Litorinos jūra nuslūgus, – kraustosi tautos, o Skitijos
stepėj šėlioja žirgai, senmotė moja nuo šėtros, ažuolas**

13 kada ratai važiuoja, katra sesuva gieda... (Sansk.).

mėto plačiai giles. Šypsosi mėnuo žvelgdamas į atspindį vilnyje, snaudžia melduos karšinius Nerėjas, nardo neurų nė rovės Nery, Neromos neramuolės... Neroną Romoje grauzia nuobodulys, šėlsta, naikinimo nuodo apsėstas. Vandenys

murma: nieko nauja po saule. Žvelk! Palemono piliakalny žydi čiobreliai, smilgos šnara kažką,— gal mena Publijų Liboną? Bėga bevardė vėlelė pakrante, jos rūbas iš rūko, ji meldžia: man vardą išrink... Atsimena smiltys, vanduo atsimena, nēr užmarštis,— iš viksvų šiugždesio senvagėj, kovarnių klyksmo santėmy, vėjų krypties, iš dulkės lėkimo atspėsi, iš blyksnio šaltiny, žvaigždynų rašte išskaitysi.— Neturi nieko šičia ir viską turi — savyje, atminties dubury,

Žodžio šviesoje... Nusilenk šitai žemei, žemai nusilenk — pašventinta kraujo druska, pelenėliais ir kaulais maitinta. Žvelgia sesuo iš praamžių tolybės neužmirštuolių akim, vargo kūdikis,— nenuskink. Vėjo gūsis ūmus tarp lapų: kas alsuoja šalia, už pečių? Savas ar svetimas. Srūva Verknė, Veikokalny verksmažole nuslysta spindulys — rasoje užlūžta skaudžiai... Buvai ar nebuvai, Pajauta, liepų gojaus deive, pilna malonės Kukovaičio mote? .. Slėny siūruoja snaudalės, laigo vėjai Šventovaičio šventyklos griuvėsiuos, kukuoja gegulė anapus Merkio „ku-ko, vai-ke...“ Tylėk, tylėk, girdžiu žingsnius — gal amžių eisena? Srūva Žiedupis per žydintį slėnį tolyn...

*

Rodo kryptį žvaigždė, sužibus virš stiebo,— nurimo klastingos patamsių stichijos, vėjui palankūs, kilsime: taip taria Haruspikas, gerasis spėjikas, anam krante... O šičia? žemė gyvybės brinkstančių sėklų pilna, trykšta šaltiniai pakriūtėse, šoka saulė sidabro kalne, deimantu blyksi kurpaitės. Girių dukra liepsnaplaukė dar slepias po šiekšta: kas ją pašauks, o įvardins gražiai? — Gabija Gabietėle, gobsok apgaubtoji... Laiko Linksminė lanką

septyniaspalvį, Žemynos krepšys pilnas gėrybių, dangūs nerūstauja, milžinų močios Lilitės nebēr,— rykaukit ir plėskitės, Ievos ainiai. Tik stūgauja kažkas Vilkaukimo milžinkapy, gandas Gandingoj atsišaukia, žalvarnis žiūri iš uokso, tarpugiry ganosi stumbrų stumbras, krykštauja Ančioj laukinės antelės... Bet jau atplaukia tas vyras narsingas, antai atplaukia: lūžta banga, blaškos žuvėdra, trupa kiaukutai, žaismingai taškos undinė putų pursluos.

Nešinas atnaša žengia per smiltį (baltas ėriukas saulei, juodas — žemelei), lukteli, kol veidą nutvieskia žaruolė

žara, prabyla: pašlovinta būki, pasaulio šviesa,— tėve
Aukštėjau Visagisti, globok ir palaimink užutekį naują,
pažadėtąją tėvonystę. Dangaus rasomis Lytuvanio prausta,
vainikuota gėlynais tarytumei nuotaka,— tebus ji dosni
atžalai mūsų, o gyvybingoms pietų mandragoros šaknims.—
Štai, gentkarčių būstui kertinis akmuo, smalinga skala,
titnago skiltuvas: — skilk, židinio žiežirba žaižaringoji!
Žiūri žemyn padangių akis, žvelgia nušvitęs Okopirmas...
Ar šitaip išaušo prie Baltijos baltų pirmoji diena, gal
paporinsi tu man, pajūrio žolele, Sotvare,— ar šitaip?

*

Akie, apžvelk vietovę nuo aukštos kalvos, o lūpos,—
jūrvėjuos suskirde, lietui lyjant, linguojant liaunoms
lelijoms Liaudos vilnyse, Lietuvai srūvant, pirmykščių
gaivalų siausme,— žiedadulkių dvelksme perkūnžolėms
Perkūnkalny pražydus, žyrant Perkūno kulkoms į raistą
raganiūkščių ir mekenant oželiui juodbarzdėliui pagiry,
žaižibų šviesoje išstarkit amžiams neatmainomąjį — LIETUVA.
Lituus — litaurai duoda jau pasauliui ženklą: Galijoje

Litavicus rašo Lutetia, o sąskambiai ataidi — Lietuva
Iucet longaeva laeta longuela... ¹⁴ Luteus — aukso spalva,
byloja lotynai: nelyginant auksas aiščių pajūrio smėlys.
Balūcis — aukso smėlys prie Baltijos linter litorālis —
luotas pakrantėje supasi, lūgnės lagūnoj saulelių ovalais
blyškiais patekėjo pro ūką iš mėlyno dugno. Ir mano sūnaus
garbanoti plaukai, aure, aureole virš kaktos nekarūnuoto
baltų palikuonio: leonus luminosus leucaspis ¹⁵, O saugok,

aini kalnėnų ir žemaičių, mūs protautės grynąją tartį,—
čia tavo šaknys, į nieką nekeisi jos paukščių, žmonių ir
augalų: Luscinija — lakštingala pragydo tėvonijos gojūj:
akacijų baltųjų krūme sukrautą mažą lizdą vėtros išdraskys.
Giesmės — nenutildysi taip lemia Orfėjas, trakų nekruvinos
aukos žynys, jo arfos aidas iš Lyros žvaigždyno atliūliuoja:
litatio littera laudativus... ¹⁶ Lietuva, auksu spindintis
varde mano liūdnoj širdy... įvardijamos upės, girios, gėlėti
skardūs skardžiai: Varduva, Antvardė, dainų dainorė Dainava.

*

14 švyti ilgaamžis džiaugsmingas žodis (lot.).

15 liūtas šviesus, baltu skydu prisidengęs (lot.).

16 gera pranašaujanti kūryba girtina (lot.).

Čia dar vilkolakis pašaukiamas vardu, dar žemės vaiko prieteliai: strazdas, akmuo, skroblas, gėlė. Nedaug dar pelenų ugniakurus – šventa ugnužė, šventa, Prometėjaus pramatyta, maištingo kraujo aukoj įžiebta, rusena Rusnėj amžinoji... Su laumėmis žuvingų upių duburiuos – drauge velėja moterys, ir kaukai, Kaukazo priekalnes apleidę, – vyrams derlių padeda sunešt pastogėn... Blyksi žaliuos mauruos žuvų žvynai, blyksi lobiais ežerų sidabras prie

Sidabravos – traukia bernas tvirtus kanapinius tinklus. O liauna mergelė droviai ties gelme palinksta lyg vėtroje lendrė: širdy pasėjo sąmyšį jo akys, atkaklios ir pilnos gaivalingų aitros kibirkščių... Ugnužė gyvastėle, ugnužė ugniaplauke! – gyvasties balsas, valdingas, nuožmus, – sudrums gulbinas vandenėlį, oi, sudrums, pravirks marių pakrantėje vaikelis, oje, tai pravirks... O tu, gentaini, pasilenk į praeities bedugnę ir klausykis šnabždesių. –

Apulijos apulai, Apuolė ir Apulumas, Daunijos Daunas ties vandenais dunojėliais, daunolėl... Tebežvengia žirgeliai Baltistane ant šiaudinių stogų, – sulekia prosenių raitelių vėlės, pasėdi ir lekia tolyn per plačiąją giminę. Ak, žydi saulutės langinėse, rieda margučiai nuo kalno, meta aukštai sūpuoklės virš ažuolijos, Deva Mūras medinis, dzūkų Gilšei moja Gilgitas nuo Hindukušo, zamindarų skardai žvalgos ton pusėn, kur skardy prasmego žemaičių tvirtovė. Dūzgia laiko staklužės, audžia pilkąjį užmarštis milą išeinantiems. – Pradžapati, pradžios tolimasai, kur mūsų pati pradžia?..

*

O tolimam Peterburge sirguliuojantis Daukantas varto Lietuvos Metriką, senus pergamentus vėl varto, dylančių ieško tautos pėdų. Pavargęs parimsta savy, suklūsta – ir klausos, ką šimtmečiai šneka. Užpuolė baltus antropologai, ėda žmogėdros gelonidus ir galindus, ai... aukštą sukrovė jau piramidę iš lietuvių kaulėlių savo dievaičių garbei. – Budinkit brolius budinus – ginkitės!.. Pakelia pusdievis Gelonas kuoką, vėl teka laisvi Nemunėliai pro Padievaičio

pilalę (gražios, legendos, tikrovė, aiman, – rūstesnė...) O galingas Galingilijos Galingas, Litalano jaunėlis brolis, graži Vaidevučio vėliava, gaji genčios žemė, sultingi sodų obuolaičiai, žalioja sena giminė, žydi papartis Vidugiry. Vaikšto motutė po didį dvarą – puikuolius povus varinėja,

žiba žiponas auksuotom gijom, ievaro šakelė rankoj. Sūnūs, nesikivirčykit, perspėja tėvas, beržo tošyje rašytą Prutenio išmintį sergėkit. Keliaus per mūsų kraštą Divonis, stebėsis:

dyvų dyvai! Tu raituži, jodamas nemandravok — iš balno išpulsį, sermėgą išpurvinsi, liūdės stainelėje šviesbėris... Ramu. Siūruoja ramunės ant Ramulėnų kalno, žvalgos žvalgai Nuo Žvelgaičio: atplaukia Žuvėdai mugėn. O žemynėliautojai švenčia žemės žydėjimo apeigą, gieda: linksma būk, dievel geroji,— pikta žmogų kreipk pro šalį, kad mūsų neapjuoktų. Marių vyrai barzdoti viliokai kužda: mergele, sėsk į laivę, bėgsim per jūreles, kur vyno upės teka... Neklausyk, sesut, šnekos svetimos: iš viršaus medum tepta, o viduje pelynas.

Rakinsim žalvario vartus, Raktuvėj po raktažole raktelius paslėpsim... Blyksi virš Papilės delčios aštruma, Grįžulo Ratai girgždėdami rieda, šviesulių dobiliukai byra Dubyson, o Peterburge, tėviškės pasiilgęs Simonas dūmoja savo dūmas.

*

Griausmo dieve Tešubai, juokingai trapi statulėle, ko gi atklydai į šiurkščią šiaurės pakrantę Šernuos? — iš Hatušo keliavai per Babiloną, gal tu davei jam Papilio vardą. Atskridai per Sarmatiją — ir nesulaikė drašuilės amazonės... Toks tolimas laikas, nuo pasaulinio tvano tu gyvenęs Hetijoje — ką tu meni? Abraomas ateivis nulenkė galvą bylodamas: esmi jūsų svečias ir tarnas. Atgailauja Dovydas, perplėšia rūbą, dulkėsna gula,— prapuolė per

Urijo pačią, mirė pirmgimis kaltėj pradėtas. Gražiausios ir Saliamonui — hetitės... Atmeni kalbų sąmyšį protėvynėj — kur?.. O čia ką regėjai keistai apvaliom nustebusio vaiko akim prieš daugelį amžių? Šventosios pašlaitėj žibuokliaakę mergaitę: ji taria „vanduo“, šypsaisi atsiliepdamas „vadar“, sako „esi“, tu lyg aidas „e-eš-mi“... Aukštuolį vaidilą, jo rūbą lininį, melodingąjį balsą, išdidi eigastis, taurūs jo bruožai ar nepriminė nieko? Taurakalnis — tėviškės kalnyną

Taurusą? Gieda kažkas erdvėse: mano motinos drabužių tu atnešk! Ateik! Mano protėvio drabužių tu atnešk! Ateik... Gedi Perkūno numylėtinis Šupililiumas: žuvo sūnus kelyje į Egipto karūną, veltui lauks jaunutė našlė Anchesenamona. Sidabro lentelėje rašo Ramzis Hatusiliui amžinąją brolybės ir taikos sutartį, o Aleksandras Didysis puotauja Persepolio gaisrų atšvaite... Sargono metraštininkas niūrus jau ruošia Imperijos mirties metriką. Raudi naktim: keroja violetiniai

dagiai ant Pelenų kalvos Kapadokijoje — pelenai pelenėliai — virš Pušukino molinių laiškų, Labarno išdidaus testamento, ištaigingų Nabuchodonosaro rūmų, maudyklių ir veidrodžių... Įsidėmėk, aini, čia buvo nukalta pirmoji geležinė strėlė.—

*

Dūzgia bitula, dūzgia darbštuolė Bitnikų pievoje,— krečia rasą nuo bitkrėslių... Kelia žiedus Žiedkėlėlė: čion į mano darželaitį,— neaplenkit žiedyno nei vieno. Ausk, Austėja, korį aštuoniantį liepos drevėje, sergėk šeimyną nuo Bubliko, to smaguriautojo besaikio,— artėja bičkopio metas. Renkasi bičiuliai, pro pilkšvajį dūlio dūmą boluoja švariai išskalautos drobinės jų drapanos. Proseni Ambrozaiti, lietuvišką ambroziją, sentėvių midų

jau sutaisei? Melisos aitriosios, apynio spurgą pridėt nepamirški, liepžiedžių, kadagio uogų... Tai vaišinsime daininguosius brolius — latgalius, jotvingius, žiemgalius ir skalvius. Išgersim į Prūsijos vyrų sveikata,— Prūsijų prisiminsim, Bitiniją, tragišką Hanibalo Barko baigtį... Dar ne kulipkėlės, ne mirtį nešančios,— dūzgia bitutėlė, dūzgia rainoji devyniašakė viršūnėj. Ne kryžieivių šarvai, ne kazokų kardai, ne totorių jataganai, ne godžiai lenkti.

Blyksi žaliu variu apkaustyti taurų ragai, svaiginantis dvelkia viržių nektaras, pilstyk bičiulišką gėrimą, siųsk ratu pagal senąjį paprotį, senoli iš Ambrožiškių. Vėlelėms šlakelį nuliet nepamiršk, sėdi antai viena prie Skirstupio nuliūdus... Atsiskyrėlis mėnuo klajoja skliautuos, krenta žvaigždės į tankmę, tu prisnūsk valandėlei samanų guoly — pranašingus regėsi sapnus. Nubusi ūmai: Raganraisty ūkia apuokas, nenusigąsi, po galva kirvukas, šermukšnio lazda gins nuo piktos akies druidišką širdį, sergės šėivamedis, paukščiai ką šneka skliautams atsivėrus, apyaušry suprasi. Senos akys, bet regi toli, klausia girdi giliai, vaikeliams lauktuvių — stuobrinė medaus ir pasaka apie devyniagalvį.— Nėkrūpsėk, toli ta valanda, nurimki,— dar ne baudžiatos bandžiulystė, liuosa dar bičiulystė... Dūzgia bitula...

*

Rašo laišką gotų karalius, išdidusis Teodorikas,—

dėkoja: brangią Baltijos dovaną Ravenoje įteikė baltų pasiuntiniai, tardami — auksu už auksą... Gentaini, tu gintaro kelią tolimą, šakotus jo pėdsakus atsek žemyne ir vandenuos... Apstulbęs klaidžioja Šlimanas istorijos griuvėsiuos: ir čia Kuršmarių deivės vaiski ašara spindi. Etruskų stabai tebežvelgia pro šimtmečių tamsą dulsvai inkrustuotom akim, šviesus amuletas Tutanchamoną lydi — paskutinėj kelionėj — kiek amžių?.. Šypsosi mįslingai

asirų dievukas Ašurbanipalui: valdove, išraižyk juodame akmeny dantiraštį apie Gintaro žemę... Apyrankę magišką užsideda ant riešo grakštaus gražuolė Aspazija, Periklio mylimoji, prieš prisiekusiųj teismą stodama... Pasauli, klausykis, Herodotas duoda gerąją žinią iš Halikarnaso, pritaria Plinijus ir Tacitas,— drauginga aisčių gentis, vaišingi ir narsūs... Antai, ar ne romėnai atplaukia? —

Delo šventyklos žyniai nekantraudami laukia kvapniųjų pušies smilkalų, atbaidančių piktąją dvasią... O supasi vytinės Neryje, pūškuoja Nemunu laivai pro Dievogalą,— judrūs Kauno ir Viskiautų uostai, pluša metalo kalyklos, amatininkų cechai, gausi pirklių gildija... Spindi segių pusmėnuliai sidabru, mėlynuoja stiklo karoliai, rausvai žydi mažos alavinės roželės, dvelkia šafranas, anyžiai ir kardamonas, vynioja vaizbūnai šilkus ir aksomą, byra grašiai ir puskapiai, skamba Marko Aurelijaus monetos... Dairosi šlezvigietis Vulfstanas po Varmiją,— daug joje pilių ir kiekvienoje po kunigaikštį... Kuršių žiniuoniai žmogaus likimą atspėja, užšaldo vandenatį vasaros vidury.

*

Žvairuoja Žvėrūna paslapčiomis nuo rūškano Medžiokalnio kuoro į vyrus medžioklius, apsisiautusi lokena, prasėlina palei Vilkobalės irštva, skaudžiai peršti vingiorykštėm nuplaktas kojas... Tai skalijo skalikai pro tamsą, varovai dudeno ties Eržvilku, taikli Erdivilo ranka,— riaumodami griuvo Karalgirės žvėrys ant sniego. Traška laužas, kepa žvėriena, pakvimpa kadagių ir eglišakių dūmais, Žvėrūna žvairuoja iš tolo, graudžiai raukšlėjas mieguistas jos

veidas, blaškosi prijaukintas sakalas šėtros kampe... Nerangus meškos vaike, Meškatakio sodos kudlotas tylus šeimynykšti, tu sabalų kailius į pundą surišk, o bebrų tedžiūsta prie Bebrujo. Tai apsvynios kunigaikštienėms apie stotingus liemenis, kaklus jų kilmingus vangiosios

**ūdros, gudročiai lapiūkščiai, kiaunės vikruolės ir širmi
šermuonėliai, šiugždėdami pelkių ir tankumynų garsais,—
mėgsta puošnumą pilėnės... Kuršmarių sembas Vidgautras**

**teplaukia į Visbį pas Knutą Levardą — kailių brangiųjų
teveža dosniai aštrialiežuvis piršlys... Išleis Naugardas
kunigaikštę į svečiąją šalį, ak, nostalgijos kamuojama
žvelgs hercogienė pro rūmų langą tėviškės pusėn, dūsaus:
nežinios tu jūra, sujungi tu ir išskiri... Žiemgalijon kilo
dideliu laivu Zigrydos vyras, anapus beliko tik dylančios
runos akmenyje: „Ant amžių...“ O senasis ženklų regėtojas
žvalgos po skynimą, regi, aiškiaregis,— klaidžiota svetimų
kojų, ištrypti uogienojai, skirpsto šakelė nulaužta, vyrus
perspėja: Tautginai, Karšuvos liaudavary, narsuolius rikius
rikiuok, stiprink priešpilius, sergėk kūrgrindas, laužus
pavojaus žiebkite, žvalgės po mūsų kraštą įtartini svečiai.—**

**Prieš gaidgystę beldžia Bildukas į langą: ai, kelkis,
Kalvių sodos Kalveli, dunda kanopos vieškeliuos,— aidi
skliautuos, nekaustyti šėlsta žirgai, kiemonys nerimsta,
žmonės gerieji... Ajaaai!.. suklinka motulė,— kas pučia
dumplies kalvėj? — atšiaurus, o žiaurus ateivio veidas —
godžios lūpos pučia žaizdre žarijas,— žiežirbos žirba
virš tėvonijos. Kelkis, kalvio sūnau stipruoli, blaškosi
sesulė svetimo glėbyje, griūvant priešpilio vartams...**

**Jau ne žalvariniai kamanų žvanguliai, jau ne balnakilpės
pasidabruotos,— šaižiai žvanga strėlės ir ietys į skydus
atsitrenkę, driekiasi gūdi įkapių drobulė ties Vėluva.—
Pro gaisą gaisruotą toldamas pirmgimis jaunėliams šaukia:
brolužiai gentužėliai, pilaičių rentėjėliai, tęskite mūrą
iš akmenų ant mūsų kaukolėlių, ant Klykalnyčios amžino
pilkapelio. Nesodink, sese, rūtos anei lelijos, tepražys
kraujo piliarožė ties palange, tesuvešės aštrūs spygliai,**

**primindami didžiąją skriaudą. Kalkite, kalveliai, kardus
iš kantrybės geležies, iš damaskinio tvirtojo plieno,—
grūdinkite sielvarto liepsnose, aštrinkite į ašarų druskos
kristalą... Sartupy sartis negeria vandens, graudžios akys
regi vilny: šuoliuoja Šarūnas žėrinčiu keliu — žvaigždėm
obuolmušėtas, karčiai šerkšnoti plevėsuoja, o žiežirbuoja
pasagos, prunkščia žirgas, purto galvą, piktąjį vėluoką
baidydamas. Ristūnas skuba, raitelis atsigrėžia ir žvalgos
žemyn; laukai dirvonuoja, niūkso žambas palaukėje, dykros
plečiasi, kreša Krešuonoj ir Kraujupėj kraujas, kraujažolėm
žydi krante, ant kalavijo smaigalio svyruoja baltų likimas...**

Manuskriptas II — herojiškasis

Spėjimas iš kalavijo, skydo ir karūnos

**Nešveisk rūdžių nuo senovinio kalavijo, ai, nešveisk,
ne rūdys tai, vaike, ne šimtmečių ėdriosios rudės,—
krauju prakaituoja špukėti atšipę jo ašmens, žiū! žybsi
gaisrų tolimais atšvaitais, klausykis! — vaitoja vaikų ir
mergelių balsais — žūtbutinės grumties panoramos ryškėja.
Pasilenk, gentaini, dabar pasilenk į naktingąją praamžių
gelmę, jau išaušo negandoji valanda... Sambija, Skalvija,
Prūsija rauda, o iš Nadruvos pakyla suplėšytas, kruvinas**

**krivio drabužis, lekia plazdėdamas vėjuje virš ąžuolijos,
bėga krivulė laukais klykdama (bėk į Biseną, šiapus Nemuno
dar senoviškai garbina dievą žemaičiai), pilkapiais rieda
kauleliai, pilki pelenai blaškos palaukėje, kyla dausosna
dejuodama alko šventoji ugnis,— ugniasargė girioje krūpsi
bežadė... Užuolankom atslenka tankme siausdami su deglais
padegėjai,— geležinės žvanga jų voros, prieblandož žvygso
šarvai, ropoja per Skruzdupį nelyginant skruzdės, juoduoja
grobuonio širdis pro baltą apsiaustą... Medinės lietuvių
pasienio pilaitės, medinės, užuolankom atslenka iš pasalų
padegėjai, piktdžiugiškai krankdamos suka ratu Varnapelkės
varnos, ujuoja pelėda naktim, liepsnoja sūduvių ir kuršių
padangė, Sudargas sutirpdo ugnį, kibirkštys žyra leidžiasi
plėnys ant šalavijų, asiūklių ir suangtėjusio dievmedėlio,
pakriūtėm atslūkina ant vidurnakčių kuino žliba giltinė,—
jos dalgis, jau parengtas pjūčiai, ne mūsų geležies...**

Metuose 1202 kalavijuočių ordinas paženkliną baltą savo apsiaustą raudonu kalaviju.

Sakmė — žinia

**Žirgas kautynių šuoliuoja
Per nusiaubtą Žemaitiją.
Tai plaikstosi jo karčiai
Virš girių liepsnomis.—
Skuba žygūnas — tai neša
Gedulo skriaudžiąją žinią,
Užantspauduotąją gromatą:
Kolainių pilelės nebėr.
Sodžiuje pėdos juoduoja.
Išlaužytos rūtos, bijūnai.**

**Sudygo darželyje strėlės —
Išsprogo raudonais žiedais.
Nemuno slėniuos — ne rūko
Drobulės, ne ievos, o vėlės
Karelių klajoja per naktį —
Jų rūbai boluoja tamsoj...**

Metuose 1230 ordinas gavo iš Konrado žemių su Niešavos pilaite, o patys pasistatė Fogelsangą.

**O svetingas mozūrų kunigaikštis,— o prigužėjo pilnas
Pamarys sąjungininkų su baltais apsiaustais. Ateiviai —
kaip toj pasakoj apie laputę: tik vieną kojelę įkelsiu...
Šeiminkauja lyg savam dvare, Konradas tyli, ką bedarys,
patsai prisikvietė svetelių, greit ir jam vietos nebeliks.
Riteriai užplūdo Ragainę, sugriovė skalvių Ramigę,— ugnį
Rambyne užžarstė, suskaldė aukurą. Rūstauja vyrai, bruzda
Žemaitkiemy, Kražiuos ir Laukuvoj, nepriimsim ganytojo**

**svetimo! Liepk laivą apgręžt, Prahos didike,— grįžk iš
Priegliaus žiočių atgal, tenelies tavo pėda aiškių kranto.
Šventa šventyklų giria, supasi slaptos kūlgrindos,— liula
raistuos akivarai, knibžda kaukučiai, vėluokai ir laumės
viliokės, aitvaras lėkdamas grasinamai žybsi, klystžvakės,
žiburinis klaidins. Neik, Adalbertai Vaitiekau, nepažeisk
vietos užgrėstos... Gūdžiai ūkauja uosio drevėj apuokas,
žydi žemės gyvybė, žydi senoji gentis, rūstūs mūsų dievai,
skaudžiai baudžia šventvagi, svetimą įsibrovėlį. Užpuls
kemsyne uodai, šaltekšnio šaką nulaužęs vaikysi. Nedrįsta
gi viešpats valdovas paliest lazdyno, šermukšnio nei ėglio.
Tu išdrįsai! Užplaks negyvai karklų vytelės, girinis samanų
kuokštu pavers, kiūkso antai po egle žaliaakis, murma kažką
apsamanojęs girių dievalis... Išeisi iš proto, Adalbertai,
grįžk atgal, kol nevėlu. Ir tu, Brunonai Bonifacai, lenkų
karaliaus Boleslovo bičiuli, ir tu pasisaugok,— prapulsi! —
Ranką pakelsi prieš ažuolą šventą: vysis kirvis laukais per
Suvalkus lig Prūsijos. Negrįžo Vaitiekus,— negrįši ir tu...**

**Metuose 1250 teutonai išgriovė Rusnėje Žemaičių žinyčią, o akmenį su
įkūrimo data išsiuntė į Romą.**

*

Telkiasi kalavijuočių pulkai Padauguvy,— raudonojo mūro
tvirtovė jau pastatyta, įsmeigtas kalavijas lybių širdin.
Rauda Ryga, rauda Rigneda, išniekinta baltų sesuo, rypuoja
Rikvaldų bokšto griuvėsiuos. Užgeso Cėsių požemiuos ir mūs
Dangerutis. Bet nenuleidžia rankų žemaičiai, pylimus pila,
kasa griovius, tvirtina papilius, tašo ietkočius, aštrina
ragotines. O tvirta Vykinto ranka, skydas kietas — subiro
Saulės mūšyje kalavijuočių galybė... Bet ar ilgam? Naują

sąmokslą rengia Hanzos pirklių variokai. Parašė Inocentas
bulę. Vienijas Livonija su teutonais. Ir mums burtis metas
po vienu skydu,— taria tėvūnams Mindaugas: pavienės pilys
neatsilaikys prieš sutelktą neprieteliaus galybę. Mongolas
Burundajus vėl iš stepių žvalgos... Nelakstykite, broliukai,
pas livoniečius, nesibroliaukite su lapėm rudplaukėm,— ai,
sudraskys atsigrėžę... Roma karūną siūlo — krikštysiuos —
kardą išmušiu kardakrikščiams. Girias einą prieš pagonis,
o ką tada sakys klastingi geradėjai, prieš ką tada kariaus?
Tegul atvyksta doras ir maldingas riteris Andrius,— teveža
Kulmo vyskupas Henrikas karūnacijos aktą Naujapilin, priimu
iššūkį — darysiu rodą... Didelė pakilo banga, nesulaikoma,
nuožmi... Tautvilai, nulenksi galvą ir tu, suprasi — nebėr
mums kitos išeities, tik ranka rankon, petys petin. Atėjo
metas pasakyt pasauliui, jog Lietuva kaip lygi turi teisę
atsistot greta kitų Europos viešpatysčių, vien kaip lygi.—
O priekaištingas balsas kužda: valdove, brangią moki kainą!
Kam įžeidei žemaičių žemės vyrus, brolio širdį apiplėšei...

Metuose 1253 lietuvių tautos priešakyje stojo stipriausias iš Aukštaitijos
kilmingųjų — Mindaugas.

Baladė apie Bišpilį

Pylė pilėnai pilkalni,
Panašų į kirvį —
Jo ašmenis atsuko
Saulėleidžio link.
Aštrūs ašmenys, aštrūs,—
Vargas išdrįsusiam, vargas!
Girgžteli ažuolo vartai
Variniaus apkaustais.
Regi žvalgai nuo kuorų:
Anapus Mituvos — klony
Kyla kryžievių tvirtovė
Grasinamai atgrasi.—

**Vargas išdrįsusiam, vargas!
Aštrūs ašmenys kirvio.
Tvirtos žemaičių rankos,
Kertančios iš peties.
Veizėk! basi nuo Durbės
Riteriai, kaulus išbarstę,
Skuodžia Malburgo pusėn
Be žirgų, be kardų...
Aštrūs ašmenys kirvio —
Vargas išdrįsusiam, vargas!
Dulkė praris tą mūrą.—
Varpučiu burnos apeis...**

Metuose 1260 mūšyje prie Durbės žuvo visa ordino vadovybė su Livonijos magistru ir Prūsų maršalka.

**Žiba šviesa pilies lange visą naktį, nemiega valdovas,—
kalba su senaisiais dievais, dūsauja, sopuliu guodžias:
nukaliau skydą tėvynei, suvienijau žemės karūna ir kardų,
o savyje audrų sutramdyt nepajėgiau. Žodžio su saviškiais
nerandu. Vaišvilkas grasina vienuolynan stosiąs, išvyksta
Graikijon, apleidžia sūnus tėvūniją. Teparagauja svetimos
duonuzės, kol apkars, tegu, nebėgsiu iš paskos, nemelsiu,
kad pasiliktų. Ir dukružėlė mintimis kaip andai, senais**

**gerais laikais, nesidalina. Negali vargšė motinos pamiršt.
Vis žvilgčioja su priekaištu. Žinau, tatai dėl pamotės...
Ak, tu pakvaišėle širdie! — argi tikėjauš pats kada, kad
šitaip? Gailu dabartės Daumanto ir Mortos, savęs, deja.
Ar tai nūnai svarstyti metas? Tada reikėjo apmąstyti, tada,
kokią prisiimi atsakomybės našta, kaltę kokią. Betgi kai
šoka į liepsnas — ar kas galvoja, svarsto? Tiktai vėliau,
nudegimus kai ima gelt... Gana! Išskydau tartum boba.—**

**Ne apie savo širdgėlos, o apie Lietuvą galvok,— Europos
kryžkelėje lyg avelė aukai numesta, ir daugelis prieš ją
peilius galanda. Skydą stiprink, nesykį reiks dar užmačias
atremt piktas. Kas trokšta sandoros, ir tu karštai pritarsi,
o kalavijui — kalavijas... Taigi. Išleisiu dukrą į Voluinę.
Sakys, nemyli Švarno, užsispirs ir puls į ašaras, bet būsiu
nepalenkiamas: ką bedarys, pripras, tokia jau moterų dalia.
O Vaišvilkas teeina vienuolynan,— tekeliauja, kol ilgesiu
susirgęs, pargrįš raudodamas atgal... Aš vieną iš mažiukų
karūnuosiu šita sunkia it meilė karūna, vieną iš mažiukų...**

Metuose 1261 Lietuvos karalius dalį savo pulkų pasiuntė padėti sukilusioms prūsų gentims.

*

Sujudo teutonų pavergtos gentys: varmiai, notangai, bartai, pakilo rūstūs vitingai, Divonis, Auktumas, Lokis ir Mantas, parėmė sūduviai, Švarno pulkas, Sventopelko vyrai, sutarė,— broliai, laikykimės išvien, gal nepragaišim. Dunda bombardos prie Birgėlavos, tyso maršalas Dytrichas prie Osos,— tik smilgų kuokštas kumšty sugniaužtam, tiek tiktai pasiims iš užgrobtos žemės išeidamas... Atsiduso kalneliai ir kloniai... Bet atslenka antai, vėl atžvanga plėšrūnai su garbėtroška

Otokarnu, smogia mirtiną smūgį Prūsijai, plūsta keliais ir šunkeliais privilegijuoti kolonistai,— dygsta svetimos sodos ir dvarai... Senprūsio balsas, klausykis, rypuoja — rauda: veidu į žolę, bevardis, prūsiškos pievos svaigina, bevardės, Tvankstės nebėr,— paaukota Bohemijos karaliaus garbei. Bevardė mano garbinga gentis, nūnai ji lyg tuščias dužus ašotis, arba išėjusio drabužis, kurį apsivelka kiti. Bobrovskis dar paminės, bet žodžiais ne mūs jau kalbos,—

svetimo kraujo gentystę priėmusi moteris gimdo vokiškai prūsišką kūdikį, duoda jam svetimą vardą — vokišką ženklą kaktoj... BroLIAI sūduviai, visi jūs, kalnėnai ir žemaičiai, senąją mūsų bendrystę atminę, į margaspalvę puokštę gražiai sudekit nuvytusių žodžių žolynus, žodyno graban paguldykit, budynių senoviniu papročiu apgarbstykit lietuviškai, — nēr mūsų raudų, tėvonijos gamtovaizdy ošia mūs girios vardais svetimais. Gyvos likę giminės, ginkit lūpų žodžius, aidžią senąją prokalbę ginkit, neleiskit numirti, krikštyt neduokit vardais svetimais upokšnių ir baltiškų savo vaikų... Aš — veidu į smiltį — bevardis... Užkariautojas tiktai šaiposi: „Wildnis... No mans land...“ Iš amžių tolybės antai ateina Vydūnas, vokiškas riksmas aplinkui, bet ramus Viliaus veidas.

Metuose 1263 Daumantas susimokė su Treniota nužudyti Mindaugą. Ir prasidėjo genčių kivirčiai.

Ryponė — Voruta

Voruta, sienų tvirtų

**Baltų tvirtove, ar tu
Gūdujį verksmą girdi?
Skilo tėvynės širdis.**

**Kardas nupuolė sunkus.
Motin, pridenki vaikus.
Trojos atgyja drama —
Amžių gaisru degdama.**

**Perskėlė skydą — kas?
Plauna Treniota rankas.
Rausta šaltinio vanduo.
Ant palaidinės juodos —**

**Kraujo lašai! Brolžudy,
Lietuvai ką tu žadi?..
Dygsta žemelėj dygioj
Piktdagių aštrūs dagiai.**

**Metuose 1264 pargrįžo Vaišvilkas. Visa Lietuva sutiko valdovo sūnų didžiai
džiaugdamos.**

Vaišvilko rauda

**Tėve, andai skriaudos neatleidęs,
Palaidūnas sūnus — pareinu.—
Švietė liūdintis motinos veidas
Keliuose žemės vingių painių.**

**Piligrimas vienuolis, atstūmiau
Karalystę, karūną... Dabar
Širdį raudančią, pilną kartumo,
Kas paguos, kas atleis, kas išbars?**

**Ai, motuše, ai, tėve,— anapus
Ar krikštasuolėj rymot greta?..
Mūsų genčiai tęsėju netapęs,
Aš nekaltas kaltybėj. Gal ta**

**Praraja mano sielos tamsioji,
Kur pavidalai gūdūs sujus —
Kardą vos tik paliesiu: alsuoja
Man į lūpas žvėriūkštis gajus.**

**Kraujo skonis. Vilkolakio iltys.
Atitraukęs rankas, aš drebu...
Kaktą vandenių gyvu suvilgęs,**

Ties karališku jūsų grabu

**Atleidimo meldžiu Dievą Tėvą.
Mano tėve, ir tu man atleisk.
Ašutinę velkuos... „Dies irae“
Tepalydi pasaulio keliais...**

**Metuose 1288 prūsų magistras apdovanojo Valgūną, ištikimą tarną, Pelužį ir
Suksę žeme bei teisėmis.**

*

**Perkrikšte Peluži, pele šmirinėjantis po Štarkenburgo
dvarą, žaidžia su tavimi lig laiko,— neišvengsi ir tu
katino nasrų, nemanyk! Ar saldus tau brangia išdavystės
kaina užsitarnautas rūmų vynas? — gentainiai jau išgėrė
mirties taurės kartybę... Ar gražiai blyksi blizgučiai,
pidengdami tavo gėdą? — gentainių drabužis erškėtrožem
kraujo pražydo... Ar širdį paguodžia galvapišnių gūdas
skambesys? — žvanga požemios grandinės ant gentainio**

**riešų... Tu gi atsėlinai naktovidžio tyloje su svetimųjų
pulkais prie Paštuvos, išvėtravojote papilius, kas gyva —
iškirtot, didelį sopulį motinai žemei sukėlei. Leliudami
lėkėt atgalios, nubaudė tėvužis Dieveriksas — ledas įlūžo
nuo prisiplėštų lobių gausybės, atėmė Upinė aukselius ir
sidabrėlį, patsai vos nenusigalavęs parsivilkai pas dosnų
duondavį. O naktimis ar nesivaidena mirštančio vientaučio
žvilgsnis, ar nepersekioja sapnuos? Juodvarnis plasnoja**

**virš girių,— neša išleistas brolių akis... Ir tu, suktas
skundike, Sukse Nikolajau, Christburgo komtūro ištikimas
tarne, ar daug dabar valdai pavergtųjų lietuvių žemių,—
po žeme?.. Valgūnai, ir tu, po šaknimis į dulkę pavirtęs,
velyk būtų mažą šunes sudraskę, dabar gi tu palikai savo
vardą kronikoje — būsimųjų ainių paniekai ir pasmerkimui.
Nemanyk, gerbia ir priešas narsųjį rikį, o išverstakailį
lengvatikį nieku laiko. Argi ne jų analai vadina karvedį
Sudargą vyru drąsiu ir kilmingu, o Kęstutį — tauriausiu
riterių tarpe... Antai skalvis Girdilius išgirdo sąžinės
balsą, suprato bjaurumą išdavystės darbų, vylium atlygino,
atsiteisė pagal teisybę už negandas: ai, skaudžiai dalgiu
pamojavo nuo Aukaimio kuorų kryževiams rūstybė mirties...**

**Metuose 1289 magistras Bernhausenas puolė Lietuvą, bet buvo sumuštas ir
žuvo kautynėse.**

Krivio užkeikimas

**Sužeis sužeis sužeis
ant rūdijančių kaulų
dilgių dagaus dilgynas.**

**Sumals sumals sumals
kraujo lašus į dulkę
amžinas vėjo malūnas.**

**Pripils pripils pripils
smilčių į akiduobes
žemės motinos rankos.**

**Nuplaus nuplaus nuplaus
svetimų kojų pėdsakus
rauda rasojančias dangū.**

**Sules sules sules
kovomis vaido raides,
įrėžtas juodam akmeny...**

Metuose 1313 prieš riterius grūmėsi prie Skirsnemunės 100 Vytenio laivų su 600 vyrų.

*

Šiurpiai prie Šiurpilių motinos rauda rypuoja, o Girkalnio girios girdi: bitula pilkoji, strėlė svetimoji, vai, kuriam pagirėly ant grynojo gruodo sūnui paklojo guolį? Lekia rogės per pusnynus, čiuožia Nemuno ledu, vokiškos, ojai! važnyčioja ateivis, juoduoja pro sniego kaukę bedugnės akių... Gentaini, gerai įsižiūrėk: plaikstosi liepsnos ligi horizonto, gesulas krenta rikiui ant veido, kruvinas pėdsakas driekias krante.— Vejas Vytenio vyčių vilyčios nuo Bisenos lig Bartenšteino.

Ir vėl regėjimų dugne anapus: žygiuoja, žygiuoja, žygiuoja. Gentys, virtusios plėnim, žuvusių dulkės ant lūpų — byloti! — Ko Jūs ieškojot mano gimtinėje, ko, gobtūruotieji, plėšriomis akimis ir jūs, gailėsčio pilnieji basi piligrimai, ko atklydot svaigiai kvepiant alyvoms Antvardės šlaituose,- tu ko tikėjais, prancūzų poete patrakėli Giljomai de Mašo, žiemos žygyje pro Medvėgalio pilį; jūs — ko, valdovai dviltežuviai kitagenčiai, kardakrikščiai, krikštkelio kryžmą nuplovę lietuvių krauju? —

Puošnus magistro kalavijas, inkrustuotas rubiniais ir perlais, karalių karūnos iš grynojo aukso, mantija — siuvinėta sidabru. Tiktai Atpirkėjui — erškėčių vainikas, patyčios ir smūgiai... Ataidi metalo šaižus žvangesys, mano broliai, perverti ietim, guli po uosiais, nieks karsto neskobė, krikšto nestatė, koks riksmas užlūžęs burnoj, koks rūstis nudegino širdis! O vėtra debesį neša tartum suplėšytą gedulo rūbą virš tėvonijos, arti jau rugpjūtis, bet pjūtis nebebus, buvo kita, pjovėjų nebėr, pernokęs grūdas krenta ir dygsta žemaičių dirvoj atkaklioj... Varpučiu persmelkti svetimšalių kaulai, vidurnakčiais šoka iš dulkių jų vėlės, bėga ieškoti ramybės, į Vėlupį brenda: kaltė neišpirkta, siela atgaila nenumazgota, neatlyginta skriauda...

Metuose 1322 Gedimino laišakai popiežiui Jonui XXII ir Hanzos miestams Vakarų Europoje sukėlė sąmyšį.

Tu, išdidžioji Europa, visi jūs, gražiai bylojantys tiesos vardu, bet ją apeinantys, išgirskit rūšią Gedimino bylą.— Štai, išmintingųjų tarybos pritarimu sudarėm santarvę su ordinu, Livonija ir Danijos karalium,— patvirtinome kelią sausuma ir vandenais, kad be kliuvinio visi ramiai keliaut galėtų, nuo bet kokio smurto saugūs. Beje, tokias paliaubas juk ne sykį siūlė ir pirmtakas Vytenis, geriausios atminties manasis brolis, bet nei šuo tada iš jūsų pusės nesulojo...

Iš naujo kviečiame prekijus, akmentašius, sidabrakalius ir kurpius, be muitų atidarom kraštą, tegul atvyksta su žmonom, vaikais ir šeimynykščiais... Aš gi ne prieš krikštą, ne,— visi mes vieną ir tą patį Dievą išpažįstam, tiktai savaip kiekvienas, pagal senolių papročius ir būdą. Juk pastatėme bažnyčią mieste karališkajam, amžinojoj mūsų sostinėj, ir — cerkvę: tegul kiekvienas pagal savo prigimtį, savaip... Kam vilkti prievartos drabužį, jeigu širdies jisai nešildo, jei

neugdo meilės, tikro broliškumo. Saldžios brolių teutonų lūpos, ai, srūva medumi. Ne į liežuvį žiūrėkim, o į darbus! Kas terioja Žemaitiją, vytines — kas prie Daugpilio sulaukė į Ašeradę pakeliui, prekes užgrobė, pasiuntinius retežiais kaustė. Jūs paklauskit patį Lesę, jo palydovus, slavų žemės vyrus. Pilį Medelą užpuolė, tyrais vertė, mūs vaikelius ir mergeles vergijon trėmė — kas? Jie patys saviškius išsiunčia į aną pasaulį, o kaltina pagonis, juodina visaip. Nuplėšia antspaudus nuo laiško, kelyje sugavę,— į liepsną sviedžia... Taigi ir klausiu — kur teisingumas? Žodžiai, aiman, žodžiai!

Iš savo pusės aš santarvę užtikrinu, nes vandenys greičiau pavirs į plieną, neg aš atšauksiu sostapilyje parašytą raštą.

Metuose 1323 luomų susirinkime Ermėje didžiojo kunigaikščio pasiūlymas buvo apsvarstytas ir priimtas.

Liepsnoje žūstančiųjų choras

**Slenka laukais sutema.
Žvalgos akis svetima
Mūsų namuos — nenamuos.
Liepsnos, paslėpkite mus.**

**Raudančiai žemei — sudie.
Pulki ant kardo, širdie.
Šaukiamės iš gilumos —
Liepsnos, apglėbkite mus.**

**Laužas liepsnoja... Dausų
Veriasi vartai — šviesu
Dievo Žvaigždikio namuos.
Liepsnos, lydėkite mus.**

**Kaulai boluos. Per naktis
Plėnis Pilėnuos pustys
Viesulas... Verksmas ūmus:
Žolės, pridenkite mus...**

Metuose 1337 imperatorius Liudvikas B ava-rietas Žemaitiją pavadina „Terra nulius“ ir padovanoja ordinui.

*

**Stebis krikščioniškas pasaulis: ko gi nesutaria su Rygos arkivyskupu ordinas? Gal ir teisybę šneka Pukuvero sūnus — ne krikštas riteriams rūpi. Lietuviai — pagonys, o sąžinės žiūri. Sumušė delnus tąsyk su lybiais prisiekdami Kaltinėnų žemės vyrai, Eimundas, Tylenis, Svaibutas, prekybos sutartį sudarę, dorai tebesilaiko jos lig šiolei... kažkas ne taip!
O Gediminas, užbaigęs paskutinį laišką, skaudžiai atsidūsta: Erudai bičiuli, šito nerašyk, širdy ką turiu, Praamžis žino vienas tik ir aš. Sunki valdovo karūna, sunki man, o užvis sunkiausia — kardas... Ne paslaptis juk tau, jog žygin vedė ne sykį narsusis mano gardiniškis karvedys,— riterių „Dievo rykšte“ pravardžiuotas. Naugarduko apgultį meni? — spruko,**

**Dovydą su raiteliais išvydę, paliko pusšimtį žirgų ir mantą
gausią, šaknim bemisdami vos vos pas saviškius parsidangino.
Aš gi norėčiau giminę vien tėvišku žodžiu valdyt, be kraujo
praliejimo, be kivirčų. Turiu sūnų ir dukrų būrį,— Danutę**

**Jonušas paėmė apeigom katalikiškom, slavų papročiu Algirdas
vitebskietę Mariją, Kęstutis prosenelių rėdos tebsilaiko...
Myliu tą kalną, kur taurą jaunystėje nukoviau, Trakus myliu,
Galvę, bet panemuniai tebėr užvis mieliausi. Sapnuoju upės
vingį, rasužėtas pievas, ten mažas tarp asiūklių su motute
už rankelės prie Junigėdos vaikštinėjau. O spalvos, spalvos!
Viena mintis manęs vis neapleidžia,— išleidau už Kazimiero
jaunylę, maniau sutvirtinsiu bičiulystę, sandorą su lenkais,
ir dukrai vien tik gero troškau. Regiu dabar, kaip nyksta jos
jaunystės džiaugsmas. Gelia širdį... Sunki valdovo karūna...**

**Metuose 1338 Livonijos atstovai sudarė su Lietuva prekybos ir taikos sutartį
dešimčiai metų.**

**Gediminaite Aldona Ona, dar paauglystėje pakrikštyta ir
sutuokta, tos graudulingos gromatos į Vilniaus pilį siųst
nereikia, gimdytojos motušės pagailėk, širdies jai neužduok
ir taip sunkios — ką bepakeisi? Liūdnas balandėlės veidas,
liūdnas! Apmąstymuos rymodama nurimsi — ne tau vienai toks
burtas krito, ne vienai klaidžiuos istorijos ir mūs lemties
žaidimuos... Aukščiau pakelk išdidžią gražią galvą — žvelk
su iššūkiu nemylimam nemylinčiam karaliui vyrui į žalzganus**

**akių ledokšnius, būk verta karūnos ir karalystės mįslingoji
valdovė. Muzikantų lydima, šuoliuosi ant juodo grynakraujo
žirgo, dosniai žarstysi grašius neturtėliams ir ubagams, o
rūmų kertėse piktai šiušės: „Pagonė!“ Iš tolumų medžioklės
ragas vėl ataidi... Tegul sau švaistosi Lokietka po mozūrų
girią, teklažoja su medžiokliais Pamary, o viesulo vidinio
genamas, lai girias įkaušusiems bajorams skandalinga slapto
suvedžiotyto šlove. Tu rymai susimąščius, negirdi, ką murma**

**senutė auklė, tupinėdama aplinkui lyg perekšlė. Ai, geroji!
Užgniaužk savy tą raudą, smalsuolėms rūmų damoms nesiguosi,
tespėlioja,— lūpas tylėjimu užantspauduok. Te nieks nežino.
Tik anas, jis vienas... Rauda jo smuikas vakarais didžiojoj
menėj ilgesiu gailingu, kad aimanuoja! Paskęsite viens kito
vyzdžiuos, užsimiršimo beribiam vandenyne, tik mirksnį. Tada
nuo sosto granitinės uolos — bedugnėn: tragingai karališkas
kritimas — kardas ar nuodai? Bet metraščiai meluoja arba —**

tyli... Tu, santarvės blyškioji paukšte, skrydžiui amžinajam išskleistais sparnais viduramžiškoj Krokuvoj,— o Trakuose pirmam alyvmedžiui pražyodus 1339 Viešpaties gimimo metais...

Metuose 1341 kautynėse prie Veliuonos pasalūnė ugninė strėlė pervėrė kunigaikščio Gedimino širdį.

Vyk, Manvydai, vokiečius iš Lietuvos, vyk ligi Bajernburgo. Tegul nulenkia Rudolfas Kionigas galvą — teklūkia taikos... O sostinės metraštininkas rašo: šerkšnotame viduržiemy ūmai sušvito skliaute raudona uodeguota žvaigždė, plieskia kryžmi du kalavijai liepsnom, byloja nugandinti žmonės — esąs Dievo rūstybės tai ženklas, priartėja laikų pabaiga: sako, nupuls ugnis iš dangaus ir išdeginys visokią gyvybę — kaip amžiuos anuos Sodomoj, kur Mirusi jūra... Pavasarį vėl keistenybės:

kovo viduryje medžiai pražydo, gegužy — speigai languose — tos badmečių rykštės. Bėga žmoneliai, pametę neartus laukus ir trobas,— girioje slepiasi. Ant palšo nepavargstančio žirgo juos vejasi alkana ugnialigės šmėkla, marmečio dygsta nykūs kapeliai. Koks šiurpas! Antai, sėdi žmogus pirkioj prie stalo pajuodusio, tarsi ko lauktų, vos paliesi, į dulkę pavirsta.— Kažkas atsidūsta kertėj: varge, iš dulkės — į dulkę... Lokia kautynių žirgai be raitelių, gailiai sužvingę, dairosi ties

papilio vartais, raiteliai be žirgų guli smėly... Nesantaika drasko Europą,— siautėja turkas Balkanuos, prancūzai sukilo prieš anglus, o Lietuvon vėl veržias grasi teutonų galybė,— renkasi čekų ir vengrų valdovai, kryžiuočių komtūrai, telkias riterių, knechtų pulkai, skuba svečiai kilmingieji pramoginėn pagonių medžioklėn. Žvelk! sėlina plėšrios jų voros Vidaujos krantais Vadžgirio pusėn, o Nemunu neria laivai... Jau trobos tuštėja, tarpugiriuos plynė didėja, mūkia alkani gyvulėliai, mūkia kraujo ištroškus Europa, slepiasi žmoneliai pelkynuose — vejasi Juos pavietrė, seka lyg vilkė pasiutus gyvybės pėdom...

Metuose 1345 Algirdas su Kęstučiu išsiuntė Jaunutį į Zaslavlį ir sutarė abu iš vieno lygiomis teisėmis Lietuvą valdyti.

Rauda marmečiui atminti

Gena pavargėlius maras, badas ir karas, veja

**dulkėtais šunkeliais per ištuštėjusius kaimus,
per dykvietėm virtusią Živibundo tėviją. Takas
išmintas užu debesų, o jau ligi uosinio vėlių
suolelio saulėleidžio pusėje, ligi to baltojo.
Tai prigužėjo giminių ir kaimynų pilnutėlaitis
kiemas, užsėdo dievulio pilalėje paženklintas
vietas. O kur sės bevardžiai, nepažymėti — kur?**

**Be šermenų puotos, be pakasynų vainiko, be žirgo
prie šono, be kardo ir sakalo, neapgarbstyti,—
budynėse neapraudoti, viešu keliu nepalydėtieji.
Jie žiūri pro langus akim alkanom, kas naktį jie
stovi užu laukųjų durų, klausykitės — rauda...—
Susimylėkite, žiauberę duonos palikit ant stalo,
atminimu paženklintos rupiosios rugio duonelės,
šaukštą liepinį ir molio puodynę — aguonų pieno**

**sklidiną — papenėkite alkanas Alkakalnio vėleles.
Neškite sterblėse ir kepurėse pakalnių vargo žemę,
juodąją savo motinėle, aukštą supilkite pilkapėlį:
teparlėks bevardžiai, tesusės nepaženklintieji,—
tesusirikiuoja rikių rikiai ratu kalno viršūnėje,
tesueina plati giminė, tesusirenka visos gentys...**

**Tuščios sodybos, užšalę senieji židiniai, vien tik
žvėrys puotauja prie žmonių apleisto ažuolo stalų.**

**Metuose 1348 ordino karuomenė nuteriojo Žiežmarių apylinkes. Prie Strėvos
kelį jai pastoję lietuvių pulkai.**

*

**Duoda jau ženklą skardus rago balsas, žybsi pavojaus laužai,
panemuniais burias pilių sargyba. Vyrai, pakelkit priešpilių
tiltus, užtrenkit vartus aklina. Nurinkit, žvalgai, ženklus
nuo kūlgrindų: gili Sietuva, kelias vingiuoja klaidus, kojai
kryžėivio klastingai paslysti klampynė slidi, ūkauja balsas
laukinis tankmėj, nesuprasi, žmogaus ar apuoko klystžvakė
šokčioja,— lūžtvėn vesdama svečią paklydėlį... Visginai, tu
ginsi Biseną su savo pulku, kol atvyks didysis kunigaikštis.**

**Klausykis, dunda keliai nuo Trakų, joja Algirdas su Kęstučiu
per Aukštaitiją, blizga vasario mėnesienoje rikių šalmai ir
kardai,— neilgai siautės maršalas Zigfridas ion Dahefeldas
Žiežmarių žemėse. Rieda nuo Strėvos skardžio Dancigo pilies
komendanto galvelė į upės dugnužį,— vejasi riterius aštrus**

kalavijas ligi Sambijos... Brolį Narimantą, garbingai žuvusį
už tėviškės kalnelius, apraudok, kunigaikšti,— iškilmingai
telydi rikiai, aukštai iškėlę ant kruvino skydo didžiavario
kūną į paskutinę kelionę anapus Alko, saulės kelio gale...
Kęstučio rūstis Jau plėnimis verčia kryžievių pilis, tartum
vėtra pralekia Jočiai lietuvių,— kerštu atlygindami už žemę
nuteriotą... Pasilenk, gentaini, į Nemuno gelmę, į niauriają:
kas blyksteli birželio saulėj aštriai lyg prapulties ašmuo?..
Pražydo mirtis pievų gėlėmis, apsirengėt purienomis karūnom
jų auksinėm pasipuošėte, bočiai mano, jau ne šios karalijos
karaliai. Senoji šiaurės šalie, šiurkštus atsiminimų rūbas,—
ką žinome apie juos? Begaliniam kely mus lydi jų balsas su
šimtmečių tolimu dvelksmu. Skelbiu nenuginčijamą ryšį, taurų
spindėjimą amžių sidabro, meilės atnašą nešu virš pilkapyno
plėnių: ramybė tiems, kas pavirto bedaiktės tikrovės šviesa.
Čia griuvėsių žolė sodri, krauju pasisotinus, čia — istorijos
teismo byla, ją vartysi, slėpingai besikeičiant horizontui.

Metuose 1358 Algirdas ir Kęstutis sutinka krikštytis su sąlyga, jei ordinas
išsikraustys iš užgrobtų baltų žemių.

Trys kalavijai

Trys kalavijai, trys
Išaštrintais ašmenimis
Į Lietuvą nukreipti.

Vienas į Žemaitiją —
Girkalnį ir Skaudvilę,
Į padubysio kalnelius.

Antrasis — palei Nemuną
į aukštąją Kauno pilį —
į Aukštaitijos korelius.

Trečiasis Suvalkus skrodžia,
Pro Surpilį, pro Rudaminą —
Sminga Merkinės širdin...

Pirmas atsitrenkė į žemaičių
Senovišką žalvario skydą —
Į kaustytus uosio vartus.

Antrasis prie Veliuonos
į toteminį akmenį Moką —
Lūžo lyg lendrė pusiau.

O trečiąjį — aštriausią —

**Atrėmė Sūduvi jos girioje
Drąsinga Kęstučio ranka...**

Metuose 1361 atvykus Brandenburgo grafui su daugeliu riterių, kryžiuočiai puolė Lietuvą keliomis rikiuotėmis.

Nelaisvė

**Gūdžiai šlama ažuolijos.
Krūpsi lapija.
Blėsta alkvietėje plėnys.
Sėlina pro ją**

**Niūrūs Rastenburgo knechtai,
Kontūrai, svečiai...
Klupo kunigaikščio žirgas
Girioj paryčiais.**

**Narsiai krūtine užstojo
Patrikas – sūnus.
Suošė giria aukštoji
Kraupią raudą mūs:**

**– Nemunėli vandenėli,
Ko krauju raudai? –
Užkapojo rikį jauną
Devyni kardai...**

**Kaip tėvynė? Tėvui širdį
Varsto sopulys.—
Blaškos, bluosto nesudėjęs,
Malburgo pily...**

Po žiaurių kapotynių prie Ekersbergo per Verbą vyriausias ordino magistras įkalino Kęstutį Marienburgo pilyje.

Viltingoji

**Alpai Adolfai, kryžievių
Knechte, paklausyk.
Tyliai kužda senis žilas:
– Buvo vienašyk**

**Žemaitioj žūtbūtinis
Mūšis prie Kaules.
Suliepsnojo tartum deglas**

Skomantų pilis.

**Iškapojo daug karelių
Kardas — negyvai.
Kaulai tėvo ir motušės
Guli Raguvoj.—**

**Tai sučiupo našlaitėlį
Svetima ranka.
Sudejavo gūdžiai girios,
Suošė — už ką?..**

**Alpai Adolfai, gentiški
Skomantų, klausyk.
Tyliai kužda senis žilas:
— Buvo vienąsyk...**

Tų pačių metų lapkričio didysis kunigaikštis, lietuviui Al p ui padedant, pabėgo iš nelaisvės.

*

**Veltui džiūgauja Vinrichas, veltui vėl buriasi komtūrai,
ginklanešiai ir jų eminencijos į iškilmingąjį konventą,—
veltui tariasi, kiek pareikalaus Lietuvos už kunigaikščio
gyvybę: ligi Nevėžio, ar lig mūrinės Trakų pilies. Veltui
galanda plėšrūnai dantis ir aštrina kalavijus, veltui, ak,
veltui ir Heningas fon Šindekoptas sau renkasi kuoduotąjį
šalmą,— nulėks į griovį prie Rūdavos, nulėks į purvynėlį,
į klampujį kartu su tuščia pagyrūno galvele. Ak, veltui**

**miklina liežuvius žodingieji trubadūrai, ir žvalgosi veltui
nuo skardžio į Nemuno slėnius paraudusi niūros žvalgo akis.
Nesėdi lietuviai sudėję rankas, neaimanuoja nelaimėję,— tik
sukanda kiečiau dantis. Ūmai per pačias Sekmines supleškėjo
Ragainėję kryžiuočių stovyklos... Neamžinos ir mūsų įkaitams
mūrinės Marienburgo sienos, neamžinos, priartėja naktužė,—
žirgas nerimsta už vartų... Mazovijos kunigaikštiene Danute
Ona, išsipildys tavo sapnai, sapnuoti pilnatyje, sutikimą**

**džiaugsmingą paruošk,— jau skinasi kelią per Augustavo,
Ramintos gūdžiuosius pelkynus nelaisvėje pražilęs tėvas.—
Plunksną žąsies tu parenk, vai, tai rašys valdovas gromatą
ordino magistrui, vai, tai šypsosis linkėjimus pasiūsdamas
nuo Alpo: dėkoja, girdi, labai širdingai už laikiną pastogę
jaunasis Skomantų palikuonis ir prašo pranešti, aiman, jog
atsisako kelionės į Romą, sako, per brangią pasiūlėte kainą,**

**neparduos tėvonijos už riterio skydą ir puošnųjį apsiaustą...
Dar perspėju, žygių neruoškit Lietuvos žemėn,— sugrįžo jau
vilką Vilkas namolei, apdraskys kryžėiviškų avelių kailius.**

**Metuose 1362 kryžiuočių ir Livonijos ordinas užpuolė Kauno pilį, kurią su
negausia įgula gynė Kęstučio sūnus Vaidotas.**

**Rūškanas grįžta Kęstutis į Trakus, nuterioti Raseiniai,
Labgirys ir Betygala,— šmėkšo iros tarpugiriuos, niūkso
usnėti laukai, dirvonuoja dirvonai... Žmonės tankumynuose
išsislapstė: giruže, priglausk nuo neprieteliaus, vaikelius
maitink žieve, paukščiais ir ašakų duona. Skleisdami didžią
smarvę tyso išdvėse kryžiuokų arkliai, guli nepalaidotieji,
sklando varnai, auksinių jie dairos žiedų, o apsigaubusios
gedulu motinos ir seseraitės raudodamos renka savuosius...**

**Po sūdrios ašarų nakties vėl pragysta gaidys, nevilties
pavidalus išvaiko, vėl buriasi vyrai... Vėjopati, pūsk tu
anapus Neries, teliepsnoja rūda lydymo krosnyse,— laukia
ginklų kalyklos naujos geležies, kalsime kalavijus, kuokas
tašysim ir ietkočius, aštrinsim ragotines... Jau Malburge,
vilkdamas sulaužytą koją, blaškos įtūžęs magistras Kniprodė:
skaudžiai atlyginsime tam stabmeldiškos ugnies garbintojui
už įžeidimą! Karšuvos žemuma traukia pulkai, Nemunu irias**

**plėšrūnė kardžuvė, raižo bangas metaliniai pelekai, žybsi
šarvų žvynai, godūs žuvies nasrai — Kauno pilelėn atgręžti.
Bėkit iš papilės, taikūs miestelėnai, slėpkitės, auksakaliai,
račiai ir kurpiai,— daužo taranais miesto vartus negandoji.
Nelygios grumtynių jėgos, nelygios,— negausi Vaidoto įgula
karžygiškai ginas: švytruodami kerta kardai, krenta riteriai...
Bet nuožmiai sudunda akmensvydžiai, griūva tvirtovės vartai,
klaikiai užia rijikė ugnis, o mirštančių prakeiksmo rūstis —
su liepsnomis kyla padangėn, kur žvelgia pro dūmus graudžios
prosenių akys... Pavėlavai, tėve, žvanga retežiai sūnui ant
rankų, ledas ant širdies, tolimas kelias vingiuoja — negrįžti.
Pravirksta ugniasargė Praurimės žinyčioj: bučiuoju kruviną
pėdsaką Neries krantuose, laiminu tolstantį mylimą vardą...
Prisiek, Vytautai, atkeršyt už brolių, aštrų kalaviją iškėlęs
į suodiną tėviškės dangų, ant Nemuno skardžio — prisiek! —**

**Vokiečiai Nemuno saloje pasistatė Gote-sverderį, kurį metuose 1369 Kęstutis
sulygino su žeme.**

Įspėjimas

Įsakmų svetimą balsą
atmes kruvinos sienos pilies.
Aidi jis tuštumoje,
į nebūtį duždamas grimzta.
Ne! atramos nebus
užkariautojo slystančiai pėdai
čia, kur mūsų raudančią dulkę
vėjai šerkšnoti nešioja...
Nurimk tu, nekrūpsėk,
prosenelių senas mieste.
Priešas tegul nusigąsta,
rikio šešėlį su kuoka
išvydęs šalia. Pusiaunakty
iš sapno pašoks —
piktai sužvangins kardu,
kažkam pagrasins,
puls tikrinti vartų —
mieste pavergtam
atėjūnui ramybės nebus!---

Metuose 1363 Algirdo vadovaujamos Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės pajėgos palaužė Aukso Ordos galybę.

*

**Pakelk, Lietuva, skydą pakelk, Europos kryžkelėj stovėdama:
kryžkryžiais kardai du virš tavo galvos — kryžiuočių ordinas,
mongolų ordos. Karakorume Kubera šypsosi, pasisotinęs turtų
dievas, mečetės pusmėnulis sminga į skliautą, o chano rūmuos,
prieš sostą auksuotą parpuolę su dovanomis, meldžia malonės
nuolankūs vasalai... Suoliuoja karingi klajokliai per stepę,
grėsmingai žybčioja lenkti jų jataganai, švilpdamos pralekia
rytietiškos strėlės, žvelgia iš jurtos budrioji akis įkypa.**

**Baskakai apiplėšė Smolenską, nusiaubė Kijeavą, jotvingius,
Kaukų pilaitės pilėnus, jataganus nuplovė Obelijos ežere...
Jau Vilniuje telkiasi Algirdo pulkas, aštrina vyrai kalavijų
ašmenis prie Ašmenos, burias lietuviai Brastoje, Tauragnuos
ir ties Galšia, joja karelėn Karijotaičiai, bruzda nualintos
slavų gentys prieš Kutlubudą. Pakelk, Lietuva, skydą pakelk
prie Mėlynujų Vandenių, laukia pagalbos Podolė ir Targovicas,
Naugardas nuteriotas... O tu, gentaini, pasilenk į gūdžiąją**

praamžių gelmę: ten sužeistas raitelis girdo santarvės žirgą
Juodosios jūros bangoj, srūva Įstras ir Tyras, slenka smėlis,
kloja užmaršties patalėlį kritusiųjų kūnams... Nieko nauja po
saule. Kur šiandien gražuolė Tuchais, Tauridos valdovo dukra,
Narimanto mylimoji: aiman, kas mini be laiko nuvytusį žiedą?..
Žvelk! saulėleidžio pusėje, kur žemė žemaičių, prabočių tavo
tėvonija,— palei Dubysą atsėlina vėl svetimieji nuo Elbingo.
Akmenynės upokšny nugandintas krūpsi akmuo, žarijos žioruoja
pilelės griuvėsius, įgula iškiršta, rypuoja Žemėpatis — kūpso
dirvonai nesuarti prie Ariogalos, arklas apėjo rūdį, nerūdija
tiktai kalavijas, neprieteliaus krauju numazgotas... Bet kyla
ir vėlei tvirtovė iš irų, iš sielvarto kyla dvasia nepalūžus,—
gydo gimtinės žolynai žaizdas, Gausantės vandenys, gausūs
žuvim,
bado alkanas šmėklas išvaiko, grūdina širdis vaidilos giesmė.

Metuose 1365 Kęstučio sūnus Būtautas pabėgo pas kryžiuočius, apsikrikštijo
Karaliaučiuje ir liko gyventi Imperatoriaus dvare.

*

Būtautai Enrikai, tu ką padarei apakintas karūnos geismo! —
Žvalgai Maišiagaloj niūrios riterių akys, priešpilio vartai
atverti, žybčioja požemiuos deglai, Kernavė liepsnoja, ažuolo
šakos anglėja, griūva senasis gynybos bokštas į Galvę, pasruvo
ašarom vandenys: raudančios veidas ar neprimena motinos,
vaiko
paklydęs, patamsiuos šaukiantis balsas — vaikystės? Turtingas
Karolio dvaras! Hercogo titulu apdovanotas, puotos svaigulyje
užsimirši, o naktį — vienatvėj? Brolis paminės vardą Lietuvoj,

užpirkdamas egzekvijas už vėlę klajūnėlę,— teilsis ramybėje,
nusipraususi meilės šviesa... O tu, Survila, tu ko vyleis iš
svetimo rankų, vylingų priešo pažadų suviliotas, mano tolimas
giminaiti, garbingos baltų kilties palikuoni? Visi jūs,— ko
troškot, ne savo genealogijos medį palaistę lietuvių krauju,
nualintą vargo tėvynę, tėviškės tarmę ant amžių pamiršę, visi
jūs! Vaiduti, ir tu, mylimiausias Kęstučio anūke, ir tu...—
Iškęsk širdgėlą, senoli tėve, nauja kyla banga, neišvengiama:

šaka atplyšo, gilė nupuolė į tolimą dirvą — išsprogs atžalos
Prahoje ir Krokuvoj... Margumas pievų panemuniais, žydėjimas
liepų Lieplauky! Ko rypuoji, gegutėle, devyniašakėj viršūnėj,
ko tau neramu? Žuvusieji palaidoti, supiltas didelis bendras
kapas, aptilo verkavimai gaudūs, bitutės dūzgia žiedynuose,
triūsia žmoneliai laukuose, paliaubomis suraminti. Klausykis,
kaip gaudžia medžioklės ragai Daudiškio girioj prieš aušrą! —

**Joja Jogaila su livoniškiais, kužda mistrui kažką, derasi...
Vytautai, akylai apsižvalgyk, mįslingai šypsosi Brandenburgo
maršalka, pusbrolis slepia akis, blaškosi stumbras, svetimųjų
ietimi pervertas mirtinai. Ne prieš gera šianakt klykė pelėda
tankmėj, ne prieš gera saulėtekis purpuru tvieskia į veidus...**

**Metuose 1380 Jogaila padarė slaptą sutartį su Livonijos ordinu, pažadėdamas
neteikti pagalbos Kęstučiui.**

Sesers rauda

**Nebalinto lino drobule
nušluosčiau lašą kraujo
nuo brolio tylinčių lūpų.**

**Ajai! pražydo erškėtis
žiedais raudonaisiais
vidur bekraščio lauko.**

**Sudėjau pilkus akmenis
ratu virš brolio kaulų —
vidury sodinau dievmedelį.**

**Tai atskrenda kas vakarą
pilksparnis mažas paukštis
ir tupia į pačią viršūnę.**

**Atnešiau kviečių — nelesa.
Verdenės vandens siūliu:
papurtė galvą — negeria.—**

**Tik tyli, o gailiai žiūri,
tik tyli, o gailiai žiūri
linažiedėm brolio akim...**

**Metuose 1382 Jogaila su Sirgaila, pakvietę Kęstutį ir Vytautą deryboms į
savo stovyklą, abu įkalino.**

*

**Ordinas vėl spendžia pinkles, rašo laiškus Julijonai,—
siunčia pasiuntinius slapčiomis: Jogaila parduoda Žemaičius
ligi Dubysos, gviešias pagalbos iš svetimųjų prieš savą gentį.
Apkaltas grandinėmis Krėvos rūsy blaškos žilagalvis jo dėdė,
blaškos išvarginta mūšiuos širdis. O Prokša šuniaburnis neša**

vandenį, neša nuodą mirties, žibina jam žibintiejus Lisica...
Vyre mieliausias, šiandakt ateitį būriau – girdėjau tėvainės
dejonę, tu vienas jai ašaras šluostei, liepsnom apsiausti,

trys bokštai baltieji svyravo kalne... Bėk, Vytautai, žuvo
Butrimas ir Vidimantas, neganda pakibo virš tavo galvos,—
kužda aiškiaregė Ona, dukra smėlėtos dzūkų žemės... Skirgaila
dedasi liūdesio kaukę, gabena Vilniun juodąją žinią. Jogailos
dvaras palaidos su iškilme paskutinį pagonių valdovą, negailės
liaupsių, mirusieji juk nepavojingi. Aukštas liepsnoja laužas,
kyla liepsnos į padangę, išjoja Kęstutis per Šventaragio slėnį
ant baltojo žirgo (arklidėje graudžiai sužvingo širmoji)...

Stabteli ties Aukštutine pilim, apžvelgia devynis bokštus,
patrankų liejyklas pašlaitėje, regi Trakus tolumoje, kelias
vingiuoja Aukštadvario pusėn. Tai atsisveikindamas prabyla,—
nereikia man, broli, lūšies nagų, pats Anapilin kopsiu, kirvio
nereikia, Sovijus prie vartų pasitiks... Liepsnoja sidabruotoji
mantija, graudžiai skalija skalikai, kyla vėlės iš juodalksnių,
nuskrenda Paukščių Taku, ryškiai įsižiebia Šaulio žvaigždynas
dausų karalijoje. Nurieda gaili raudų banga lig Baltijos, ligi
Aukos kalno, ežerų akys apsitraukia gėlos blanda... Surinkite,
verkautojos, ašaras į ašaruvę,— kryžkelėj pastatykit, druskos
stulpu tepavirsta senosios gadynės garbei, atminimui ant amžių.

Metuose 1385 tragingai žuvus vyrui, kunigaikštienė Birutė grįžo atgal į
Palangą kurstyt šventos ugnies.

*

Susidrumstė vandenys Šventupy, gyvasties mariosios marios
pakilo, smurto svaiguliu girtos! Kruvinos bangos dūžta ir
dūžta į žemės krantus, vėjai sūrūs nuo jūros atneša giesmę.
Prie aukuro seno, stambeldiško altoriaus,— kas atnašauja
paskutinę auką, Perkūno rūstybę permaldaut kas trokšta? —
Motina sopulingoji, devyni kalavijai tavo širdy, sklidas
kraujo kielikas, našle motina, gedulingom našlučių akim,—
pilnas jau laikas, valanda artėja, rūstus atsisveikinimas.
Blyksi aštri delčios ragotinė virš girių, ką mąstai, motin,
sidabro papuošalus, skaistvario žiedą į liepsnas sviesdama,
ką mąstai? Sena sena tėvų buveinė, ažuolo rąstai nuo gaisrų
pajuodę, graudžiai girgždantys durų vyriai, pilaitės langai
žvelgia jūron. Raitelį narsų meni, jo žvilgsnį liepsningą?..
Atsigręžk, aini, saulėleidžio pusėn, kur šaknys, klausykis —
nuo Alkos kalnelio ugniasargės balsas: nerūstauk, Praamži,
nuo amžių esi tu vienas, tau pažadėta buvau, kitaip Laima

**lėmė, židinį kursčiau šventai, dabar atgailos atnašą tau
nešu — neatmesk. Žvorbūs vėjai nuo marių, sargyba svetima,
pikta jos akis žvalgosi nuo Karaliaučiaus tėviškės pusėn —
kur sugrįžiau išeiti. Valią dievų trokštu suprast, valdove
šviesos karalijos, Vispati skliauto mūsų širdžių,— kur tu
vedi seną gentį, tautą mano — kur vedi? Blyksi begalinius
amžių keliuos, blyksi pasagos raitelių svečiašalių,— apnešė
dulkėm vyzdžius vaikų: kur užutekį ramų atrasim, o grynąjį
šaltinatį, ištroškusiai burnai suvilgyt žvaigždėto vandens?
Plyšk, tamsioji skraiste nežinios, ateities ženklus atverk! —
Gentainiai mano, aiškiai regiu: liuosybę geisdamas išplėsti,
neprietelius vėl vylingais pažadais vilios,— jei paklusit,
sakau, kapus tėvų savo išarsit, girias iškirsit, išsižadėsit
prabočių tarties... Tolsta balsas, tilsta graudinga ryponė...**

**Metuose 1385 didikų ir bajorų seimas Krokuvoje nusprendė kvieisti Jogailą į
lenkų karalystės sostą.**

**Priėmimas jau baigėsi Krėvos pilyje, išvažiuoja Vengrijos
karalienė Elžbieta su palydovais, brangiai pardavusi dukrą:
du šimtus tūkstančių sumokės Lietuva Austrijos princui už
sulaužytą sutartį. Šypsosi lenkų didikai Jogailai: kviečiam
į sostą, po vienu ženklu broliškai jungsime lietuvių ir savo
stiprybę. Jadvyga, Vilhelmo sužieduotine, veltui blaškaisi,—
veltui pakelia kirvį gūdžiam vidurnakty tavo dar vaikiškos
rankos: mylimasis neišvaduos, neatvers geležimi apkaustytų
vartų. Dėkis nemeilės karūną, siųsk Zavišą, tegul apžiūri
antrąją prekę. Gausi raminančią žinią: gandai — netikri, ne
gauruotas pabaisa, o vyras godingas ir vertas vainiko. Tai
nieko, kad triskart vyresnis, priprasi, džiaugsiesi turtais
ir žemių platybėm, tik duoklės iš Lietuvos pareikalaut sau
nepamiršk... Ir tu, naujai įvardintas Vladislovai, ruoškis —
bajorų delegacija laukia, jau parašytas amžinos ištikimybės
aktas (o kažkas murma: varge, nieko amžina po šita saule...)**

**Pirmoji unijos sėkla pasėta. Vėliau pasiūlys herbus, kalbą,
jau ne genties, o luomo giminytė: kaštelionai, vaivados...
Karaliau, tik aukuro ugnies tu neužliek, aptems vaikų širdys,
rankos nekelk prieš ažuoliją,— išėjusių dvasios nerasdamos
vietos klajos, virkaus ant suskaldyto aukų akmens susėdę...
Baisų pranašingą sapną sapnuosi, kas išaiškins, Baisiogalos
giria plati,— kur besurasi tą žmogų su paukščio širdimi? —
Nugriovei šventyklos bokštą, rauda Perkūno stovyla žmogaus
balsu, išskrenda girių dievai, sužeistos samanotos jų širdys,**

**tolsta žaliųjų sparnų šlamesys, alkviėtės — išžarstytos, vien
iros Vilniuje vietoj žinyčios: kur dabar užtarymo p rašysim?..**

**Metuose 1387 Jogaila atvyko į Vilnių krikštyt savo tautiečių. Įsakė kareiviams
šventoves išgriauti, lieknus šventus iškirsti.**

Vaidilos lamentacija

**Kerta šventąsias girias jau kerta
vyrus kaip ažuolus kerta gyvasties
ugnį krauju pelenais užupylė rūtas
lelijas geležiniais dantim jau ėda
žalvarinius karulius šventastulpių
kankolėlius kuo atsiginsim dabartės
nuo dvasios piktos vėluoko naktinio
pilkapius ėda griaua vėlelių namus
svetimą rūbą svetimą būdą jau siūlo
žemaičiams gelbėkit kalbą gelbėkit
ugnį senų židinių gelbėkit senupių
ir girių senolių vardus paskutinis
aš vaidila jau greit gal išeisiu —
aukuras aš paskutinis priekaištas
neištesėjusiems — ženklas teisybės
stulpas — liepsnojęs prieš sutemą
virš nemariųjų genties ažuolynų —
kryžkelėj plėnim į Nemuną pulsiau
Lietuvą amžiams apglėbsiu LIETUVĄ...**

**Metuose 1390 Vytautas, remiamas žemaičių, sudarė sutartį su ordinu,
pažadėjusiu jam padėti susigrąžinti tėvoniją.**

*

**Neramus Vytauto sapnas Jurbarko pilyje — blaškos vėjas, ar
žuvusių vėlės prie Bišpilio rauda, žybčioja kuore žiburinis,
ar pavojaus laužai? Rašyk memorialą, senoli broli, tesužinos
ainiai gryną teisybę. Atmeni? Tėvas, patyręs karys, nujautė
klastą, tu gi užstojai. Tąsyk atradę Jogailos išdavystės raštus,
juk nelietėt kaimenių, rūmų izdo, anei žirgyno, tau gi rengė
prapultį pragaištingą, paveldėtą žemę išplėšė — motinos dalį.
Algimanto sūnui taipogi siuntė pažado žodį: neatimsią, girdi,
Alšėnų, gavo už tai dovanų aukso diržą per tavo rankas tasai
žodlauža kreivasiekis... Neturi kitos išeities, Salyno sutartį
pasirašysi dantis sukandęs, riteriai Ritesverderį padovanos —**

paties tėviškėje pastatyta, slėpsi įnirši po šypsena, bet išmuš valanda — atlyginsi už skriaudą. Dabar gi ruošk priėmimą, lauk svečių su palyda gausia, bus Nemuno slėny šaunūs turnyrai, tik sūnų įkaitais nepalik, nunuodys keršydami už vylių... Didėja ir tavo bičiulių būrys. Dar Lucke Sofiją pažadėjai Vasilijui,

kai viešėjo pabėgęs iš totorių nelaisvės. Laukia sužadėtinis, su didele iškilme pasitiks metropolitas Kiprijonas, igumenai ir archimandritai... Kuždėsis rūmiškiai: puošnus ir turtingas jaunamartės kraitis, aukso sidabro indai, aksomo brokato rūbai, sabalų kailiai, šilko rietimai, eiklūs žirgai žemaitukai,— ir dar daug visokių gėrybių, kaip mini analai. Enrikas Mazovietis nusiziūrėjo linksmuole Ringailę. Blaškos ir Jogaila, neužmiega naktim, vos prisnūsta, girdi tėvo ir dėdės balsus: neniokokit, vaikai, Lietuvos, gana, kad svetimieji ją drasko... Pasiuntinius siųsk pas pusbrolių, taiką siūlyk, apsikabinkite broliškai senam Astravos dvare, išmokit sandoroj gyventi, kaip mudu kadaise.— Kirvis kapoja šakas,— laikykitės šerdies, įsikibkit šaknų...

Metuose 1392 Vytautas grįžo į Vilnių ir atsisėdo į savo tėvo sostą valdyti Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės.

*

Kol deras valdovai, kol dairos po svieta, skundą žemaičiai parašė Europai: klausykit, klausykit! Kas teisu, jei mylit,— į balsą prispaustųjų atkreipkit maloningai savo ausį. Mes ne galvijai, kuriuos dalinti leista ir parduoti,— mes irgi žmonės, Dievo sūnų laisvėje sutverti ir pagal jo paveikslą. Tekrikštija tad mus malonės vandeniui,— ne pragaišties ir išnaikinimo krauju. Kas kitą apmazgoti geidžia, pats turi būti ir teirus, ir grynas. Jie suokia brolišką meilę nešą,

o gviešias vien žemės ir turtų, sau mūrus ant išgriautųjų sodybų renčia, pajuokia mūsų apdarą ir būdą... Atsako jokie nesulaukę, griebia kuokas, plačiaaašmenius kovos kirvius,— buriasi Kurše, prie Christmėmelio, ai, ritasi riterių galvos į Nemuno gilumą. Bausk, Rumbaudai, narsus Valimanto sūnau, atlygink už skriausmą, sukilusių pulko vėliavninke... Vyrai siunčia pasiuntinius pas Vytautą: neįkeitinék mūsų niekam, kunigaikšti, motinos palikimą glausk savo globon. Pasakyk

svetimųjų kraštų atėjūnui,— ta pati čia kalba, kamienas tas pats, ašara ir prakaitu sentėvių aplietas... Paklausk: o kur jūsų šaknys, kolonistai?.. Jau telkiasi pulkai ties Eglėkalniu, traukia pro Gardiną lietuviai, rusai mozūrai, totoriai... Siunčia didysis magistras du nuogus kalavijus —

perspėjimą rūstų pamiršęs: kas pirmas pakėlė kardą, nuo jo ir žus. Įsišėlo audra žemėje ir danguose. Meldžias Jogaila: melskis už abu, karaliau, Vytautas jočius rikiuoja, keičia pavargstančius žirgus... Ne bitės dūzgia — mirties dvasių šnabždesiai apie korelių galvas... Žiū! tyso pats Ulrichas, nutilo pergalių giesmės, iš anksto puota paruošta neįvyks — geležies lenciūgai, mūsų liuosybei rakinti, atiteko patiems.

Metuose 1413 Vytautas su Jogaila leidosi laivu krikštyt žemaičių. Krikštijo būriais ir dalijo dovanų vilnonius marškinius.

Daina apie lino marškinius

**Tai siūruoja linai akyse —
žydraspalvis gimtinės dangus,
o trinyčiai — motulės austi —
dvelkia tėviškės pievų žiedais.
Aš netrokštu vilnonių — avies
dvokia prakaitu, stepių tvaiku,
jų vienodas bliovimas, būriu
jos į vandenį brenda, bendru
pavadintos vardu... O linai
tai siūruoja vėjužy laisvai —
žydros taurės, o auksas dugne,
saulės diskas erdvių žydrumoj.
Vargo žeme, čia šaknys, tai tu
kūno rūbą išaudei,— išbals
mano kaulai po drobe, primins
lino kančią trinyčiai, skliaute
užsiklosiu — žydrai ir baltai —
žiedu lino, žuvėdrų sparnais...
Melsiu ašarų druskos nušveist
sielos purvui, kol aukso sužibs
žiežirbėlė... Virš marių gilių,
virš mariųjų — salos vidury —
tai siūruoja trys lino žiedai,
žiežirbuoja skliaute spindulys,
žydra — balta — auksuota žydės
ant nutilusios žynio širdies...**

Metuose 1421 Vytautas, Vilniuje suvadinęs diduomenę, patvirtino Žemaičiuose vyskupiją.

Sakmė apie šėmą jautį

Laižo kraujuotą šoną ir laižo

šėmas mūsų sielvarto jautis,—
maurodamas lekia virš girių:
ai, kur nulėksiu, kur pailsėsiu
tūkstančio vardų aš bevardis? —
Išbėga mergelė, naščiais nešina,
tuščiais žalio klevo kibirėliais.
Lyk, debesėli juodabruvėli, lyk,
beržą palaistyk ir ažuolytaitį.—
Nupuolė atsidūsėjęs šėmas jautis
į vidugirių žaliuojantį slėnį,—
tai subangavo gilūs vandenužėliai,
tai suošė švendrių aštrūs kalavijai,
tai užuklojo tą geliančią žaizdą
lelijų lapų skydais žalvariniais...
Paukštlekio vakarą vėlų, kai liūdna,
akis į žėruojantį skliautą pakelk.—
Žiū! gano senoliai dvylius jautelius
Jaučiaganio žvaigždyne, krečia rasą
į Nemuno lanką Septyni Šienpjoviai...

Metuose 1422 prie Melno ežero kryžėiviai visiems laikams atsižadėjo žemaičių
ir sūduvių žemės.

*

Veža lietuviškos rogės Flandrijos grafą Žiliberą de Lanua,
čiuožia upės ledu, girgždėdamos pralekia devynis ežerus,—
žyra gilūs pusčiaus pusnynai. Apšerkšniję sinjoro tamsios
blakstienos, žvalgosi smalsios akys po nepažįstamą kraštą.
Kelias tolimas, penkiolika mylių ligi karališkojo Labanoro,
dar dvylika lig Vilniaus. Prunkščia žirgai, dunksi pasagos
į gruodą, stūgauja rujos vilkų, tūno tarp girių apsnigtos
senos sodybos, žybsi reti žiburiai... Išvysta svečias pilį

aukštam kalne, apsuptą mūru „prince de Letau“ dvarą, regi
prancūzų didikas senovinį miestą, bokštai bažnyčių į dangų
kyla, o rinkoje bruzda pirkliai, baras pirkėjai. Tiurkiškai
murma karaimai prie Skaisčio, nerimsta karinga jų prigimtis,
mena Čufut-Kale, glosto šiurkšti ranka bombardas ir armotas
priešpily. Traukia vyrus ginklų kalyklos, bet šėlstantį jų
kraują sutramdo ūkanos pilkšvos, apimsta ir sergi ištikimai
svetimą žemę. Stebis svetimšalis klajūnas: melodingai ulba

lietuvių mergelės, spingsi blausiai sidabro papuošalai...
Rūmų menėje šoka meška pauosčius midaus, o didis valdovas
tik vandenį grynąjį geria, Tochtamyšas totorius kiūkso šalia
kepurėtas, žila jo barzda ligi kelių... Tėviškės pasiilgęs,

atvažiuoja Jogaila: sutaria pusbroliai sendami,— medžioja drauge Merkinės ir Birštono giriose, vaikosi stumbrus raiti. Giesmę apie tai Romoje sudės Husovianas... Žiemos rūmuose krykštuoja mylimiausia anūkė, greitai išvyksta pas būsimąjį vyrą į Konstantinopolį. Nežino dar Vytautas: nusineš maras trylikametės gyvastį ir imperatorienės karūną. Vakara vėlų vienišas rymo Punios pilyje kunigaikštis, prisiminimais gal grūdina dvasią istorijos klystkelių apmąsto. Ne mėnesiena srūva pro langą — švyti ant Nemuno skardžio Pilėnų liepsna.

Negirdimais žingsniais vaikšto aplinkui senbrolių vėlės... Metuose 1429 Lucko suvažiavime imperatorius Zigmantas tarė Vytautui: „Didysis kunigaikšti! Dera tau būti krikščionių karalių broliu.

*

Čekijoje bruzda husitai, graso turkas, vėl buriąs valdovai Lucko pilyje aptarti Europos likimo... Rūmų pataurininkas ritina devynis šimtus statinių midaus, drožia ilgus iešmus šernienos kepsniams vikrūs virėjai, karališką ruošia puotą. Imperatorius Zigmantas karūną Vytautui siūlo: metas, girdi, siųst pasiuntinius į Romą. Jogaila pritaria — karūnacijos aktą ruošk... Pašėlsta Krokuvos ponų taryba: neatšaukiamai esate prijungti prie karalystės! Nusigąsta Vladislovas.—

Karaliau, tai vėl apniko silpnybės valanda? .. Kunigaikšti, tu nenusileisk,— atremk įžeidimą, pasakyk, mes ne vasalai, bajorams jų išpuikusiems primink: nemokat gi mūsų kalbos, šičia negimė, o norite spręst apie krašto vargus ir gerovę. Čekų sosto juk atsisakei bylodamas: netrokštu tartum gervė sukti du lizdus... Dabar gi ne save vainikuosi, o tautą,— tesužinos pasaulis: laisva valia, savaip gyventi trokštam, svetimam vainikui nesam dovanoti lyg skalikai, netiesa!.. Aplinkiniu keliu kranklys snape jau neša Vytautui karūną, dailią nukalė Bavarijos auksakaliai. Bet Olesnickio tarnai slapykeliais aplenkė karietą skuba,— piktdžiugiškai žybsi tankmėje jų kalavijai... Kur teisybė? krūpsi teisių žinovas garbusis Jonas Baptisto, užpuolė aršiau nei žvėrys, sumušė Gedgaudaitį... Vai, tai sapnuosi dabartės karališkus sapnus ant amžių, didysis kunigaikšti, nuo žirgo puolęs numylėtame kely į Trakus, paskutinįsyk apglėbsi savo tėvonijos žemę... O rūmų klounados maišaty Jogaila toks vienišas lakštingalos klausysis, nostalgijos kamuojamas žiūrės į Vilniaus pusę.— Jis žino ir supranta, bet nebėr jau galių. Prie kryžiaus tik suklupęs kužda: Viešpatie, atleisk... Iš kranklio juodo snapo

**krenta ir dūžta karūna,— ir dūžta kunigaikštiei jos akių
šviesa, krentant lapams 1430 metuose nuo Kristaus užgimimo.**

**Vytautas prieš mirtį gausiai apdovanojo Vilniaus Katedrą žemėmis, kad
amžinai būtų laikomos pamaldos už jo ir artimųjų vėles.**

Baltmarių saktė

**Mitologinę žalčio karūną,
Aptrauktą gelmių žalesiais,
O skaistvario spindesį dulsvą,
Jis blyksteli kraujo lašais**

**Bangoj, kai saulėleidin gena
Ją viesulo gūsis ūmus —
Pro Eglės beviltišką riksmą
Iš amžių gūdžios glūdumos:**

**— Ai, Žilvine Žilvinėėėli,
Kas baltą žinelę atneš? —
Suvirpa krante drebulynai:
„Ne aš tik neašneaššššššš..“**

**Į ažuolą — kirvis, o kardas —
Į uosį... Dulsva karūna
Per samanas rieda, o jūroj
Dejuoja banga kruvina.**

**Ir beržo nebalintos drobės
Drabužis — dėmėtas rudai.—
Ne rūdys, ne rūdys, ne rūdys:
Krauju prakaituoja kardai...**

**Erškėčių vainiką nupins vaikai tau, tėvyne...
Atsiduso basas Rūpintojėlis d i e v d i r b i o rankose: „Ir ant mano galvos ne
karaliaus karūna, vargo broli, ir ant mano vien erškėčiai...“**

Manuskriptas III—viltingasis

Spėjimas iš grūdo, rašto ir giesmės

**Supylė pilkapius valdovams ir kunigaikščiams,— tave gi,
bevardi riki, kas paminės? Aria dirvą artojas, pro arklo
noragą kaukolė šypsos vagoj, kas žino: savųjų ar svetimo?**

Vienužis beržas vidury lauko, šonas Jo atvertas, šerdis — sužeista, teka sula iš gelmenų, paskliautė šaknų tamsi, o guli ten prabočiai, viršūnė į dangų keroja — sparnuočiams ulbėti. Ratu, artojai, apark tuos dūlančius kaulus, apeigą seną atlik, nukėlęs kepurę, kryžium paženklink, teilsis

ramybėj. Tu ne išlepėlis princas, neklausi: būti — nebūti? Žvelgi patikliai į Žemynos akis, tikėdamas amžinąjį grūdo prisikėlimą. Dvynius jautelius pasikinkęs, Lietuvos žemę tu apeik, amžinybės ovalą brėžk, patvirtindamas gimtųjų namų pastovumą. Sulos atsigerk vidudienį, gyvojo vandens, kvietį palaistyk sakralinei duonai, žiemkenčiai jau kyla, speigus iškentę. Užkariautojų dulkės pašoka Nemuno slėnyje, lekia link Vokietijos,— jas vejasi žalvario gūdus žvangesys...

Atsiminimų trobelėse kužda senoliai: ar žino, supranta? — viskas čia ir dabar. Perveria daigas ateivio skydą. Skilk, grūde, spalvą viltingą išskelk, prisikėlimo ženklą, čirenki vyturiu, žodi, baso pilkasermėgio broli, tauta ką sako,— bylok sakmėmis, pasaka guosk apie pasipurtantį avinėlį... Žydintis laukas rugių, žydri rugiagėlių vainikai, o griežlė jau ragina, dalgį išplak, pradalgę pirmą ratu saulės pusėn paskutinį pėdą Runginiui, alke ant Visviltės kranto derliaus dvasiomis dėkosim, žaliuojant ievarui vartuos... Naujoviškai vapa rūmai, gaišta senos dorybės, klausia vaikas: už ko man laikytis? Tu, savo veido prakaitė valgantis duoną, tu jam paaiškink: visa, kas laikina, lekia pavėjui, amžių vėtyklė rauges išpusto vien žodžio ir grūdo nemarus sakramentas — ant kūdikio lupų lopšy nupuolęs, daigu išsprogęs širdy...

*

„Bellum Prutena“ — lotyniškai atgieda Jonas iš Vislicos. Gudiškai Sapiega rašo Statutą... Lotynų gražinkim, sesuo ji lietuviškos,— Lietuvis Mykolas taria, Bazelyje nuaidi: ... tu... semen... ignitus... sator... primuš.. . rota... axis... es... dies... ruta... ros... noctis... mater... viscus... vivus... iunctio... iuvenis... genesis... gentes... tuus... lituanorum...¹⁷ Nuo snieguotos Himalajų viršukalnės kažkas atsiliepia: ...tava... sūnus... tat... tvam... asi.....¹⁸

O darda bajorų kariatos per Lietuvą, puošnūs drabužiai —

¹⁷ ...tu... sėkla... ugingas... sėjėjas... pirmas... ratas... ašis... esi... diena... rūta... rasa... naktis... motina... visad... gyvas... jungimas... jaunas... gimimas... gentis... tavo... lietuvių. .. (lot.).

¹⁸ ...tavo... sūnus... tai... tu... esi. .. (sansk.).

ne mūsų kirpimo, šlėkta smuklėje šlaistos, nusiperka herba.
Tu gi, žmogeli vyžotas, vargo pakele šlepsintis,— savo tu
ženklą iškelk virš kraigo — gandalizdį ir žirgelius: kuo
daugiau teklykia troboje kūdikėlių — būsimiems sukilimams
pradėti... Pragers, oi suės šlėktos mūsų žemelę... Mykolai,
rašyk memorandumą Žygimantui Augustui, drąsiai bylok jam
rūsčią teisybę. Plečias įpročiai pragaištingi, ant židinių

išgriautų siautėja puotos, į ką pavirto vyrai mūsų genties!
Keliaudamas andai Taurikoje prie Boristeno tremtinių raudą
girdėjai (toli nuo tėviškės, kokiam krante atras jie atilsį
ir kapą?), jų atminčiai bylok... Ir tu, Rotundai,rašyk ir
tu pasikalbėjimą lietuviu su lenku, vėl broliams priminki,—
suktam dialektikui Ožechovskiui: koks melas tie gudravimai
apie dvejomis laisvę, gyvenimas — vienas, ir laisvė — viena,
turi ją arba neturi. Gražbyliautojai savo kalbą mums bruka,
apsiėjimus ir būdą. Ar jau prabočių papročiai — nelyginant
rudinė nemadinga, lengvai pakeičiama kita? .. Kalbu ne tam,
kad savo kiltį virš kitų iškelčiau, juk prieš Praamžį — visi
vienodai esam lygūs: nuogi ateinam šičia ir nuogi išeisim...
Gentainiai, meldžiu, nebūkite tiktai panašūs į kaliauses ar
vėjarodes girgždančias, visokių vėtrų siausmui paklusnias.—

*

Speiguotam sausy grįžta Mažvydas iš Karaliaučiaus, nešinas
gyvojo žodžio postile: sotinkite sielas mažutėlių, pasakyta,
žmogus ne viena duona gyvas. Pradžiamokslį rašto sudėjo,—
mažą pėdelį myros Lietuvai deda prie kojų... Žodi gimtasai,
jau kūnu virsti baltojoj puslapių drobulėj,— ant nustebusių
vaiko lūpų prisikeli. Pačios knygelės byloja išmintį šventą,
klausykit tatai ir permankykit, už gera priimkit, meilingai
taisykite klaidą suradę, visi mes — mirtingi ir klystantys.

Velykos artėja, gyvenimą savo apmąsto Vaitiekaus sūnus: —
vengiu nei maro vaidingų žmonių, vientulystę pamėgau, bet
dviliežuviai vis viena aploja, begėdiškai skundžia vėl Zetė,
apvokietėjęs prūsas, tamsos nuožmioji sėkla. Išvėso žmonių
dvaselė, grimzta aklybėn, laukai nederlingi usnių prižėlė,
neužderėjo, ką sėjau, išdegino sausros, virkūnas apverčiau
giliai širdyje tą didžią nelaimę. Nerimas vargina protą,—
ne tais gal žodžiais kalbu? Baruosi, baruosi: stabmeldystę

pameskit, liaukitės gaidį raudoną su burtininke valgę, o
tie, užkietėję piktybėj, Pykuolį vėl šlovina, ai, slankioja
nelabasis, raugių prisėjo... Geidžiu susitelkimo baltu rūbu
apsivilkti, aiman, atilsio neturiu varge kasdienybės. Patalą

klojuos kas vakarą meldamas: Viešpatie, neužmigdyk mirtinu miegu be laiko, darbų tiktai pradžia. Ar ne per tamsios mano mintys? Ragainėje per Verbą dailus pulkelis psalmes giedojo, gal ir ne veltui triūsta... Ei, jūs, valdonai, tik neatimkit iš vargšo žmogaus dvasios peno, gryną žodį jiems skelbiančių neatstumkit, svetur neišvarkite. Miršta Kulvos dvare antai eretiku apšauktas Abraomas, aidi kely į kalnelį lietuviškos giesmės. Amžių tamsoj įsižiebus šviesybė — Vaišnoro žodžių žemčiūgais pažyra, Bretkūnas jau žengia Mažvydo pėdomis...—

*

Nenori Vilniaus kapitula Voroneckio, gina Alsėdžių Giedraitį. Žemaičiuose Daukša pakelia balsą — mokytas vyras prabyla į brolius varguolius paprastu bočių žodžiu: gelbėkim kalbą, ginkime ją nuo apleidimo, argi nematom, ar jau negirdim? — rūstėja likimas, tik vargo bakūžėj dar žiburiu žiba tarmė. Meilės ryšys ji tarp mūsų, dainų dvasia prakilnioji, giminių atminimo buveinė... Debesys kalbą apniaukia — aptemsta juk tėvainės veidas. Aptaškė visokiais purvais negailestingai

skubrūs amžiai: sielos šaltiniuose prauskim — tegul sušvis pirmųkštėm varsom. Duokdie, sakau, kad laiku susiprastume, o apsidairę,— kiltume iš praradimų: ne pilių tvirtumu šioj gadynėj gyvi išliksim. Širdperša mane pastūmėjo į triūšą, visi jei tylėsime,— akmenys šauks... Ant Nemuno skardžio dūluoja pavidalas, ar ne Vaidila, narsusis Liaudos karelis? Migloja slėniai, rūkuose neižiūrėsi — rymo ant kanklių ar kalavijo, švytinčią dešinę pakelia, laimina savo vaikaitį...

O Vilniuje atsiliepdamas kelias prieš aušrą asketiškasis aukštaitis — Akademijos vienmetis. Punktus sakymų nešasi,— kosėdamas atsidūsta sakykloje: trapus gi esi, kūne,— tu iš dulkių nužiestas! Guodžia varganą žmogų, o peikia didžiūną: lozoriaus vargšo nelojok, pilnas pats neteisybės, apipiltas blizgučiais neg mėšlas — kvapu išsiduodi... Grįždamas užsuka neturtėlių burson, perspėja tėviškai jaunuolyną: jūs, vaikai, nesižvalgykit į smuklę,— tą velnio ryklę anapus gatvės,— nuodas ji kraujo ir dvasios, ji žmones galvijais paverčia... Sirvydai, raktu lietuviškos kalbos tu atrakink širdžių mūsų rūdijančias bromas, žodžio amžinybei atverk, paslaptį būvio atidenk, rūsčiu paženklinki lūpas — teisybę vien byloti.—

*

Vėl maro šmėkla per Lietuvą lėkė, plačiai atvėrė vartus
kolonistams, žmogėdrų nasrams, baudžiančiai baudžiavai...
Žiū! Ožiaragio žvaigždyne sušvito švitulys – piktos Jėgos
su pavasariu galynėjas. Atkopk paskui saulelę, Kristijonai,
būrą paguosk, darbštumo pamokyk. Antai, viršum Lazdynėlių
nuo Vytogalos, Tolminkiemio linkui atplevėsuoja pastoriaus
apsiaustas. Žydi alyvos prie Baltmarių, lakštingala žadina
keltis, žyra trelės žiedlapių violetu, stebis Donelaitis:

kas do balselis pilkaplunksnės, dangų skambina sidabru.—
Gaidžiai pūstaburniai tik plėšo gerkles, ryškią skiauterę
kraipo, plunksnų žibumu giriasi nelyg Vyžlaukio amtmonas.
O gyvenimo ratai braškėdami sukasi, apsidraudėlis Pričkus
pučia į kamina, suodžiais apkritęs neg biesas, nesgi prieš
vėtrą – daiktas sunkesnis... Ak, širdingi prieteliai mano,
nužydi margos palaukių gėlelės, tilsta ir dienų klavesinas,
rudenio rudą rudinę vilkėdamas virpu: kas ainiams paliks?..

Pakilo viesulas Kuršžemėj, čežėdamos krenta smiltys marių
klepsidron, bokštas Karvaičių bažnyčios ir šulinio svirtis
nelyginant skęstančio rankos... Rėza dar girdi lojimą šunų,
baltavilnio aukos avinėlio balsą, kvailą kudakavimą vištų,
krenta čežėdamos smiltys – jau atslenka negyvybės spalva...
Gerdamas atrią gyvasties taurę ant savo tėviškės gailiųjų
griuvėnų, proseniams pina vainiką iš tautos atminties tolimų
skambesiu, iš meilės dainos aidesių, renka raudų gintaružius
po mirtų pašaknėlių, po juoda skausmo karūnėle,— pasauliui
parodo, Herderiui, palikuoniui prūsų: klausykitės, skaidriai
dainuoja siela lietuvis. Ant Baigos žilųjų griuvėsių parimęs
liūdi, amžinybės akivaizdoje klauso tylių kuždesių: keleivi,
pažvelk, užrašyta žvaigždynuos rimtoji lemtis,— nugalėtojų
skeptrai krenta į dulkes, praeina stichijų šėlsmas, išlikęs
vien dvasios perlas tyriausias tėvynės dainoj spinduliuoja.

*

Siautė žuvėdai po Žemaitiją, nuteriojo saksai kalnėnus,—
Darsūniškį supleškino, Gardiną,— nekalti žmonės kraujais
apsiliejo... Petrapilyje Poniatovskiui Jekaterina meiliai
šypsosi – lūpos kokarda: padovanoju tau sostą. Tėvyne, ką
sapnuoji, padalintoji?.. Seimeliuose rietenos, parsidavėlių
liaupsės karčemose... O svetimieji urėdai favoritų dvaruos

**rykštėmis skalbia baudžiauninkų nugaras. Niekdariai ažuola
Ažuolijoje žalojo ugnim, vos išgelbėjo Poška. Sėdi vakarais**

**jo šerdyje, muziko vargus apmąsto, kalbą garbina tėvišką,
liežuvio prigimtą kalbrėdą ruošia, tarp surūdijusių iečių,
šarvų ir kirvukų dūmodamas. Ak, šaiposi šaipūnai šubravcai
iš Dionizo. Šaipykitės, nenaudėliai,— kol ašaromis juokas
apvirs, kiekvienam gi savo vargas... Ai, spokso Napoleonas
į Onos bažnyčią, prancūzų kareiviai šėliodami pralėkė per
Barzdžius — pagrobė tabokinę, arklius... Ant kalno Birutos
Valiūnas poeto vienatvę aprauda tamsos ir netekčių laikuos.
Bet apšvietė protus ir širdis meilė tėvynės, atgyja sandora
genčių prieš veidą nelaimės bendros. Sujudo Universitetas —
žemaičių šlovę. Stanevičius gieda, sako, taisyti jau metas,
ką pagadino amžiai griaudami... Lokia garsas per pasaulį,—
skleidžia sparnus virš nevalios, stebisi svietas: dar gyvos
pražuvime lietuvių giminės senos. Turime gi palikimą — tėvų
kalbą, gražiuosius dvasios prityrimus, klausykim, kaip aidi
daina prie Viduklės, rypuoja rauda. Nepražydes medelis yra
šitas laikas, lankstomas vėtrų, švitulys pilnai nesuspindęs
mano tauta, aidės dar Jos garsas. Tik būkim teisingos dvasios
pilni, kaip Donelaičio Krizas, rinkime gražiuosius gimtainės
žodžius — rauges iš jų ravėkim... Filaretai ir filomatai dar
tebegieda, Kražiuos balsai atsiliepia, bet akyla šnibždėtojo
Pelikano akis: iškeliaus Adomas ir Zanas į tolimąją tremtį.**

*

**Daukantas Narbutui laišką rašo: kroniką leist paskubėk,
patogus dabar metas, kas žino — ar ilgam? Rinkau po mažą
dulkelę tikrąją istoriją mūsų tautos, aprašiau tą gadynę,
kai žmonės šiekštų ant savo kojų dar nežinojo... Graudu gi
darosi regint apsimetėlių darbus: amžinai suplaka praeitį
karalystės su mūsų, teisybės faktus sudarko,— savo naudai
viską pakreipdami. Neneigiu, daug yra bičiuliškų kitagenčių,
antai mozūras Strijkovskis su Jurbarkiečiais žemaitiškai**

**šneka. Skaisti mūs prabočių kalba, prigimto kraujo patamsy
sužibusi arma, neužmirštuolė, tik su gyvybe teišraunama...
O ties Kamajais, ūkaujant šiaurės vėjams, lokia virš girių
Strazdelis — plasnoja suplyšusios sutanos skvernais, brudną
žiemą bardamas, pats ne sykį nubartas. Leidžia balsą per ūkus,
kemsynus, pasvydusią šaukia aušružę, pranašauja pavasarėlį —
pakeliui į Pažaislį, gyvenimo sužeistą sielą gydo ir stiprina
dvasią vargų išmintimi. Apkramtė šungalviai knygelės lapus,
suriijo siratų giesmes cenzorius cinakaktis... Užu Nevėžio
dūmas kyla,— susigūžę po krūmu, piemenys kepa bulves lauže,**

**sermegėlė palaikė, šlėkta rudaplaukis Zabiela negaili vargo
žmogaus ir negaili svaigios degtinės, gilūs bravoro šuliniai,
gorčiais šinkuoja samdytas karčėmninkas Frumkė. Nazimovas
geria į valsčionių sveikatą, o Valančius šaukia blaivystėn —
buriasi vyrai Jurbarke, Vilkijoj ir Varniuos, gieda vaikai
balseliais laibais, ubagas burba šventoriuje, stacijas eina
senutės... Raseinių pavieta jau žvanga rekrūtų grandinės,—
rūsčio taurė prisipildė, žvanga durtuvai, į sukilėlių dalges
atsitrenkė Šaukėnuos, Paberžėje, Šilalėj... Stato Muravjovas
Vilniuj sau paminklą prakeiksmo atminčiai iš žuvusiųjų kaulų.
Guli vyrai prie Šventybrasčio, rūstūs veidai apkritę sniegu,
speiguotas dangus, žiba mėnulio žvakelė virš sutrypto kapo...
Graždankos raidžių apstotas, jau dūsta lietuviškas žodis...—**

Žodžio psalmė

**Žodi, kaip tave ištarti? —
knygnešių, rekrūtų broli,
klumpėm ateini per gruodą
su sermėgiaus apdarais.
Pilkasvkerni, liūdnaaki,
Žodi, kaip tave rašyti? —
kiekviena raidė man žiba
kraujo—ašarų druska...
Žodi, kaip tave giedoti? —
Iš kantičkų sudraskytų,
iš adventiško rūstumo —
su graudžių verksmų gaida.
Žodi, kaip tave ištarti,
kad pakiltumei lyg rugio
žiemkentėlio gyvas daigas
iš po gruodo iš pusnies,
žodi, kaip tave byloti? —
Puošnios tviska rūmų menės,
šauriai čiulba trubadūrai
ties valdovo aukštu sostu,
skambalais pritardami...
Tau — kitoniški parėdai,
tavo balsą vėjai žvarbūs
it bizūnais andai čaižė,
rodė kryptį ir kelius.
Neišmokai tu kraipytis,
vėjarode vėtroj šokti...
Kaip tave ištarti, žodi,
šviesuly širdies liūdnos? —**

*

Vaikšto giesmininkas po iškirstą šilelį,— tyliai kalbasi su Lietuva: motinėle mano, devynios negandos krito, migla užuslinko, ašarinės rasos byra, gegutėlė kukuodama rauda. Iškirto skroblynus kučmeistris, išpardavė eglynus, skaudūs švytravo kirviai palei šaknis. Verkiantiems nasrus kulokais kamšė, sopančias žmonių širdis kraujo klanan merkė. Giesmę nulaužė, druką užgynė,— pagraužė sielą aitrioji netektis.— Artimo meilė ant išjuokos apversta, dūsauja su Jobu: dvasią pastiprink, prispaudimuos paremki, nušvis gal diena,— kol žodžiais kalbam savais, gal nežūsim?.. O ties Anapoliu, nuo Kalvarijos, klausykis, kieno ten balsas rypuoja, Samarą vis minavo ja, savas gėlas rokuoja, gedauja mylimosios? — ajaj! — tolimas laukas neužmatomas, žydi Rožė ant sniegynų, broliai sesės išvaryti, gentys išblaškytos. Ai, svyra Vienužis lyg pakirstas gluosnis prie verksmo upelio, tamsiojoj pakalnėj su kvietkeliu atsisveikina. Širdžiai negyjant, o nežibant

vilčiai, tolimą dangų regi: pabodo jau aštrūs žemės takai, saujelė dūmo esu, menka žolelė — kada gi nuskinsi? .. Grįžta Vaišvila iš tolybės, o Simonas Papilės kalnelin išeina, kur pilies jau nebėr, dukų nėra nei frygų, bet žodis pakyla ir ulba pragydušios sielos skliautuos. Buriasi nuplaktos raidės, bėga link samanotų bakūžių, kur motina verpia vargo linus,— pro šerkšno leliją spįngso žibinčium raidynas tarp girių... Bėk per Nemirsetą, Šiaudinę ir Kunigiškes, žodi klumpėtas, knygnešių išklampojęs takus, šunų svetimų liežuvių piktai aplotas, slėpkis nuo žandaro akies elgetos tarboje, pakelių koplytėlėse po rūpestingu Rūpintojėlio delnu. O, siautėjant pūgai, žiemos vakarais į širdis vaikų kuždėki daraktoriaus lūpomis,— rūkstant balanai, knygelį išmintį gailią bylok.

*

Varyk, Miglovara, miglas iš Nemuno ir Šventupės slėnių,— sudrumsta mūs kalba, sutrikdyta dvasia: prabrėkš aušružė kelsis giesmė, sandoroj gal susiprasim. Argi dabar dainai metas? — barasi Kėkštas,— į šalia einančio suvargusį veidą įsižiūrėkim, į plunksnas plėšančio vaiko nugandintas akis — žvelgia iš jų šimtmečio skriaudos, ūkia vargai, skarmalais apsitaisiusi vaikšto žemės teisybė. Ir atsiliepia Zauerveinas: kas medžiaga be dvasios, be giesmininkų tauta? — atmeskim kivirčius, kiekvienas savo būdu šią žemę mylėkim: kas grūdą

**beria, mes giesme nušvieskime rūstųjį laiką. Gilių širdies
sujudimų jau pasiilgo siela liūdnoji,— giesmės tyriausios
iš sielvartų bunda, vargo žmogui daina juk ant amžių buvo
sparną kelianti plunksna, nelaimių purvynuos bočių prabočių
žirgas aukso patkavaitėm švytravo. Eglė siūruodama rypauja:
iš girių žaliųjų, iš mislių skaudžių ateina mano raudos...
Palangos Juzės medpadžiai kaukši Salantų linkui, keliauja**

**Kuršaitis iš Karaliaučiaus, neša mairūnų puokštę: ko liūdi
sesyte, ko nedainuoji? — linksma naujiena, klauso Paryžius
tavo dainų. Siūbuoja karklai Plokščiuos ant kalno, pakalnėj
vandenys liūliuoja, skamba sutartinės panemuniais, užburia
suomių poetės širdį. Saukia Vištelį Nemunėlis — tramdomieji
sulaiko... Sėja Kudirka pasėlio grūdą, žydrėjančio skliauto
varpas siūbuoja — Ragainėje pas Rygiškių Joną atsiliepia...
Šventa kalba prigimtoji pavargėlės rūbais eina iš pirkios
į pirkia, užkrosny slepia sparnus, bet sapnuoja vaikai jos
šviečiantį veidą speiguotoj sausio nakty virš laiko pusnynų.
Akių nenukreipk,— gaudi ta šviesa, į bruožus tėvynainių
įsižiūrėk, aukuras dega žodžio auka, grūdas arimuose skyla
prisikėlimui javo baltąja dvasia, ulba archaiškas lietuvių
žodynas, gyvybės misterijoj kūnu vėl tampa pragydus raidė.—
Sielos tėvyne, kalboj tu esi, spinduly atminties per amžius,
giliausių jausmų patyrimuos nušvintanti ugnies rašmenimis.**

Mažas epilogas

**Ne karūną, o vainiką
žodžių žiedlapių pinu,
mano tauta,— neišnyko
amžių pėdsakai, painių
kelio vingių labirintuos
auga, plečiasi dvasia.
Ošia laikas. Tu vedi mus
tartum pramotė,— pasek
mums iš naujo sasmę seną,
ainiams atmintį gražink,
sielos aukuras rusena,—
ten kalbos ugnis graži...
Man krante dienų neturto
mano turtas — tu viena.
Tau žibuoklių ir nasturtų
margus žiedus pindama,
lenksiu galvą, kol užpūsi
man gyvybę — su daina —
Lietuva, Tėvyne mūsų...**

BŪTIES AKIVAIZDOJE

Būties akivaizdoje

Būties akivaizdoj meluoti kas išdrįs,
Kai po slenksčiu — žarijos, o duris
Klebena vėtros: graudžiai sudejuos
Vėrė jų, perspės, broliai sesės, jus,
Kol aš kalbu dar — ieškau artumos —
Tuos skersvėjų išvaikščiotuos namuos.
O kai nutilsiu — man tylės kalba.
Lyg smilga, tyliai šiugždanti laiba,
Palūšiu — vėtroj?.. Žeme negera,
Ne man žadėta. Su minčių giedra
Per vargo klonius aš savy nešuos
Šviesius regėjimus būties ne šios.
Nešuos savy švelnius žodžius visų,
Kuriuos mylėjau... Dievišku balsu
Man gieda Žodis, skamba visata,—
Pasaulio siela, Meilės nušviesta...
Jūs, kalbantys netiesą, neklausau.
Kuždėkitės tamsoj — kiekvienas sau.
Jei už save man atsakyt reikės,—
Aš trokštu žvelgt be gėdos į akis.
Kai po slenksčiu — žarijos, o duris
Klebena vėtros, kas meluot išdrįs? —

1985

Prabėgęs laikas – kur jisai?..

**Prabėgęs laikas – kur jisai?
Tylaus jo skambesio klausai
Savy – lyg varpas ežeran –
Įpuolęs, aidi dar: „din-dan!“**

**„Din-dan!“ – kažkas iš tolumų
Tau atsilieps – tobulumu
Nustebins klausą tie aidai,
Kartos: praradus – atradai...**

**Tai eik tolyn su tuo aidu. –
Jis – tavo brolis. Ko graudu?
Iš tolumų: „din-dan“ gražus,
To varpo garsas nepražus.**

**Tai ko graudu? Viena ranka
Jau sieki varpo, bet kažkas
Sulaiko už kitos, deja, –
Vėl ošia triukšmo lapija...**

1980

Kūryba

Nežaisi žodžiais. Iš tamsos
Vardu, kas gyva, šauksi.
Tylės ar atsilieps: „Esu...“
Štai, glaudžiasi pasaulis

Many, ulbėjimuos graudžiuos
Jis ieško amžinybės.
O aš pasaulyje glaudžiuos.
Ir plečias amžių ribos.

Daiktai, patiklūs šviesoje,
Į sielos gelmę žiūri —
Be žodžių kalba, kad joje
Užgims giesmė gražioji...

1978

Tas grožis ne iš bruožų...

**Tas grožis ne iš bruožų. Viduje
Yra, kas kuria veidą ir likimą.
Taip nelauktai kažkas švytėti ima
Pro linijų netobulas kreives.—**

**Paguoda ieškantiems. Lyg vainiku
Apjuosia kaktą, liūdną vėjų vėjuos,
Regėjimais... Vienatvėje ne vienas,
Kas mokos paukščių ir gėlių kalbos.**

**Garsų garsai! Gražiai pasaulis aidi.
Išmok, žmogau, to skambesio klausytis.
Valdovas tu vien savo karalystėj —
Širdy — kur žiedo ir šaknų jungtis...**

1980

Likimo knyga

**Vienintelė – kitos nebus – į ją rašai:
Mintim, darbais, dvejonėmis, krauju.
Ir prapultim bespalvių metų kelerių.—
Gale: širdies krauju, dvasia pasirašai.**

**Kitos nebus! Kas mirksnį vis aštriau
Tų žodžių skambesį, o geliantį, juntū.
Juokinga tau? Tai juokis – gal ir tu
Strofa iš tos likimo knygos: neištrint.**

**O man baisu – tuščių garsų triukšme,
Vingriuos žaidimuos – kai suprast imi:
Kiekvieną žodį teks paliudyt savimi.—
Pabels kažkas ir tyliai tars: „Eime..**

**Ir – neišbraukt jau, knygon ką rašei:
Mintim, darbais, dvejonėm ir krauju,
Ar spinduliu vilties tų metų kelerių.—
Gale: širdies krauju, dvasia pasirašei.**

1983

Ir vėl slapta mintis nubunda...

**Ir vėl slapta mintis nubunda
Su seno graudulio žyme:
Ar šičia skylanti sekundė
Sudygs pasauly – ne šiame?**

**Materijos dvyny keistuoli –
Skaidrusis mano atspindy,
Sugrįžta šitaip, kas prapuolė,
Ar tu tik su savim žaidi? –**

**Tai balto lapo begalybėj,
Kur aš keliuosi ir klumpu,
Skaidri sekundė tyliai žiba
Virš užmaršties takų klampių.**

1981

Žvaigždėtą naktį

**Šviesybių sferai veriantis — drebu:
Kas rašo sąskaitą visų dienos darbų?**

**Žinau, kad nieko nežinau, tik stoviu
Lyg piligrimas — vartuos į šventovę —**

**Su klausimu gailiu ant lūpų: ar įleis?
Dulkėtas rūbas — piktdagių keliai —**

**Dvasia vargdienio... Lenksiu pelenuotą
Nuo metų galvą. Kaip man apdainuoti —**

**Kas šičia nenusakoma — kas pasakys?..
Šviesuoja tylios žvaigždės prieš akis.**

1983

Slapukė gamta

Įdvasintas moli, esi paslaptis.—
Kas tavo nežinomą vardą skaitys,

Nežinomą vardą vardyne gamtos,—
Apstulbęs prie augalo mažo sustos.

Žmogus ir žibuoklė: atomų darna
Nustebina protą. Gamton žvelgdama

Regiu aš nematoma... Kas tu esi? —
Įdvasintas molis, sušalus dvasia,

Ar dvasios buveinė, trobelė gimta.
Deja, neprabyla slapukė gamta.—

1985

Tik tiek esu, kiek skaidrinu...

**Tik tiek esu, kiek skaidrinu save.
Materiją kiek lydau dvasios ugnyje...**

**Tik tiek bylosiu, kiek man leista bus.
Skaudi byla manoji, balsas neskambus.**

**Ne žaismas žodžių, strofų lengvumu.—
Tai — šauksmas iš pačių būties gelmių.**

**Ant amžių tako graudulingo — netekty
Regiu aš tai, ko niekad neregės kiti.**

**O sekdamą judėjimą keistos žvaigždės,
Girdžiu jau tai, ko niekas negirdės...**

**Aukos misterijoj man švyti Visata —
Pro žemės kliedesius lyg vizija balta.**

1983

Gal?

**Žvelgsi vėl su lūkesiu atgal,
Klaudama likimo vingiuos: gal? —**

**Ko ieškojai, ko sapnuos ilgėjais,
Gal supūs lyg spalvą žiedui vėjas
Tau iš pumpuro kelių giedros dienu.
Džiugesiais paskambins iš darnių**

**Pastoralių... Andai ką svajojai —
Tartum rugiagėlę blyškia vasarojai
Gal iškels į aukštą dangų su dangaus
Mėlynumo atšvaitais ir aidžiai gaus**

**Tau dangaus skliautai varpu vilties.
Gyvas žodis amžiams kaktą palytės...**

1982

Ką gyvenimas įrašė...

**Ką gyvenimas įrašė —
Aidi sieloj lyg plokštelėj.
Suktis apie savo ašį
Paskirtis jos — kelia, kelia,
Kas išblėso nei mirażai.**

**Klauso, klauso... Kas tos erdvės,
Kur nubunda vakarykštė
Tolių vizija bevardė? —
Ten kregždė pastogėj krykščia,
Vėjai seną knygą varto.**

**Brėžia amžių adatėlė
Amžinatvės apskritimą —
Atminties varpelis tyliai T
ilindžiuoja... Kam seki man
Žavią pasaką, sekėja,**

**Kad sugrįš dar, kas prapuolė,
Čia, kur veša skaudžios rykštės,
Vėl žydruos neužmirštuolė —
Žiežirba dangaus nukritus
Virš gimtinės — nemaruolė...**

1984

Neužmirštuolių dangus

Tėviške, sapno šventas paveiksle,
Neužmirštuolių tavo dangus.
Neužmirštuolių puokšte prie veido
Atsiminimai glaudžias... Dygus

Takas per girią, o užmirštųjų
Pėdsakais bėga skruzdžių pulkai...
Tolimas broli, krisdamas tujen
Pilkapiui ženklą — kur palikai?

Tėviške, sapno šventas paveiksle,
Neužmirštuolių tavo dangus.—
Tartum erškėtis glaudžias prie veido
Atsiminimai... Tyliai degios

Vakarą vėlų vaiskų Sietyną
Sutemų toliuos — virš Antvardės —
Proseniai gentys, žvelgs iš aukštybių
Akys žvaigždėtos — atsispindės
Upėj, kur viksvos šiugžda išstybę.

1983

Sapnai, sapnai...

1. Praeities, vėl bundi...

**Praeities, vėl bundi, praeities?..
Verias rudenio gelsvosios varšos.
Duslūs dūžiai širdies: prarasti,
Jau seniai prarasti. Vargą vargus,**

**Praeities, bet šviesos vainiku
Vainikuota kakta tau, priminus
Man vaikystės dienas, jų verkiu —
Dešimt metų sapnų: net purvynuos**

**Žiburiavo... Seniai prarasti...
Vien tik smilgos šiušena su vėju:
„Švaistės žiežula čia. Paraisty J
uodas pėdas palikus — nuėjo..
Praeities, ką kuždi, praeities? —**

2. Gimtine, tu su žavesiais...

**Gimtine, tu su žavesiais
Vaikystės tolimos.
Vėl ilgesiu sapnai sužeis,
Iš atminties pamos
Ranka liauna, o tylumoj
Gražiai vardu pašauks
Kažkas... Vaikyste tolima,
Kaip žiedas prie tamsaus
Šio amžiaus tako pro ūkus
Iš tolo man švieti.—
Namuos, kadaise paliktuos,
Paveikslai kur šventi
Nuo sienų žvelgė į mane
Ir sergėjo sapnus,—
Tikėjau: miego ramume
Mus, kūdikius silpnus,
Aplanko angelas... Dygiais,
Po kryžium klaupdama,
Vargų sugėlusiais dagiais
Ten guodėsi mama...
Dabar aš niekur ne namuos.
Brangu, ką praradai.—
Teliks vaikystės tolimos
Netilstantys aidai.**

3. Sapnavau, ką užmiršau...

Sapnavau, ką užmiršau.
Vėjai pūtė, pūtė —
Vėjai virkdė vis aršiau
Graudųjį skudutį.
Sukos prietėmy sparnai
Vėjinio malūno.
Kas dejavo ten plonai? —
„Jau nebėr malimo...“
Žodžiai blaškės be daiktų,
Į žodynus puolė.
Verkė gluosnių nukirstų,
Lyg sopulingoji —
Lenkė galvą ten ieva,
Kur krantai gėlėti,
Ties žibuokle vėlyva
Gailią rasą krėtė.
Visą naktį lankose
Klaidžiojęs, iš ryto —
It gera namų dvasia
Diemedis parimo
Ten, kur kitados jaukus
Židinyš kūrenos...
Ai, vėl vėjai po laukus
Siaučia, varge mano.

1984

Našlutė ir našlaitė

Našlute, žiedą savo trapų
Keli... Dejavime varpų
Tu ant mamos ankstyvo kapo
Pražydai — prisimint širpu

Našlaitiškų dienų ledinę
Ir baugią tylą, kai žinai,—
Vaikystę amžiams paskandinę,
Šio amžiaus skubrūs vandenai

Krantus užtvindė... Prarastoji
Vieta, pro ašaras — o kaip? —
Lyg filmo juostoje kartojies:
Balsai, veidai, vardai, kapai.

Kranklys kranksėjo „karaskaras“
Ant juodalksnio šakos juodos.
Karojo sparnas jo nuskaręs
Virš nepataisomos skriaudos...

Našlute, graudulio aksomu
Tu širdį apskleidei vėl man,
Ties tavo žiedu kai sustojau
Ir pažvelgiau laikų gelmėn.—

1984

Senos kapinaitės Paantvardy

**Apleistų kapelių skurdas.—
Amžių liūdesio buveinė.
Atsidust — senole, kur tu?
Čia taip tykiai laikas eina.**

**Slepia bruožus amžinybė
Smilgoj, paupio žėrutė...
Kiek aplinkui šifrų slypi —
Vėl girdi tą mirksnių griūtį.**

**Kas harmoniją sugriauna,
Skelia trapų kūno kiautą? —
Lygiai seną, lygiai jauną...
Žeme, atmintį tau skauda.**

**Amžių tamsą apipynė —
Vien kerai laukinių rožių.
Aidi pro kapelių tylą:
— Stabat Mater Dolorosa...**

1975

Pokario baladė

Plėšo padangę graudūs verksmai,
Šermenys šermenis lydi.
Brolis vėl broliui durtuvą smeigs
Iš pasalų čia... Prilytą

Pėdą ėriuko – ledas pridengs.
Kuoja, prigludus prie kranto, –
Šaukia bebalsė iš juodo vandens,
Meldžias, kad brolis gyventų.

Ragana velkas našlaitės rūbu,
Verkiančią graudžiai – vaidina.
Klausia valdovo: mėsytės ar bus?
Švelnina žvilgsnį ledinį...

Šaukia našlaitė kuojos balsu.
Niekas jos šauksmo negirdi.
Švinta padangė raudoniu baisiu.
Vėl kalavijai į širdį –

Lietuvai sminga... Ragana šoks
Ant pražudytųjų kaulų...
Rudenio vėtros. Perkaręs šuo –
Žiūri mėnulin ir kaukia.

1984

Tėviškės smūtkeliui

**Tu vienas raudojai, smūtkeli, parimęs
Ties kryžkele vėtroj. Gimtinės arimuos,**

**Kur kraują sugėrė garuojantis molis —
Tyla tik sukniubo, gėla apšarmojus...**

**Tu vienas regėjai, smūtkeli, tu vienas,
Kaip kekėm kraujuotom rasojo ražienos.**

**Tu atmeni viską, tik mes taip užmaršūs.
Mums užtrenkė atmintį Stalino maršais.**

**Mus baimės žabangais apraizgė klastinga
Ranka vienadienių, kaip gipsas sustingo**

**Šypsnyš ant meluojančio pranašo lūpų,—
Kai brolis nuo smūgių ant sniego suklypo**

**Mordovijos lagery... Vienas tu vėlei
Raudojai, sutikęs pargrižtančių vėlę**

**Iš Sibiro tolių, kur amžinas gruodas...
Man sminga į širdį regėjimai graudūs. — —**

1986

Raktą laikanti ranka

Nėra jau durų — atrakint nēr ką.
Tik virpa raktą laikanti ranka. —

Tarp dilgių geliančių jį suradai.
Nebēr darželio, vien gėlių vardai:

Rūta, žemčiūgai... Lauko akmeny —
Ryškéja pėdos... Priblandoj skini

Šermukšnio uoga, valgyt ją bijai,
Juk nežinai, kas davė spalvą jai,

Gal kraujas prosenių? Tylu aplink.
Ūmai grėsmingas balsas: „Tu palik

Šį kraštą nykų, atmintį — užmušk!“
O iš po žemių: „Melskitės už mus..

Suoš giraitė — vėl primins kažką.
Vėl virpa raktą laikanti ranka.—

1986

Tu, kūkali...

Tu, kūkali, man ir tu — gražus,
Nes ir tavo žiedas greit pražus.
Skleidžias Violetos — ilgesys
Vargo kloniuos, tik neužgesink
To kūkalio — ilgesio tylaus —
Žemės dulkė žiedą jo priglaus.
Gal vos mirksnį blykstels akyse
Tartum rugio tolstanti dvasia —
Violetinė šviesa, nuo vienumos
Vėl širdis kuo guostis nežinos?
Vėjai — su žiedadulkių kvapu —
Virš gyvybės šėlsmo, virš kapų,
Virš visų negrižusių skriaudos...
Tu — kūkali ilgesio graudaus,—
Amžių ženklus aš savy skaitau,
O lenkiuos, kūkalio žiede, tau,
Gėle, tu iš kūdikystės nekaltų
Regesių, ir vėl dairaus, kur tu,
Sklidina vaiskios rasos taurė —
Žemės ašarų: širdie, tu. ją turi.

1985

Vakaro valandą...

Vakaro valandą trupa margi
Žemės mirażai... Ką tu regi,
Siela nustebus? Vysta žali
Ryto paparčiai vėtrų šaly.—

Šimtmečių bokšte gieda kažkas.
Tiesia nuo kuoro baltas rankas
Amžių motulė, meldžia: atmink.
Žiūri žvaigždynai brolių akim.

Neužmaršumas — tavo skirtis.
Metraščių keistą sielą skaitys
Vakaro valandą... Pergamente
Žydi žibuoklė — tau palikta. —

1982

Trys elegijos Vaičiui

*Norėjau aš deimanto grūdus pagriebti
Nuo žemės, o paėmiau rasą tikrai...*

Pranas Vaičaitis

1. Ir aš juk ilgėjaus...

**Ir aš juk ilgėjaus tų deimanto kekių.
Vien rasos man žiro ant dulkino tako.**

**Dagiai tik sužėlė, o puoliau jų skinti,
Jie žeidė ne delnus, o širdį. Supintą**

**Iš balto ir juodo man lemtį vėl siūlė.
Vaivorykštės laukiau, o žemės tamsiųjų**

**Paskliaučių kerai tik aplinkui vešėjo,
Tik vėtra ir dulkės, tik šokis šešėlių.**

**Tai tyliai raudojau ant skausmo ražienų,
Kol skliautas nušvito, širdis kol pažino,**

**Koks šaltas, netikras tų deimanto kekių
Žibėjimas... Rasos vėl žyra prie tako.—**

**Jų spindesį skaidrų, po spindulio arka,
Jau siela pamilo — ir jas tiktai renka.**

2. Jums deimantus žarsto...

Jums deimantus žarsto, man rasą liktai.
O spindi man tėviškės skurdūs krantai —

Rasom tartum deimantais, rasos gražiau
Neg deimantai... Andai širdy sudaužiau

Žaltvykslių apgaules... Rūstybėj dienų
Vien gluosnio dūdelės gaidom skardenu.

Ilguos aš erdvių čia ir pievos žiedų.
Ant bruko klajot man — sunku ir graudu.

Tik dainos, iš vargo nupintos tik jos
Gal mano slaptais ilgesiais sudejuos...

Nereikia man deimantų, rasos — gražiau.
Ant sielos paparčio jų skaidrų nešiau —

Kaip atnašą... Žėri aukštieji skliautai.
Nuo kokių aukštybių, rasuže, kritai?..

3. Tau nešti gaidą...

**Tau nešti gaidą, neliestą ir gryną,
Žemčiūgų, rūtų, diemedžių gimtine,—**

**Kai dalgiai rūstūs valandas šienauja,
Vardu darniausiu vėl pašaukt iš naujo.**

**Nedrišta lūpos. Klausiu: ar nuplautos
Rasa paparčių? Plauki, žodžio plauste,**

**Upe Lietuvos, tik ne Letos,— liepsną
Tu sergėk, visa, kas dar švento lieka:**

**Esi lyg lieptas tu — į amžių krantą —
O jį tūžmingos amžiaus bangos kramto.**

**Kas pasakys, kiek triūso metų stirtoj
Man valandų ir kiek dienų dar skirta.**

**Kas žino, kiek erdvės apšviest žadėta
Po ta padangte prieblandų žvaigždėtų? —**

**Aš nežinau... Čia lanksto lyg žilvitį
Visokios vėtros. Galios veikia vysta.**

**Vien trokštu žodžio rasą deimantinę —
Tau, Lietuva, pašvęst, šalie gimtine.**

1986

Iš elegijų Antanui Baranauskui

Penki prapuolę laiškai

1. Tėvams

Gimdytojai, jums — laiškai pirmutinis.
Pagraužė sielą ilgesys gimtinių.
Nostalgija sergu, atskirtas nuo saviškių.
Kada gi mielą tėviškę išvysiu? —
Tas Aukštaitijos girių ramumėlis!
Egi, ir kvapas lauko ramunėlių:
Jei būdavo širdis ko nors susopo,
Aplieja tartum dangišku ysopu.
Vaivorykšte prisiminimų spalvos žiba
Ir vainikuoja prieblandoį sodybą.—
Balandžio vandenys, lankosna išsilieję,
Atspindi dangų. Varpo šventas aleliuja.
Čia, kur motutė išlyliavo lingėj,
Pašventupiais kur dainos graudulingos,
Kaip žiburėlis plykstelia nuo tolo
Man kūdikystės dienos. Ak, namolio...
O Rumšiškių butis — genelis margas.—
Rekrutų sąrašai. Prastų žmonelių vargas.
Perdien su popieriais šlamu. Viršaitis bara.
Vaidai valdyboj. Kortos. Vynas. Čia negera
Ir liūdna man. Darbų toks menkas kraitis.
Lyg tremtinys jaučiuos ar prašalaitis.
Tarp valdininkų žiponuotų — pilkarūbis.
Jų kalbos šiurkščios ir jausmai jų grubūs.

Jau blėsta žemės spalvos margažiedės.
Skliaute Vakarė — kaip rasotas žiedas.
Laukai ir girios tykume sumigo...
Jums atilsio linkiu aš palaimingo.
Tegul sparnu malonės jus apglėbia —
Sapnai — tepriima į meilų savo glėbį.

2. Klemensui

Ar džiaugsmas praskaidrina dvasią,
Ar apneša plėnim butis,—
Kol jaučiam viens kitą, kol esam,
Kol žiedlapiais taką barstys
Erškėtrožės žydintis krūmas,—

**Skliautai nešykštės mums šviesos.
Žydruojančių tolių vaiskumas!
Kaip sklidiną taurę nešuos,
Kaip sklidiną taurę — troškimą
Su broliais dalintis perpus
Ir meilę, ir viltį... Suskyniau
Vėl žodžių puokštelę — tebus
Ji Lietuvai, žemei prabočių,
Abu mes jos meilės pilni,—
Vienintelė man, kur bebūčiau.
Ar priesakus mūsų meni?
Mes, žodžio pilki pilgrimai,
Su žiburiu vargo kely,—
Reiks nešti jo spindesį gryną
Kur prieblanda niūkso gaili.
O nerimas rimti suardo,—
Lyg pievų žvaguliai, brolau,
Diena pražvagės gal be skardo
Ir giesmę, ir giesmę nulauš...**

3. Dainos gėlei

**Nuostabi dainos gėlė —
Iš puikiosios Žemaitijos,
Nuostabi dainos gėlė,
Prasiskleidus žemės tyruos,
Nuostabi dainos gėlė,
Mano sielai ji pasaulis,
Nuostabi dainos gėlė,
Nieko sau jau neprašau aš,
Nuostabi dainos gėlė,
Ją pasauliui atnašauju,
Nuostabi dainos gėlė,
Savo sopę pamiršau jau,
Nuostabi dainos gėlė,
Spinduliuojanti viršūnėj,
Nuostabi dainos gėlė,
Tai nuo jos širdy šviesu man,
Nuostabi dainos gėlė,—
Iš sidabro mėnesienų,
Nuostabi dainos gėlė,
Tai žydės ji mano sieloj,
Nuostabi dainos gėlė,
Spindesys jos nečionykštis,
Nuostabi dainos gėlė,—
Sužibės ji ties Anykščiais,
Nuostabi dainos gėlė...**

4. Karolinai

Tik ašarų karoliai, Karolina...--
Svaja spindėjo — skaidriai křištolinė.
Sudužo. Džiaugsmas? Jau neieškau sau jo.
Prieš amžinybę visa — dulkių sauja.
Kai liūdesys it speigas dvasią žnybia,
Rašau į niekur tau — į amžinybę.
Sesuo švelnioji, tavo giesmės tylios
Ramino andai sielą it kodylas.
Kaip Žodžio žodis dainiaus pašaukimas.
Kas pasakys, iš kur tos gaidos imas.
Stygas užgauna angelo gal pirštai? —
Ir sąskambiuos darniuos gėla apmiršta.
O viesulai neliauja. Gruodas. Pusto.
Nuo skerspūčių išvėso mano būstas.
Bijau sapnų. Jie perveria man širdį.
Maniau: ji žemės burtų jau negirdi.
Ženklių ilgiuos. Ne šio pasaulio. Kito.
Regėjau bokštus kosminių šventyklų.
Žengiau jų linkui. O sapnai neklausia.
Vėl savo monus kužda man į ausį.
Sapnai, sapnai! Sapnų nepasirinksi.
Nesulaikyt lyg pranašingo riksmo
Sapnų griūties. Žydrus ir vėl sumynė.
Tik ašarų karoliai, Karolina...--

5. Adomui

Galaktikų kas begalybę
Aprėžtų tiesėm keturiom? —
Audrotų marių keterom
Praėjo Vienas... Mes apžlibę
Dar klausinėjam. Žemė tyli.
Ir baugiai tyli visata.
Kas — mano vizija keista? —
Ugnies ženklai. Vilčių flotilė.
Ieškot ir klausti neužginta.
Tik mūsų būvio nedarna
Man sielą virkdo: nei daina
Jos jau neguodžia. Klonį gimtą
Mylėjau. Iškirto šilelio

**Raudojau, bėdžius... Kas atmins
Čia mano vardą, kai akims
Užges diena? Kai audros šėlo,
Likimą savo permainingą
Aš be burnojimo nešiau...
Už bičiulystę — kas gražiau?
Ir ji nei sapnas čia pradingo.
Sudie, sudie! Jau verias durys
Į kitą sferą... Prie duobės
Prieš blyškų veidą sudrebės
Ir tas, kurs gryną dvasią turi.
Dar vienas žodis. Paskutinis.
T u pasimelsk čia už mane.—
Visi kalti mes... Nežinia,
Darbų ten kokį vaisių skinam...**

1984

Bičiulio laiškas Jurgiui Pabrėžai

**Šaknim šalavijų, čiobreliais ir debesylais —
Pagydyk, bičiuli, paliegusias mūsų sielas...**

**Palaukių žolynai — iš prosenių kraujo atomų,
Iš pilkapių peleno, iš ašarų... Upė kartoja**

**Tik amžiną dangų — virš mūsų neamžino laiko...
Antai — Septyni Šienpjoviai: o gal tebelaigo**

**Toj pievoj padangių gėlėtoj vėlelės baltrūbės,
Gal žvelgia nustebę į amžių, bedvasį ir skubrų,**

**Pro deimanto langus? O skliauto žėrėjimas grynas,
O ašarų mūsų pakalnė šita Juozapato — ar grįšiu**

**Pakrante tos Upės, kur žemę vaivorykštėm juosia?
Ak, trokštu aš gerti iš amžių versmės amžinosios.**

**Pasaulis lyg perskilęs varpas, kuris jau neskamba,
It Babelio bokštas, kur bendrą pamiršome kalbą.**

**šaknim šalavijų, čiobreliais ir debesylais —
Pagydyk, bičiuli, paliegusias mūsų sielas...**

1978

Erškėčio šviesoje

Erškėčio šviesoje neleisk byloti netiesos,
Erškėčio šviesoje naktų regėjimuos keistuos,
Erškėčio šviesoje išlaisvink, Žodi, ir pašauk mane,
Erškėčio šviesoje, jo žiedlapių mįslingam švelnume,
Erškėčio šviesoje pro skausmo geliančius dyglius,
Erškėčio šviesoje, kuriai širdis laisvai paklus,
Erškėčio šviesoje, ji kaip vainikas ant liūdnos
Erškėčio šviesoje prieš kryžių nulenktos galvos,
Erškėčio šviesoje sušvitus vizijai ne šios erdvės,
Erškėčio šviesoje tam balsui, kurs kasnakt kuždės
Erškėčio šviesoje ne šios buities tylūs madrigalus,
Erškėčio šviesoje tik jam dvasia laisvai paklus,
Erškėčio šviesoje to nesuprast akliems, kurtiems
Erškėčio šviesoje, kai širdys jų grubės ir tems,
Erškėčio šviesoje man gaila jūsų, grumbančių, aiman,
Erškėčio šviesoje kita prasmė jau skleidžias man,
Erškėčio šviesoje, naktų regėjimuos keistuos,
Erškėčio šviesoje...

1984

Taro dviejų gelmenų

Varge, kas rauda, ar gėloj, gailiu.
Gyvenime, tu kaip dangus — gilus.

Gilus, gyvenime,— lyg praraja —
Ašmenimis reiks pereiti per ją...

Žemyn pažvelgsi — sukasi galva.
Dangau drignė tas, sielai atgaiva

Gal tu? Pakėliau švintančias akis:
Žvaigždė gal žiba, lemčiai palanki.

O žeidžia kojas akmenys... Tegu! —
Akmens kantrybės mokaš po dangum

Drignėtu: žybtels kibirkštis gyva
Iš akmenio, ji — sielai atgaiva?

Gyvenime, tarp dviejų gelmenų,—
Ašmenimis — vėl eiti? — gyvenu...

1984

Mano artimas

**Kas mano artimas? Žinau, tai tas,
Kuris man padeda čia nešt naštas.**

**Nutilkit, tuščiaburniai! Neklausau.
Jūs plepate niekus kiekvienas sau.**

**Plepėkite. Tik nekartokit šito man.
Nes man būtis tikra — kaip aimana...**

**Jūs viską verčiat vien į žaidimus.
O aš sakau: tu, skausme, žiedi mus**

**Kūrėjo rankom, formą sielai duos —
Jis tarsi auksui juvelyras atidus...**

**Kas mano artimas? Sakau: vien tas,
Kartu kurs neša sielvartų naštas.--**

1982

Suriša tvirtai vien vargas...

**Suriša tvirtai vien vargas,
Ne sočiųjų kvailos puotos.
Mes pamirštame aukotis,—
Tildyt artimo kančias...
Juokitės, kitaip galvokit,
Kol geismų apeis jus votys.
Kruvinas rankas nuplovę,
Nenuplausit nuo kaktų
Išdaviko Judo ženklą,—
Iš paskos šešėliais žengia
Tie, kurių dūlėja kaulai
Lenos speiguotam krante.
Nežinau, kur dėdės kapas,
Kūno dulkės — kur prašapo,
Kur nunešt neužmirštuolę
Atminimui — nežinau...—**

1985

Brangstanti sekundė

Čia duždama — aš atradau save.
Žiūriu dabar nustebusi lyg vaikas.
Tai — paslaptis, ant jos gyvybė laikos
It aukso lašas lino melsvume. —

Skaudi naktie, tu priminei: dužius
Kiekvienas kūnas — elgeta ar turčius
Neišmaldaus nei mirksnio. Ausys kurčios
To, kurs palydi. Balsas tik užlūš...

Ir brangsta man sekundė kiekviena.
Pro mirgesį spalvų aplink dairausi.
Atvėrė žvilgsniui — regesį darniausią
Būtis, į melsvą tolį kviesdama.

Kaip apsakyti, kaip apsakyti reikės
Tai, ką širdis pajuto ir suprato? —
Didžiajai bylai bus per trumpa metų,
Kai tiek mįslingo aušta prieš akis.

1985

Priekaištas melų mūzai

Burna ir žodžiai – sutepti.
Apgaulių dykroj vėjus gaudai.
Lyg prekė – siūlais tu pati –
Aklai linksmybei, ne paguodai.

Minčių verdenė – sudrumsta.
Iš jos klastingos lūpos geria.
Ne skaidrios gelmės, o brasta:
Joj atsispindi tik drugeliai,

Viendieniai laiko tvariniai.
Spalvotų dulkių debesėliai
Akis užtemdė – tai seniai
Jau ir beveidė, ir besielė?..

Gražių tu formų – it vaza,
Laikai apglėbus erdvę tuščią.
Prasmė buvimo tau visa –
Atėjus metui – šaižiai dužti.

Man svetima tu! Tenupraus
Ugnis rūščioji žodžio kūną...
Kas širdgėlos patirs – supras:
Subręsta siela vien sunkumuos.

1983

Lucilijų mokęs...

...errare humanum est. ¹⁹

Seneka

Lucilijų mokęs vingrybių, Seneka,—
Ar turtais — nenori dalintis su niekuo?

Virtuoziškas žodis prieš demono fleitą,
Nuo veiksmo atskirt jį išmokai švariai tu.

Įsako tau viešpats, kad liaupsę sukurtum,
Prieš sostą parpuolęs — pašlovini smurtą.

Slapčia tu šaipaisi: „Vergai moliūge ja..
Kad pats moliūgėji, Seneka,— ne gėda? —

Po pertekliaus stogu vaidinti — ar lengva
Tau kuklų asketą, kurs žvelgia pro langą

Į rūmų paikystes, netrokšta sau nieko,—
Ar lengva tau nešt melo našta, Seneka?

Vėl Neronas siautės — tau mirtį paliepęs:
Buities paradoksas, išminčiau dvilypi.—

Iškentus, kas tikra, širdis tik numano,
Klastybės kiek žodžiuos: *errare humanum...*

1986

19 Klysti yra žmogiška (lot.).

Perspėjantis

**Gal stroncio dulkės greit išės ir tau akis.
Tai ko puikybėj – lyg apkvaišęs – vėl šauki:**

**„Kas – žemės elementai ir dangaus žaibai!
Žmogau, išlaisvinęs atomo galią, – apžlibai?**

**Klausykis: gailiai girgžda žemės svyranti ašis.
Istorijoj tu – nemirtingas? Vardą kas rašys –**

**Baltai, juodai? – o ant planetos pelenų pilkų,
Jei jie ūmai apglėbs ją nebūties šurpiu lanku,**

**Jei tavo pirštų kaulai kosminiam karste dūlės
Ir paskutinis ainis nebelauks – atgimt – eilės.**

**Pažvelk: prie kojų verias gal jau pragarmė garmi
Ir krenta iš padangių meteorai, gūdžiai degdami,
Kol tu bandai savy sutuokti pragarą su dangumi...**

1986.II.18

Gizos sfinksas

Kai Gizos sfinksas prabilo...

Jau ūra formos, ko tyli tu, sfinkse?
Lyg formų duženai raides vėl rinksi
į vieną žodį — keistą ir lemtingą —
ant lūpų tavo andai jis sustingo.
Jam laikas atitirpti ir prabilti
(girdžiu jau dūzgia nemaruolė bitė),
bylok lemtingą žodį, Gizos sfinkse,
jau žemės platumos grėsmės pritvinę:
žiedai, žolynai, bočių girios vysta,
nuodais pavirto kreivos išdavystės,
jau mariosna per Nemuną pasruvo
ne gyvulėlių, o bedvasių srutos,
kai gyvulė ja ir kvailėja žmonės —
jų neišgelbės magas nei žiniuonis.
Byloki, sfinkse! Metas plėsti kaukes
nuo netikrųjų pranašų, nes daug kas
jais patikėjo — ir aptemdė dvasią,
aistrų drakonai jų gyvybę draskė,
man gaila šitų it kvaišų žvėriūkščių
pakliuvusių į kilpas... Laiką rūstų
paskelbki, sfinkse, valandą lemtingą:
joje — kaip du kareiviai — susitinka
tiesa ir melas, meilė ir žabangai...
O skliauto varis jau grėsmingai žvanga,
negirdi niekas pro triukšmingą puotą
kaip marmety... Kas amžių šį kuprotą,
ne nuo vargų — nuo turtų vienadienių,
dar beišgydys? „Mes nužudėm Dievą!“ —
taip šaukė Ničė prieš minios aklumą,
žudikai nuo minties tos nesuglumo,
jie pasirinko sutemas kraujuotas,—
erdves, kur vypso kipšo snukis juodas,
klasties pabaisas, melo karaliją...
Ugnies Liežuviais ar siera jau lyja
viršum Babelės? .. Tark lemtingą žodį,
kuris nei sfinksui lūpas tau pražiodė.

1986

Apkartę vandenys

Tos žvaigždės vardas buvo Metelė...

Apr. 8, 11

Kas mums akis apgaule čia apvilko,
kas taip sumaišė: juoda—balta—pilka,
kieno ranka tiek piktžolių prisėjo
į pilkas nelaimingas mūsų sielas? —
Apkarto širdys, vandenys — apkarto,
tekris liepsnotas dviašmenis kardas
ant mūsų nuopuolių, vargų ir gėdos,
nubaus jo aštruma, arba — pagydys,
gal jis atskirs čia tikra nuo netikro,—
kaip viešnamius nuo Viešpaties šventyklų.
Jei trokšti tu prieš sutemas apakti,
žvėries žyme paženklink savo kakta,
bus prievarta vienintelė tau teisė,
pasmerkt nekaltą, budelį išteisint...
Bet štai jau aidi angelo trimitas,
jis realus — ne sapnas pramanytas:
nupuolė Metelė žvaigždė, nupuolė
į vargo žemės vienadienių puotą,—
apkarto širdys, vandenys — apkarto...
Išgirska bausmės trimitą trečią skardų,
jis perspėja, kad laikas žemei trumpas,
jau planeta — kaip molio luitas — trupa,
jau žiebia dangūs, rūstimi pražyde,
ir kitą žvaigždę — keršto — Nemezidę,
artėja žemėn, plieskia lyg radaras,
kol žemės tamsios gelmės prasidaro...
Apkarto širdys, vandenys apkarto,—
išgirska, žmogau, trimito garsą skardų.

1986

Tremtiniai

Stalinizmo aukų atminimui

Juos vežė — kaip gyvulius — klaiko vagonuos.
Į veidus jiems plieskė pašvaistės raudonos.

Ten kūdikius svaidė — negyvus — ant bėgių.
O kulkos prismaigstė prie žemės, kas bėgo

Pakelt lavonėlį — dar šiltą — ant rankų.
Su šautuvo buože ten galvas jiems trunkė...

Ar sielos, praėję per sielvartų giria,—
Jau laisvos? Gal klykia ląstelės pažirę,

Gal kenčia, užlietos smala ir asfaltu,
Igarkoj ir Komi: už kaltę — nekaltę?..

Kančioj begalinėj — jų širdys sugrudo.—
Vien kaulai boluoja ant amžino gruodo...

1986

Nulenkim galvas

**Nulenkim galvas atgailai, gėla —
Visų bendra, išgelbės — atgaila**

**Tik tai visų, ne vien kaltųjų, nes
Teisuolių — fariziejų — giminės**

**Nemyli Viešpats... Gal visi kalti?
Nors ne po lygiai, nors tylės kiti,**

**Arba bylos: ant mūsų — nei dėmės,
Ir slėps sukruvintas rankas, minės**

**Kaip liaudį myli ir tėvynę jie,—
Nors braidė brolių sesių kraujuje...**

**Nulenkim galvas atgailai visi,—
Virš žemės kybo jau grėsmė baisi.**

**Kas jos nemato, aklas, kurčias tas.
Nulenkim galvas, kol yra vilties...**

1986

Geidžiant nutildyt?..

***Sakau jums, jei šitie tylės –
akmenys šauks...***

Lk. 19, 40–41

**Geidžiant nutildyt? Skausmo kely
Aš jei tylėsiu – akmenys klyks.**

**Nuopuolio mūsų čia ištremta –
Tyli nuščiuvus, kenčia gamta.**

**Būkim dalyviai jos kančioje:
Atviros burnos – šaukti už ją.**

**Atviros burnos šaukti už tuos
Tylinčius sūnus mūsų tautos –**

**Jie jau po žemėm, jie užmaršty,
Dilgėm ir kiečiais jau užgožti.**

**Dūla jų kaulai, jie – be vardų.
Kapo nei kryžiaus aš nerandu.—**

**Niekas neženklina kraujo aukos.
Supa peizažas – toks nejaukus...**

**Geidžiat nutildyt? Skausmo kely
Aš jei tylėsiu – akmenys klyks.**

1984

Nuo ašarų šitaip šviesu

Onei Baliukonytei

Pernakt lange rymosi ar prie jūros.
Viena. Ar — ne viena? Juk vienišiolė.
Ant skruostų pėdsakai drėgni ir sūrūs.
Absurdiška skirtis — keliu viešuoju

Keliaut su ašarų žyme veide, kai šypso
Gražuolių kaukės — žirs ir jos į dulkę
Pro gundantį, pro puošnų majos šydą —
Nusviedę žemei laimės gražą smulkią.

Antai dar kraipos vėjuos it kaliausės...
O, bokšto ieškanti sesuo, nepamiršai tu:
„Gražiausias tas, kas ašaromis prausias“.
Tai tyliai kužda Jurgis Baltrušaitis.

Gal iš kančios erškėtrožių laukinių
Nupins ir mums dar po vainiką dygų? —
Trys moiros lems — kasandrišką likimą,
Prieš aušrą sielai tarp dyglių pragydus.

Dabar — budėt. Ir klausti. Ir ieškoti.
Kitam Kely. Ne — viešame... Tebūsim —
Lyg varnos baltos — šia buitim nesočios.
Gyvenimui su meile tarsim: „Tėve mūsų...“

1986

Sakai, praeis...

Ir tai praeis...

Įrašas Saliamono žiede

**Sakai, praeis, nes visa čia praeina...
O kas atspės man būvio mįslę painią? —**

**Kas man paaiškins, ką gyvybė reiškia,
Jos kodas Kosmose — tarytum laiškas —**

**Klajoja — perskaityt nemoka niekas.
O tarp gyvybės dulkių — kas išlieka:**

**Nušvinta tyliai šviesulys, jis kyla
Į amžinybės skliauto šventą bylą...—**

**Tai atsakyk, atspėk man mįslę painią:
Likutis — kas, jei visa čia praeina? —**

1986

Klausti –ieškoti

*Ši begalinių erdvių tylą
baugina mane...*

Blezas Paskalis

**Nesuprantu, iš kur – erdvė ir laikas,
Už ko – šis netvarusis kūnas laikos,**

**Kodėl tiek žemėj skausmo, sumaišties,
Kas – už ribos, kuri kasdien artės,**

**Kodėl ir kam, ir kas – į šią planetą
Mus ištrėmė, kas – pulso ritmą lėtą**

**Čia man paskyrė, spalvą šių akių? –
Kai klausiu, rodos, tuštumai šaukiu.**

**Juk turi būt šioj Kosmoso tolybėj –
Kas girdi, regi... Spinduliu palyti**

**Žvaigždė, kurios, galbūt, seniai nėra.
Ieškot ir klaust – erdvė mums atvira.**

**Atsakymas? Nebėr. Yra vien ilgas kelias
Į jį, tarp šviesmečių – sekundės kelios.**

1984

Sic vita truditur²⁰

**Tarp kūno ir dvasios, dienos ir nakties,
Švytuoja švytuoklė... Ar siela skaistės,**

**Ar dumbliną frazę į širdį kas mes,—
Švytuoja švytuoklė ir maldo skausmus:**

**Po lygiai, po lygiai nakties ir dienos,
Žėruolių žvaigždynų, buities suodinos,**

**Po lygiai gėlos tau ir džiaugsmo kartu —
Švytuoja švytuoklė ir girgžda — kitų**

**Nebus tau kelių čia, tamsi ir šviesi
Šioj kryžkelėj kertasi linija... SIC...**

1986

20 Toks jau gyvenimas (lot.).

Auksą ir sidabrą

**Neklauskite. Nežinau, kaip susidaro
Eilėraštis, aš nieko nežinau,—
Kaip mįslėje: ar auksą, ar sidabrą,
Pramušus ledą, rasiu... Amžina**

**Minties ir jausmo dvikova, darna jų,
Ar švyti dar kažkas iš gelmenų,
Likimą savo ar svajas dainuoju? —
Pro genų tamsią tylą gal menu**

**Proprotėvių iliuzijas — į širdį
Jų sėklos krito, virsdamos daigais:
Sukilėlio gal Ambraževičiaus išgirdo
Maištingą balsą siela... Vis daugės**

**Klaustukų: nežinau, kaip susidaro
Gyvybė, kuo jinai — mirty — gyva? —
Pramušus ledą — auksą ar sidabrą
Išvysiu, amžiams kai nusvirs galva.**

1986

Ne gailėsčio pirštais...

Ne gailėsčio pirštais palietęs
Man plaukus — sidabrina vargas.
Ne gėda... Bylojo poetas,—
Jog maža bevertas — neverkęs.

Vargų sidabriniai geriau nei
Tie trisdešimt — užanty Judo...
Kol gėris prieš blogį kariauja,
Išmokyk skirt baltą nuo juodo,

Likime, davei tu man širdį
Su liūdesio mėlynu žiedu.—
Negarsiai šaukiau — neišgirdo.
Nereikia. Vėl tyliai sau giedu.

Garbė vienadienių klastinga
Ir laimės vilionė — pelai tik...
Man šičia jau nieko nestinga,
Jei žodis byloja... Palaikį

Materijos kiautą nešioja
Dvasia — tartum elgetos rūbą.
Keliaut jai keliu — ne viešuoju,
Kur grumiasi, stumdos ir skuba

Minia šaukdama: „Tik žaidimų!“
Ir sukas margos karuselės
Miražai, žiema kol atsėlins...
Likime, gal tyčia žėidi mus —
Vigilijai — žadini sielą...

1984

Tylioji vienatie...

Nervingam bruzdesy tavęs meldžiu —
Tylios rimties, švaraus vidinio ritmo.
Tarp mugės kaukių — vieno veido rimto,
Akių gilybės, perlo — jų dugne...

Per sąnašas ir suplaktas putas
Leisk praregėt vėl spindesį belaikį.
Pro kūno rūbą — prastą ir palaikį —
Taip švyti auksu sielos žiburys.

Rimties meldžiu, tylioji vienatie.
Kaip sausą lapą — genamą pavėjui —
Regėjau žmogų... Kitas ten stovėjo
Lyg vėtroj uosis, laikantis paukščius.

Kokia graži tu, giedančio valia,
Tu stichijų sutramdai aklą žaismą! —
Ko skaudžiai vėl materijoj daužaisi
Sparnais baltaisiais ilgesio dvasia?..

1985

Kai verias erdvės mummyse...

**Kai verias erdvės mummyse,
Žvaigždynų arkomis apjuostos,
Ir mėlyna dangaus dvasia
Sutirpdo pykčio žymę juosvą,
Kai paukštis tupia ant peties
Ir labo ryto giesmę ulba,
Kol sapno lūpos palytės
Liūdnos širdies raudoną tulpę,
Kol vejas amžinas „kažin?“
Ir akys artimo dar laukia
Stebuklo – mano rankos žiebs
Nekruvinąją žodžio auką...**

1983

Kopose

Tik smėlis, tik...
Sekundės tiksį.—
Svarstyk, svarstyk,
Artėk prie tikslo,
Mintie budri,—
O ką atspėjai?
Brendi, brendi
Per birų smėli.
Keistų kerų
Dangaus žvaigždėto
Ir keturių
Šios žemės vėtrų
Mįslė paini —
Jos neįminti:
Meni — pini...
Kaip vėtra smiltį
Blaškus žodžius
Klastingas amžius:
Lyg pėdos žus?..
Marias suglamžius,
Vėl vėtra siaus.
Sekundės tiksį —
Klausau, klausau.
Tik smėlis, tik...

1984

Kelionė

Tu nejauki, tu nejauki man, begalybe,
Su nežinios žvaigždėta karūna.
Spiralėmis liepsnų skliautai suribę —
Tylėjimu baugina... Kur einu,

Vis klausiu, laukiu atsako, klausausi.
Bet vėlei nieko, vėlei nieko negirdžiu.
Tik aidą vėjas kužda man į ausį —
Tik aidą kužda su klastuolio išdidžiu

Plepėjimu, dangau... Rūsti šita kelionė
Klaidžių laikų klaiduoklišku keliu —
Nakvynė taikina, viltim kur pasiklojai,
O nubudai — vien atskalos iliuzijų kelių

Žėruoja. Ir baugu, žvaigždynamis mirksint,
Po tuo dangum gyvenimo kvapais alsuot.—
Kas mirksnį čia iškvėpt save, kas mirksnį,
Kol išsives tolyn mirtis — slapta sesuo.

1984

Tiksėjimas širdy...

**Tiksėjimas širdy – dar nesiliaujantis.
Esmės ieškok, esmės, kol ne vėlu,
Kryžiuojas vėjuos tūkstančiai kelių:
Kuris iš jų – vienintelis – kuris?**

**O spindulys, suskilęs į vaivorykštę,
Man kalba įvairovės varsomis.—
Aure žiedų žiedai! Juos vėl užsnigs
Tyli gamtos metamorfozė— baltuma.**

**Vaivorykšte – gyvybe, grįžtanti į baltąją,
Ar tu spalvas tik paslepi savy? –
Pro amžinybės prizmę vėl sušvist
Kitoj erdvėj – antimaterijoje, antikalke...**

1980

Lemties ženklas

**Gal — su juokdario margu rūbu:
Karūna ar kupra? — nesvarbu.—**

**Jau paženklinta ženklų lemties,
Kol tylą man šerkšnu palytės —**

**Lūpas — lemta byloti... Dygus
Veda takas, bet švyti — dangus**

**Virš galvos, mintyse palenktos.
Ir netrokštu sau laimės kitos.—**

**Ulba žodis tarp vėtrų žvarbių.
Karūna ar kupra? — nesvarbu...**

1985

Eilėraštis gimsta iš skausmo?..

**Eilėraštis gimsta iš skausmo? –
Kaip rožė dyglių aštrume
Pražysta... Jums, metai sunkiausi,
Nedėkui ir dėkui: tame**

**Teisybės ir melo klastingo
Grumties amžinam gaudesy
Man sielą sužvarbusią stingdė
Klastos šypsena atgrasi –**

**Nedėkui! O dėkui, kad vėlei
Pro ašarų skaidrų regiu
Pasaulio spalvų akvarelė)
Tiek atspalvių širdžiai brangių.**

1986

Rudenio aukuras

Žaidi auksiniais tonais,
Su vėjo švilpyne,—
Po diemedžiais geltonais
Rugsėjo šiltame

Ore, kai atsidūsta
Iš nuovargio laukai...
Jau tuščią paukščio gūžtą
Liūdnam delne laikai?

Suvers rytai ant smilgų
Rasas sidabrines.
Šalna, peiliu sužvilgus,
Lapus krūvon sumes.

Gražiau nei grynas auksas
Jie saulėj geltonuos.
Juos degins — tartum auką —
Vaikai lig sutemos.

1985

Nemaištauju...

Nemaištauju, o klausausi
Aidinčios tylos,
Ką ji ulba man į ausį...
Iš nakties keliuos —

Taip snieguole kovo rytą
Perveria sniegus,
Kad erdvėn atsidarytų
Žiedas jos baugus.

Siela gėle baltažiede,
Iš tamsos šaknų
Tu į erdvę blausią giedi
Pro piktus šauksmus.

Tavo balsą tylų, baugštų,
Ar kas nors girdės? —
Tu tik atpelno nelauk čia.
Stiebkis link žvaigždės.

1986

Balto, vien tik balto...

**Leisk išvengti juodo — lyg ligos.
Balto, vien tik balto aš ilgiuos.**

**Balto žodžio ir baltų sapnų —
Meilės ir gerumo tau pilnų...**

**Kai tamsa aplink mane tirštės,
Leisk išvengt bailumo maišaties.**

**Jei suklupsiu vieškely paikai —
Kaip vijoklį vėl aukštyn pakelk.**

**Čia — naktų budėjimuos ilgiuos —
Balto, vien tik balto aš ilgiuos.**

**Balto žodžio ir baltų sapnų —
Meilės ir gerumo tau pilnų...**

1985

Grėsmė ir giesmė

**Giesmė pašalins grėsmę nebūties? —
Pašauks iš užmaršos, prikels, baltės**

**Riba slaptinga ir sujungs gražiai —
Kas bus ir buvo... Vėl savin grįžai**

**Su giesme ta, nuo suodino dangaus
Apakus, bildesiu apkurtusi, o gaus**

**Gyvybė miesto — gundanti, plėšri...
Pragysti žodžiais, ar spalvom pieši**

**Tuos regesius (o lotosais baltais
Jau žydi siela?) — grėsmę nebūties**

**Lyg aštrų durklo kirtį sulaikai? —
Ir spindi skurdūs prieblandų daiktai.**

1986

Žodžio siela

**Ne virtuoziską žaidimą čia žaidžiu.—
Liudiju būties troškimą virst žodžiu.**

**Kūno forma — kas be sielos? Pelenai.
Taip ir žodis, jo dvelkimas, amžiniai**

**Lyg iš sėklos naujas daigas ir žiedai.
Džiaukis, broli, jei tą sėklą suradai,**

**Žodžio sielą, tavo sapnas bus šviesus.
Tartum žiedlapių vainikas — mus visus**

**Gal suvienys žodžių šaknys ir žiedai?
Džiaukis, sese, žodžio sielą jei radai.**

**Ne virtuoziską žaidimą čia žaidžiu.—
Liudiju būties troškimą virst žodžiu.**

1986

Vėl nežinios miglynai...

**Vėl nežinios miglynai tyliai slenka.
O ką žinai, širdie, o ką žinai? —
Pasaulio dykrų tik smiltelę menką.**

**Pati — smiltelė. Ošia amžių jūra —
Pakils aukšta banga — ir nusineš...
Žvaigždynų spiečiai pro ūkus sužiuro.**

**Ką tyli erdvės? Klausai ar neklausai,
Neatsakys, kol neturi klausos.—
Bet siela ruošiasi, atgręžus ausį...**

**Klausykis! — gal išgirsi aido aidą?
Griausmais tyloj prabyla nebylus
Ir nenusakomas — žaibus jis svaido.**

1984

Upė ir ugnies žodynas

1

Kai abejonių vėjai blaško
sausus iliuzijų lapus,
kai skliauto skylantis alpus
dubuo skeveldromis pažyra,
kažkas pro amžių erdvę žilą
veidan sužiūra nelauktai.
Ir tolsta sąmonės krantai
į tamsią tylą begalybės.
Ką gieda klausai vėjų lingė,
neklauso siela busdama.—
Jai kalba Kosmoso darna
pro šviesulių lėkimą šiurpų:
— Prie upės stovi tu tik šiapus,
kur blyksi gęsta atspindžiai.
Tai naiviai jų spalvom žaidei.
O kas tie šviečiantys, kur žiūri
pro tamsą — tūkstančiais akių?..
Bet vėl be atsako lieku.
Toj upėj nardo tartum žuvys
įvairiaspalvės ir didžiulės —
tik atspindžiai, tik atspindžiai...

2

Baltam lape o begalybės
žvaigždynų runos o skaityk
baltam lape o begalybės
o nesuvokiami ženklai
baltam lape o begalybės
genties žodynas jis prabilo
baltam lape o begalybės
ką rašo mums ugnies ranka...

1980

Tarp regimo ir praregėjimo...

Viena ir Visa...

F. Helderlinas

**Tarp regimo ir praregėjimo
tarp to kas visa ir tarp to
kas dulkė rankoj tarp naktų
ir tarp dienų kurios sudyla
nei dūmas dvelkiančio kodylo
liepsnom alsuojančioj erdvėj
tarp juodo baltinto ir balto
juodesnio už dervos juodumą
tarp amžino ir to kas dūla
po netekties tamsiu sparnu —
tarp sierų spindesio belaikio
ir smėly žaidžiančio jo vaiko
jo išminties naivios — nauja
pasaulio vizija man švinta —
pro nykų regimybės pergamentą
nuauksintą anapusinių spindulių**

1981